

Forord

Min studietid er ved at være forbi, og jeg nærmer mig så småt den tid, hvor jeg kan begynde at kalde mig for sociolog. Min tid på Aalborg Universitet har været med til at forme mig og åbne mine øjne i forhold til, hvilken slags sociolog jeg gerne vil være uden for universitetets mure. Jeg går en spændende tid i møde, og jeg står klar med åbne arme, for at tage imod det der nu kommer til mig.

I dette forord vil jeg først og fremmest, sende en stor tak til de ni kvinder der har ladet sig interviewe. De har mødt mig med varme og imødekommenhed og delt deres inderste tanker med mig. De har været med til at skabe dette speciale og gøre det muligt at udføre undersøgelsen.

I forbindelse med udførelsen af mit specialeseminar, vil jeg gerne sende en tak til min opponentervejler Stine Thidemann Faber for at videregive konstruktive og inspirerende kommentarer. Jeg vil ligeledes takke min opponenterstuderende Kristoffer L. Økland for kyndige og gode konstruktive kommentarer.

Jeg ønsker ligeledes at takke Tine Ravn fra Aarhus Universitet for hendes imødekommenhed og interesse i mit speciale og hjælp til at søge efter informanter.

Jeg vil meget gerne sende en stor tak til min vejleder Ann-Dorte Christensen som har været en god og betydelig støtte igennem hele specialeperioden. Hun har især bidraget med god opbakning og støtte når der var brug for det. Hun har ligeledes bidraget med kyndig og konstruktiv vejledning, som jeg har kunnet arbejde videre med.

Til sidst vil jeg meget gerne sende en stor og kærlig tak til min familie, mine venner og min kæreste for god faglig og mental sparing, støtte og hjælp. Tak til især min familie, for den enorme støtte og omsorg, jeg har fået igennem specialeperioden.

Cristine B. Agerholm

Abstract

Since 2013 the amount of single women who chooses solo motherhood have been steadily increasing. Thus single mothers by choice are therefore a relatively new social phenomenon. This master's thesis focuses on what motivations and experiences single mothers by choice have and what expectations and ideals they have to motherhood and family formation.

In this master's thesis I have chosen to illuminate single mothers by choice by a qualitative research design using biographical narrative elements, like canonical narratives. The empirical material in the master's thesis consists of nine interviews with women who live in Denmark.

The theoretical basis of the master's thesis will be Anthony Giddens's theory of modernity, focusing on relevant concepts about the individual's reflective act in a late modern society. Because these mothers breaks with the traditional perception of especially the core family, Judith Butler's gender-theoretical perspective and focus on the term heterosexual matrix is relevant to include in this master's thesis.

Some of the concluding perspectives are based on, the fact that the majority of these women have been influenced by their biological age in the decision-making process. To a number of them, age was a crucial factor that has made them seek out help in their pursuit of children. Due to this, several of the women have felt that they have had to disregard the normative practise of finding a man and then having children, and instead having the children while they were still biological capable of this. To many of them it has been their option and thus not an emergency plan.

Several of the women express in the interviews that they have always thought they would become mothers thinking that having children is one of the most natural things in life.

To several of these women the family life they have chosen to lead are equal to that of other family forms. Furthermore, to a number of these women, friends are considered equal to that of the biological family, making it less important who the family consists of and thus they keep focus on the human values instead.

Indholdsfortegnelse

FORORD	1
ABSTRACT	2
INDLEDNING	5
PROBLEMFORMLERING	7
KAPITEL 1 – PROBLEMINDKREDSNING, RELEVANS, LITTERATUR-REVIEW OG AFGRÆNSNING	8
KONTEKSTUALISERING OG HISTORISK UDVIKLING	8
FAMILIEN OG KVINDERS MULIGHEDER UNDER FORANDRING	8
FORÆLDRESKAB	11
IDEALER OG FORVENTNINGER TIL MODERSKABET GENNEM TIDEN	13
DEMOGRAFISKE TAL FOR FERTILITET OG FØDSLER	16
REPRODUKTIV TEKNOLOGI – NATUR VS. KULTUR	18
LITTERATUR-REVIEW	19
OPSAMLLENDE OG PRÆCISERING AF VIDENSHUL	23
KAPITEL 2 – METODEVALG OG FREMGANGSMÅDE	24
VIDENSKABSTEORETISK STÅSTED	24
KVALITATIV FORSKNINGSDESIGN	27
BIOGRAFISK NARRATIV METODE	27
UDARBEJDELSE AF INTERVIEWGUIDE	30
REKRUTTERING AF INFORMANTER	31
ETISKE OVERVEJELSER	31
FORBEREDELSE AF DATA	32
ANALYSESTRATEGI	32
EMPIRIPRÆSENTATION	33
METODISKE REFLEKSIONER	33
VALIDITET, GENERALISERBARHED OG RELIABILITET	34
KAPITEL 3 – TEORETISKE PERSPEKTIVER	35
ANTHONY GIDDENS – MODERNITETSANALYSE	35
MODERNITETENS REFLEKSIVE KARAKTER	36
ADSKILLELSEN AF TID OG RUM OG KROPPEN	38
LIVSPLANLÆGNING	40
INTIMITETENS FORANDRING OG DET RENE FORHOLD	40
OPERATIONALISERING	42
JUDITH BUTLERS KØNSTEORETISKE PERSPEKTIV	43
SEX OG GENDER	43
DEN HETEROSEKSUELLE MATRICE	44
INTERSEKTIONALITETSBEGBEBET	46
OPERATIONALISERING	47
KAPITEL 4 - BIOGRAFISK NARRATIV ANALYSEDEL	48
TINAS FORTÆLLING	48
CAMILLAS FORTÆLLING	53
SABINES FORTÆLLING	58

DELKONKLUSION	64
KAPITEL 5 - TEMATISK ANALYSE	65
BESLUTNINGSPROCESSEN	65
DET BIOLOGISKE UR TIKKER	65
PLAN B	66
IMPULSIVITET ELLER EFTERTÆNKSOMHED	68
SORGPROCES	70
FAMILIE OG NETVÆRKS BETYDNING	71
FAMILIEVÆRDIER	72
RELATIONER	75
TIDLIGERE PARTNERHISTORIE	75
FÆLLESSKAB BLANDT SEM	76
FORÆLDRESKAB OG DONORS BETYDNING	78
KØNSROLLER	78
DONORVALG OG DONORS ROLLE	79
OMGIVELSERNES REAKTIONER OG FORDOMME	81
FORDOMME I MEDIERNE	82
REAKTIONER FRA MÆND	83
ÅBENHED OMKRING BRUG AF REPRODUKTIV BEHANDLING	84
DELKONKLUSION	85
KAPITEL 6 - KONKLUSION	86
LITTERATURLISTE	88
BILAGSOVERSIGT	91
BILAG 1 - EMPIRIPRÆSENTATION	92
BILAG 2 - BIOGRAFISKE PROFILER	94
TINA	94
CAMILLA	95
SABINE	96

Indledning

Vi lever i et samfund hvor alting forandres hele tiden. Vi mennesker skal kunne følge med udviklingen og vi bliver stillet over for valg vi hele tiden skal forholde os til og træffe. Vi lever i en tid der er præget af en udbredt individualisering. Individet har opnået flere rettigheder, mere frihed til den enkelte og flere muligheder. Individet i nutidens samfund er ”... i mindre grad end tidligere begrænset af slægt, social klasse, faste normer med videre” (Dahl og Vangsø 2016:24). De mange muligheder og nødvendigheden af at skabe sig selv er en igangværende proces gennem livet. Ideen til specialets emne er opstået, idet jeg finder det interessant, hvorledes vi anno 2017 skaber og lever som en moderne familie i et individualiseret samfund. Der opstår flere og flere forskellige familieformer i dag på baggrund af, hvad det enkelte individ ønsker og vælger. Jeg finder det således interessant at belyse selvvalgte enlige mødre¹, idet de har taget et aktivt valg om at få et barn alene og skabe en familie på baggrund af dette valg. Enlige kvinder har siden 2007 fået mulighed for, at få foretaget kunstig befrugtning² ved lægehjælp på lige fod med heteroseksuelle kvinder som er i parforhold (Sundheds- og Ældreministeriet 2006).

Siden 2013 har antallet af børn født af enlige kvinder været støt stigende. Det er dermed et relativt nyt fænomen, som jeg ønsker at undersøge (Lemmen og Erb 2014, 2015, 2016 og 2017). Spørgsmål som, hvilke argumenter og overvejelser ligger bag deres beslutning og hvordan lever deres valg op til deres forventninger til moderskab, forældreskab og familielivet findes interessante at undersøge. Specialet vil have fokus på at belyse hvilke motivationer disse SEM havde ifm. deres valg om at blive mor til et donorbarn, og hvilke erfaringer de har med livet som SEM.

I skolen lærer vi om kristendommen og om de første mennesker på jorden. Adam og Eva blev skabt af Gud og fik til opgave at leve sammen og få børn sammen. Vi er vokset op med troen på, at vi som mand og kvinde finder sammen og får nogle børn og skaber en familie i fællesskab. Den religiøse overbevisning afspejles i den heteronormative diskurs der er den dominerende opfattelse i Danmark. Den afspejler forventelig adfærd

¹ Betegnelsen dækker over enlige kvinder der har fået et donorbarn alene. Betegnelsen er valgt, fordi den anvendes i litteratur om dette emne, i forskellige forummer og foreninger. Enkelte af informanterne anvender ligeledes betegnelsen om dem selv. Selvvalgte enlige mødre vil fremover blive forkortet til SEM i specialet.

² Kunstig befrugtning dækker over to behandlingsmåder. Insemination i livmoderen

hos os mennesker. Den er gennemtrængende i de fleste vestlige samfunds sociale institutioner, grupper og familier. Forestillingen om kernefamilien bestående af en far, en mor og nogle børn er baseret på traditionelle eller patriarkalske strukturer, der er kulturelt nedarvet gennem tiden. (Ravn 2014)

Sociolog og Seniorforsker ved SFI, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd Mai Ottosen udtaler, at accepten af forskellige familieformer er blevet større, på trods af at idealet om kernefamilien stadig er, det de fleste sigter mod. De mange andre familieformer, såsom regnbuefamilier, sammenbragte familier og enlige der får børn ved brug af reproduktive teknologier er dog med til at sætte spørgsmålstejn ved og udfordre det dominerende ideal om kernefamilien. (Fenger-Grøndahl 2011)

I specialet har jeg valgt at undersøge SEM ud fra et kvalitativt forskningsdesign med brug af biografisk narrative elementer. Med udgangspunkt i denne metodiske fremgangsmåde, ønsker jeg at opnå indblik i SEMs livsfortællinger. Jeg vil søge at få indsigt i, hvorledes forskellige hændelser og retrospektive tanker omkring moderskabs- og familieidealener influerer i henhold til deres livsfortælling.

SEM udfordrer idealet om kernefamilien og det er således interessant at belyse, hvilke oplevelser de har med omgivelsernes reaktioner og fordomme ift. deres valg i samfundet. Jeg har derfor valgt at have fokus på narrativer, som især fokuserer på de normative opfattelser der knytter sig til familieliv og børn.

Specialets teoretiske udgangspunkt vil være Anthony Giddens modernitetsteori med fokus på relevante begreber omkring individets refleksive handlen i et senmoderne samfund. Idet mødrene især bryder med den traditionelle opfattelse af kernefamilien inddrages Judith Butlers kønsteoretiske perspektiv med fokus på begrebet *den heteroseksuelle matrice*. Teoretikerne vil således blive præsenteret uddybende senere.

Problemformulering

Indledningens ovenstående perspektiver leder hen mod præsentationen af specialets problemformulering. Den forlyder: *"Hvilke motivationer og erfaringer har selvvalgte enlige mødre ift. familiedannelse og hvilke forventninger og idealer har de til moderskab og familie?"*

Til denne problemformulering knytter der sig nogle forskningsspørgsmål. De findes relevante at have fokus på, for at kunne belyse så mange nuancer som muligt af specialets genstandsfelt, for at kunne udforme en analyse som vil kunne rumme brede perspektiver omkring dette felt.

Hvilke overvejelser og argumenter ligger bag deres beslutning om at blive mor til et donorbarn?

Hvilke familiemønstre er de vokset op i og hvilke parforholdshistorier har de og hvorledes påvirkes deres egne familieideal af disse?

Hvilken betydning har socialt samvær, netværk og den øvrige familie i hverdagen?

Hvilke fordomme møder de og hvordan oplever de omgivelsernes reaktioner på deres valg?

Problemformuleringen og forskningsspørgsmålene er udarbejdet med inspiration fra empirisk læsning og en dokumentarfilm om andre SEMs hverdagslivserfaringer og generelt deres liv. Ligeledes med inspiration fra tidligere forskning især Tine Ravns afhandling, som præsenteres i litteratur-review afsnittet. Forskningsspørgsmålene vil danne rammen om interviewguiden og have indvirkning på udarbejdelsen af denne og dermed ligeledes være en del af struktureringen af analysen.

Kapitel 1 – Problemindkredsning, relevans, litteratur-review og afgrænsning

Kontekstualisering og historisk udvikling

Dette afsnit indeholder forskellige perspektiver, som problemformuleringen og de tilhørende forskningsspørgsmål omhandler. Disse er relevante for at kunne indtræde i specialets felt og skabe en forståelse for SEMs livsverden og livsfortælling og de samfundsmæssige rammer de omgives af. Det vil blive belyst, hvorledes familien og kvinders muligheder har været under forandring. Ligeledes hvilke samfundsmæssige- og politiske rettigheder og processer der har fundet sted.

Perspektiver omkring idealer og forventninger til forældreskab og moderskab vil blive præsenteret. Den demografiske udvikling ift. fødsler og fertilitet vil blive uddybet. Et indblik i de reproduktive teknologiers rolle og etiske-og lovgivningsmæssige forhold vil blive belyst.

Familien og kvinders muligheder under forandring

Industrialiseringsprocessen i Danmark medførte en ændring af erhvervsstrukturen. Den resulterede i en forandret arbejdsdeling i den enkelte familie (Christoffersen 2004:127). I kraft af industrialiseringen begyndte mændene at engagere sig i lønnet arbejde i den samfundsmæssige produktion. Størstedelen af kvinderne fik derimod hovedansvaret for hjemmet, og identificerede sig oftest med det ulønnede arbejde som husmor (Borchorst og Siim 1984:44-45). I årene 1880-1922 fandt der betydningsfulde politiske milepæle sted. I 1915 fik kvinder stemmeret. I 1921 blev en lov om kvinders lige adgang til alle erhverv og offentlige tjenestestillinger vedtaget, således at kvinder kunne søge stillinger ved det offentlige på lige fod med mændene. Fra 1922 og frem blev gifte kvinder formelt ligestillet med deres mænd ift. forsørgelse og ansvar for fælles børn (Ploug 2011:7). Tidligere havde faderen bestemmelsesretten, hvilket betød at hans ord var lov i henhold til børnene. Moderen havde få rettigheder. (Giese 2004:207)

I 1930'erne betragtede borgerskabets kvinder børneinstitutioner som nødforanstaltninger. De var særdeles afhængige af husassistenter i denne tid (Giese 2004:217). Frem mod 1950'erne ofrede nogle af borgerskabets kvinder deres uddannelse for kærlighe-

den, som betød familieliv og et liv som husmor i hjemmet. Dengang ansås borgerskabets familieideal for at være vigtigere end de materielle statussymboler, som familien ville få adgang til, hvis kvinden ligeledes havde et arbejde. I 1950'erne forekom der flere eksempler på borgerskabets kvinder, der fik et arbejde nogle timer eller dage om ugen. De udførte ikke arbejdet i kraft af et økonomisk perspektiv, men derimod for interessens eller udfordringens skyld. (Kofod 2007:153-154)

I årene efter 2. verdenskrig og i særdeleshed fra 1960'erne og frem udvikledes familiemønstrene generelt i Skandinavien (Schultz-Jørgensen og Christensen 2011:31). Den stigende velstand efter krigen, gav gifte kvinder mulighed for at blive hjemme og passe børn imens far arbejdede og forsørgede familien. Idealet om husmoderen blev etableret i denne periode frem til 1960'erne (Borchorst og Siim 1984:55-57). Fra sidst i 1960'erne og frem i 1980'erne forekom der en relativ høj arbejdsløshed, som ramte både mændene og kvinderne. Arbejdsløsheden fik dog ikke flere kvinder til at opgive deres tilknytning til arbejdsmarkedet og dermed fastholde deres status som husmor. Arbejdsløsheden har muligvis været med til at fremdrive afviklingen af husmoderrollen idet den høje arbejdsløshed vanskeliggjorde muligheden for, at kvinderne kunne vende tilbage til arbejdsmarkedet efter en tid som husmor. (Christoffersen 2004:130-131)

Fra 1960'erne og frem bevægede samfundet sig i en mere modernistisk retning, hvor demografiske ændringer, globaliseringsprocesser og frembringelsen af reproduktionsteknologiske nybrud fandt sted. Disse udviklingstræk var med til at tydeliggøre, at man nu måtte operere med en mere pluralistisk forståelse af familien. (Ottosen 2011:181)

Især i 1960'erne forekom der mange epokegørende kønspolitiske og samfundsmæssige nedslag ift. kvinders muligheder. Denne periode var præget af vedtagelsen af mange velfærdsreformer, som skabte en masse nye jobs som krævede en mobilisering af kvindelig arbejdskraft. Indtoget af de mange nye materielle goder såsom køleskab, fjernsyn og lignende var med til at motivere kvinder til at komme hjemmefra og tjene penge (Giese 2004:235). Kvinder kom ligeledes hjemmefra, fordi mange af omsorgsopgaverne i familien blev overdraget til staten og kommunerne (Laneth 2014:220). Kvinders massive indtog på arbejdsmarkedet skabte mulighed for selvforsørgelse. De fik fokus på selvstændighed ift. uddannelse,- at kæmpe for ligestilling og skabe kvindebevægelsen (Denck et al. 2008:77). Kvindebevægelsen kæmpede for seksuel frigørelse og kvindefrigø-

relse (Giese 2004:238). P-pillen blev frigivet i 1966 og den banede vejen for at kvinder fik større selvbestemmelse over deres krop og dyrkede deres seksualitet (Ploug 2011:8; Sørensen 2012). I 1973 blev det muligt at få foretaget legal abort (Ploug 2011:8). Disse revolutionære hændelser gav kvinder selvbestemmelse ift. planlægning af graviditet.

Kvindens øget uddannelse og erhvervsbeskæftigelse påvirkede fordelingen af husarbejde og børneomsorg i hjemmet. Der sås større grad af ligestilling end tidligere. Den traditionelle mandlige forsørgerrolles værdighed blev ikke anerkendt på samme måde i 1970'erne som tidligere. Et familieliv hvor begge forældre havde et arbejde, blev i denne periode mere en norm end en undtagelse i samfundet. Dette udfordrede forventninger til traditionelle roller og normer, og gav øget risiko for konflikter mand og kvinde imellem. (Schultz-Jørgensen og Christensen 2011:32; Christoffersen 2004:100; Rasmussen og Brunbech 2018)

I 1980'erne steg antallet af skilsmisser. Ægteskabsindgåelser og børnefødsler blev udsat, og flere valgte at leve i papirløse forhold. Det var en tid der var præget af individualisme. Individet blev i højere grad frigjort og opnåede mere autonomi f.eks. ift. valget om børn og ægteskab. De makrostrukturelle forandringer siden 1960'erne har været med til at gøre kvinderne mindre økonomisk afhængige af mændene fordi flere kom i job (Ottosen 2011:184, 187). Grundet de mange skilsmisser, oplever mange børn at vokse op uden at have begge forældre i hjemmet. Nogle børn vokser op i eneforsørgerfamilier, hvor det enten er mor eller far, der er forsørgeren, eller i såkaldt nydannede familier f.eks. sammenbragte familier. (Schultz-Jørgensen og Christensen 2011:32)

For 30 år siden var man overbevist om, at de seneste årtiers udvikling har resulteret i at familien var blevet tømt for funktioner. I nyere tid fremstår familien i højere grad som et sted hvor følelser, intimitet, identitet og tilknytning bliver dyrket og værnet om (Giese 2004:288; Thomsen 2007:32).

I dag opgøres 37 forskellige familietyper, hvilket regnes for at være det maksimale antal kombinationsmuligheder i henhold til, hvad der er muligt ift. den danske lovgivning (Restrup 2014). Den hyppigste familieform i Danmark er mor, far og børn. Ud af den samlede procentuelle fordeling af alle familietyper, er lidt over halvdelen af alle familietyper par med fælles barn. Ud af 789.122 familieformer er der 434.212 par med børn. Den næst hyppigste familieform i Danmark er enlige forældre, hvor der er flest enlige

mødre der bor med børn. Der er 117.492 enlige mødre med børn. Den tredje hyppigste familieform er enlige fædre der bor med samværsbørn som har folkeregisteradresse ved deres mor. Der er 89.278 enlige fædre med samværsbørn. (Restrup 2014)

Sammenfattende kan det påvises, ud fra Danmarks Statistiks opgørelse, at kernefamilien bestående af mor, far og børn til stadighed i nutidens samfund er den mest hyppige familieform. Det er derfor interessant at belyse SEM da de ved at vælge en anden familieform afviger fra den mere traditionelle kernefamilie.

Den historiske skildring af familien og kvinders muligheder under forandring er behjælpelig til at forstå og belyse familiemønstre i et nutidigt samfundsperspektiv idet den historiske udvikling i kraft af forandringsprocesser gennem tiden har betydning for, hvordan vi i dag stifter familie og skaber et familieliv. Samfundsmæssige forandringer, gennem de seneste 100-120 år, har haft indvirkning på relationen mellem mænd og kvinder ift. familiedannelse (Christoffersen 2004:40). En øget økonomisk og juridisk ligestilling blandt kønnene har betydet, at kvinder ikke længere er økonomisk og juridisk afhængig af at indgå ægteskab. Med tiden har kvinder, i kraft af muligheden for uddannelse og arbejde, bedre kunnet forsørge sig selv og deres børn i tilfælde af en eventuel skilsmisse. (Knudsen 2009:18)

Forældreskab

Det findes interessant, hvorledes SEM forholder sig til forældreskab og hvilken betydning moderskabet har for dem. Især i henhold til den familiekonstellation de har valgt at skabe, og deres møde med eksisterende kulturelle normer omkring forældreskab i samfundet.

I de seneste 30-40 år forud for 1990'erne forekom der voldsomme ændringer i henhold til forældreskabets forudsætninger, som udgør samfundsmæssige rammer for forældreskabet. Både strukturelle rammer såsom arbejdsmarkedsvilkår og ideologiske eller kulturelle rammer som f.eks. dækker over forventninger til, hvad dvs. at være en god mor og en god far. Fader- og moderrollerne har i de sidste 30 år været til debat, og under forandring. Det har medført en rolle-ekspansion. Idet kvinder kom på arbejdsmarkedet, har de måttet supplere deres moderrolle med en erhvervsrolle. Mænd derimod er gået

fra at have en mere ensidig forsørgerrolle, til nu at have en aktiv faderrolle i familien. Fædrenes emotionelle engagement i deres børn og generelt i familielivet kommer mere i fokus. (Hestbæk 2001:159-161; Dencik et al. 2008:164)

I nyere tid kan fædre ikke læne sig op ad en lignende kulturel tradition som mødrene kan ift. tilknytning til børnene. Nutidens fædre må eksperimentere og prøve sig frem og dermed konstruere deres bud på et moderne faderskab. Ændringen af forældreroller gennem tiden frem til nyere tid har været med til at præge lovgivningen ift. barsel og forældremyndighed. (Laneth 2014:312)

Forældreskabsperspektiver baseret på empiriske fund

I Ph.d.-afhandlingen *"Fra par til førstegangsførelse – en undersøgelse af familieliv i udvikling"* (Dencik et al. 2008:161) har Eva Silberschmidt-Viala hos Roskilde Universitet undersøgt, hvorledes en udvalgt gruppe af forældrepar bosatte i København, der venter et barn skaber og håndterer deres forældreskab i samfundet. Barnet indgår som en essentiel aktør, som vil præge familielivet og således udformningen af forældreskabet. Afhandlingen er et kvalitativt forløbsstudie, hvor parrene bliver interviewet før de bliver forældre og når barnet er født og til sidst når barnet er et halvt år gammel. (Dencik et al. 2008:163)

I moderne familier fremstår deres forestilling om forældreskabet *"... som et tokønnet fællesskab"* (Ibid.:164). Et fællesskab der baseres på grundpræmisser om at praktiske gøremål i hverdagen fordeles og forvaltes ift. fædrenes køn. På trods af at parrene havde forestillet sig at deres kommende forældrefællesskab skulle være jævnbyrdigt bærer deres selvforståelse præg af at de har nogle kønsspecifikke forestillinger om, hvad en mor og en far er, og hvad de kan være for deres barn og for hinanden som par. I kraft af deres forestillinger vil familielivet i hverdagen ofte ende ud i en kønsdifferentieret praksis. Parrene i undersøgelsen udtrykker et moderne ideal om lighed og ligestilling i forældreskabet. De har i højere grad fokus på at de skal være fælles om alt og være til rådighed for hinanden end fokus på, at der skal eksistere en ligelig arbejds- og ansvarsfordeling mellem dem. I kraft af deres forældreskab har parrene konstrueret et ideal om at samlivet i familien skal bære præg af gensidig respekt og ligestilling mellem familiemedlemmerne. (Ibid.:164)

Afhandlingen illustrerer, at forældreskabet på baggrund af samfundsudviklingen ”... *befinder sig i et skisma mellem traditionelle kønsrolleforståelser og moderne lighedsideal*” (Dencik et al. 2008:164). Hovedansvaret for den daglige praksis og omsorg omkring barnet ligger hovedsageligt hos moderen. Kvinderne udtrykker dog i undersøgelsen, at de har en forståelse af, at faderen er en ligeværdig omsorgsperson og at de udviser tillid til deres egenskaber som omsorgsperson. Det er vigtigt at være opmærksom på, at afhandlingen baseres på veluddannede storbyfamiliers tanker og forståelser. Der typisk har fokus på at et familiefællesskab dannes på baggrund af ligeværdighed som en grundlæggende værdi. Det her er således ét perspektiv på forældreskabet i nyere tid. Afhandlingen giver et indblik i, at et familieliv i Danmark i nyere tid f.eks. består af en delvis fælles livsførelse i samspil med et to-kønnet fællesskab der skal tilpasses i hverdagen. (Dencik et al. 2008:165)

Dette perspektiv på forældreskabet bidrager dog kun med én vinkel men den vil kunne inddrages ift. at undersøge SEMs tanker om og oplevelse af forældreskabet som enforælder.

Idealer og forventninger til moderskabet gennem tiden

Dette afsnit vil belyse idealer og forventninger til moderskabet baseret på et historisk perspektiv fra perioden 1950'erne og frem til i dag.

I afsnittet omkring familien under forandring nævnes det, at husmoridealet for alvor blev etableret efter 2. Verdenskrig og frem mod 1960'erne. Udover det udbredte husmoderideal, kom der sidst i 1940'erne ud fra et socialpolitisk perspektiv mere fokus på enlige mødres vilkår. Danske Kvinders Nationalråd og Dans Kvindesamfund nedsatte en kommission som skulle have fokus på og undersøge enlige mødres vilkår. Dengang var kvinders lønninger ikke høje nok til at en enlig kvinde ville kunne forsørge sig selv og hendes børn. Det betød ofte en dårlig ernæring og nogle sundhedsskadelige boligforhold. Den private hjælpeorganisation Mødrehjælpen fik en betydelig rolle idet den deltog i kommissionsarbejdet og dermed havde indflydelse på socialpolitiske reformer der resulterede i højere børnebidrag og større boligstøtte osv. (Laneth 2014:10, 184). Opstanden af de mange enlige mødre var med til at bryde med tidens forestillinger om at

den hjemmegående husmoder var den eneste og ideelle måde at leve som kvinde på (Ibid.:216). I 1950'erne ændrede forventningerne til moderskabets udfoldelse. I efterkrigstiden fik psykologerne mere indflydelse og mødrene skulle udover at sørge for at børnene fik sund mad og havde god hygiejne også have fokus på børnenes psykiske velvære (Laneth 2014:217).

Moderniseringen af samfundet og dets institutioner i 1970'erne havde indvirkning på familien, kvinderne og moderskabet. Især moderskabet var præget af tidens ånd og oprør (Giese 2004:238). I takt med kvindefrigørelsen begyndte gravide kvinder og vise deres voksende maver frem med en følelse af stolthed i modsætning til tidligere, hvor kvinderne oftere forsøgte at skjule graviditeten (Laneth 2014:267). Tidsperioden var præget af ungdomsoprør og politiske og sociale bevægelser såsom kvindebevægelsen som udformede nye livsformer og livsværdier i samfundet (Giese 2004:238). I denne tid opstod rødstrømpebevægelsen. Rødstrømpernes aktiviteter bar præg af, at de gerne ville vise at kvinden selv kan. Som modtræk til hvad de opfattede som værende en mandsdominerende kultur, afholdt de kvindefestivaler med kvindekunst, kvindelitteratur, kvindebands mv. Bevægelsen ønskede at skabe nye samlivsformer og fundament for at skabe ligeværdige mande- og kvinderoller. Det formåede de ved at sætte fokus på kvinders vilkår og stilling, hvilket resulterede i politiske tiltag og love som skabte øget lighed mellem mænd og kvinder. Eksempler på dette er indførelsen af fri abort og ligelønsloven i 1976 (Løgstrup og Sørensen 2012). Indførelsen af prævention og fri abort gjorde, at kvindens biologi ikke længere var lig med skæbnen, som det havde været for tidligere generationers kvindeliv (Giese 2004:248). Moderskabet kunne således i højere grad planlægges på grund af de nye præventionsmuligheder. I kølvandet på præsentationen og indførelsen af prævention, gjorde at reproduktion og sex blev adskilt og at kvinder nu skulle leve op til begge dele. De skulle både være seksuelle individer og varetage moderskabet i kraft af fysiske og psykiske investeringer. (Røndal 2013)

I 1970'erne blev der sat spørgsmålstegn ved moderskabsidealet som nu ikke kun handlede om kvinders natur men derimod om deres samfundsrolle og rolle i familien. Nogle kvinder bestræbte efter ikke at konstruere deres identitet kun på baggrund af moderrollen. De ville kunne tage ud og erobre verden samtidig med at de også var mor. Det var en svær balance for nogen at kombinere nærhed med børnene samtidig med at have sit eget liv (Giese 2004:249-250). 1980'erne var præget af økonomisk krise, og arbejds-

livet kom dermed i fokus. Nogle kvinder valgte at opprioritere karrieren og udsætte børnefødslerne. (Ibid.:260-261)

I sidste halvdel af 1980'erne opstod dog en moderdyrkelse, som stod i kontrast til forestillingerne om den moderne karrierekvinde. Den stammede fra USA og udfoldede sig for alvor i 1990'erne i Danmark. Avismedierne skabte overskrifter såsom: *"Barn eller karriere"* eller *"Farvel chefstol – Goddag modermave"* (Giese 2004:264). En forside med Demi Moore der priste moderskabet i sin naturligste form ved at være nøgen, skabte igen fokus på den kvindelige frugtbarhed. Den nøgne forsides underliggende budskab om dyrkelsen af det ur-kvindelige var i centrum. Denne nye moderskabsdyrkelse kan muligvis anses for at være et modtræk mod objektiveringen af kvinden og dyrkelsen af kvinden som værende et sexobjekt, som blev skabt i 1990'erne. (Giese 2004:276-278)

Det unge individualistiske menneskes ønske om iscenesættelse af det perfekte liv, omkredsede ægteskab, familieliv og børn. Modsat tidligere var der flere veludannede yngre kvinder der fik børn og de fokuserede på at være der for deres børn i de første år. På trods af, at nogle kvinder havde interessante arbejdsliv, havde de nu et ønske om at være hjemmearbejdende og passe deres børn og få mindre stress. (Ibid.:265-267) Disse perspektiver bidrager med én vinkel på forventninger og idealer ift. moderskab og behandles således. Der vil ofte være forskellige typer kvinder, der lever efter andre værdier og idealer ift. moderskab.

Moderskab i nyere tid

Mødre i nyere tid forsøger at kombinere omsorg for børn og familie med arbejdsliv, forsørgelse og karriere og et liv uden for familien (Bäck-Wiklund 2001:197). Nutidens mødre er alt lige fra karriekvinder til såkaldte speltmødre som arbejder halvtid og går op i, at deres børn lever sundt. Dette er modpoler og moderskab kan defineres ud fra alt midt imellem. (Løndal 2013)

Nutidens mødre befinder sig i helt andre sociale sammenhænge end dem de er vokset op i. Nogle kvinder føler sig måske tvunget til at udforme moderskabet på egen hånd samtidig med at forskellige medier leverer forskellige kvindebilleder som kvinder kan betragte og vælge imellem. Hverdagsrutiner i samspil med medieringen af kvindebilleder skaber nye smagsretninger og livsformer, hvilket er med til at udforme tilværelsen som mor. (Bäck-Wiklund 2001:197)

Idet specialet omhandler SEM finder jeg det interessant at belyse et perspektiv omkring enlige mødre som gruppe dog set ud fra Mødrehjælpens perspektiv. Enlige lønarbejdende mødre brød tidligere med idealet om husmoderen. I nyere tid bryder enlige mødre på forsørgelse med idealet om at en mor skal kunne håndtere sit arbejde lige så godt som en mand samtidig med at hun også skal klare husholdningen og være forælder (Laneth 2014:321). En rapport fra Center for Alternativ Samfundsanalyse viser, at i perioden 2001-2009 blev enlige mødre som samlet gruppe mere ressourcestærke end tidligere. Flere klarede sig godt på arbejdsmarkedet og flyttede i egen bolig mens færre var arbejdsløse og på forsørgelse. Der tegner sig umiddelbart et billede af at gruppen af enlige mødre er blevet ældre og mere ressourcestærke. (Laneth 2014:337)

Vi lever i et videnssamfund hvor vordende mødre ønsker at studere moderskabet, og dermed omfavne masser af informationsmateriale fra lægen og jordmorderen osv. Det er med en ambition om at opnå viden om graviditet, fødsel, barsel og småbørn. Den moderne mor udvikler sig til en ekspert, og søger hjælp hos det offentlige, eller i mødregruppen eller andre steder, hvis det bliver nødvendigt. Alt er til rådighed og dette præger det moderne moderskab. *"At moderdyrkelsen netop skulle dukke op i slutningen af det 20. århundredes postmoderne informatik-verden er måske ikke så mærkeligt endda"* (Giese 2004:287).

Demografiske tal for fertilitet og fødsler

Den demografiske udvikling findes relevant idet den påviser specialets sociologiske og generelle samfundsmæssige relevans.

Fra slutningen af 1970'erne steg gennemsnitsalderen for fødende kvinder i en lang periode. Fra 1977 til 2007 steg gennemsnitsalderen for førstegangsfødende fra 24,1 år til at være 29,2 år. I de efterfølgende år til og med 2016, har gennemsnitsalderen været stabil omkring 29 år (Ploug 2011:16). Det kan dermed sammenfattes, at kvinder i nyere tid får børn senere, end kvinder før 1970'erne. Disse tal støtter op om de historiske og samfundsmæssige forandringer. I dag vælger mange par at udskyde at få børn, således at både kvinden og manden kan prioritere uddannelse og karriere. (Kvinfol 2015)

Kvindens fertilitet er afgørende for befolkningens udvikling. Hver kvinde skal helst føde 2,1 børn i gennemsnit, for at befolkningen skal kunne bevare den eksisterende størrelse. Fertiliteten i DK er faldende fra 1970 til 2016. Der blev født for få børn ift. at bevare befolkningens størrelse i disse år. Der eksisterede dog et fødselsoverskud i Danmark fordi antallet af døde var lavt (Elmeskov 2017:4 og 6). På trods af at fertiliteten generelt har været faldende, er den dog været stigende tre år i træk mellem 2013 og 2016. (Danmarks Statistik 2017)

Gennemsnitsalderen for fødende kvinder, inklusiv førstegangsfødende, er faldet fra 30,9 til 30,8 år i 2016. Dette er første gang siden 1977 (Danmarks Statistik 2017). Disse tal og tendenser understøtter perspektivet omkring at moderskabet har fået en større betydning hos flere kvinder.

I de sidste par år har der hersket en landsdækkende opfordring. Politiske tiltag har forsøgt at oplyse unge i 20'erne og 30'erne om fertilitet og frugtbarhed. Andre såkaldte "Knaldekampagner" har fundet sted, bla. diverse rejsereklamer, hvor man opfordrer par til at tage på ferie og nyde hinanden og dermed få nogle børn (Biener 2016). I artiklen "*Nye kampagner skal få de unge til fødestuerne*" udtrykker sociolog Lene Tølbøll at historien om, at vi skal have en uddannelse, og have været på arbejdsmarkedet i nogle år, og at de økonomiske rammer generelt skal være i orden, er et billede der er ved at vende. I dag er der kommet skarpere fokus på de faldende fødselstal, og ligeledes fokus på udfordringerne, hvis man venter for længe med at få børn (Nielsen 2015). Det er interessant, hvorvidt denne opmærksomhed omkring frugtbarhed og børn har en effekt ift. fødselstallene i de nærmeste år.

I forlængelse af den generelle demografiske udvikling ift. fertilitet og fødselstal, vil udviklingen af antal donorbørn der fødes af singlekvinder blive præsenteret.

I de seneste fire år har antallet af donorbørn født af kvinder uden partner været stigende. Denne stigning dokumenteres ud fra Dansk Fertilitetsselskabs årsreporter som er baseret på indberetninger fra offentlige og private fertilitetsklinikker til Sundhedsdatastyrelsens IVF register. Reporterne dækker over et forventet antal, idet de angiver antallet af inseminationer, og dermed antallet af forventede antal fødte børn af kvinder uden partner. Ifølge de gældende årsreporter for 2013, 2014, 2015 og 2016, har antallet været støt stigende fra 449 i 2013, til at være 646 i 2016. Ud af en samlet fødselsårgang, var 1 % født af kvinder uden en partner. (Lemmen og Erb 2014, 2015, 2016 og 2017)

På trods af at SEM fortsat er en begrænset gruppe, viser den støt stigende udvikling at de er et voksende socialt fænomen i Danmark.

Reproduktiv teknologi – natur vs. kultur

Moderne reproduktionsteknologiers fremkomst har gjort det aktuelt, at fokusere på og diskutere natur vs. kultur ift. frembringelsen af børn. Betydningen af et biologisk eller genetisk slægtskab tilsidesættes nødvendigvis ikke, fordi der anvendes en sæddonor, en ægdonor eller en rugemor. Når valget ofte står mellem adoption eller sæddonation, kan begrundelsen for valg af sæddonation være præget af muligheden for at den ene forælder bliver genetisk beslægtet med barnet. Kvinden får dermed mulighed for at opleve og præge graviditeten og fødslen (Adrian og Tjørnhøj-Thomsen 2013:261). Valget om adoption og de SEMs oplevelse af graviditet og fødsel vil blive berørt i interviewsituation. Heteroseksuelle og lesbiske par og enlige kvinder der ønsker at få flere børn, foretrækker oftest at anvende samme donor, så deres børn opnår den biologiske tilknytning. (Ibid.:262)

Mænd og kvinder har forskellige reproduktive udgangspunkter og forventninger, og de møder teknologien på hver deres måde. Det kan antages, at slægtskab er betinget af et kønsperspektiv. Mænds og kvinders reproduktive arbejde og bidrag er forskelligt ift. fertilitetsbehandlingen. Det er i særdeleshed kvindens krop der bliver genstand for og påvirkes af behandlingen. Modsat vil mandens/farens, en eventuel donors eller lesbisk partners rolle være af anden art ift. behandlingen.

Der knytter sig nogle forskellige kulturelt betingede forventninger til, hvorledes moderskabet og faderskabet udfoldes. Barnløse kvinder kan nogen gange føle sig udenfor diverse kvindefællesskaber, hvor der udveksles fødselserindringer og småbørnsfortællinger fra hverdagslivet. Sådanne erindringer og fortællinger er således med til at reproducere og underbygge specifikke betydninger og forståelser af moderskabet. De *"kropslige og sociale erfaringer der er forbundet med forældre-, moder-, fader- og familieskab, er således tæt forbundet med de kulturelle betydninger af det genetiske og biologiske slægtskab og den heteroseksuelle forplantning"* (Adrian og Tjørnhøj-Thomsen 2013:262). På baggrund af citatet, kan det påpeges, at reproduktionsteknologien udfordrer forestillingerne om, hvad der forekommer naturligt. De er med til at reproducere de kulturelle

normer der knytter sig til reproduktion. Reproduktive teknologier anses for at være kontroversielle og de skaber et behov for at klargøre lovgivning og etiske reguleringer omkring anvendelsen af dem. (Adrian og Tjørnhøj-Thomsen 2013:262-263)

Etik og lovgivning

Introduktionen af IVF behandlinger i Danmark har ført til adskillige etiske diskussioner. I kraft af introduktionen blev Det Etske Råd dannet i 1987. Politikerne fik behov for vejledning idet reproduktive teknologier bevæger sig ind på grundlæggende menneskelige dimensioner såsom tilblivelse, reproduktion og slægtskab. Risikoen for opståelsen af en "glidebane" indenfor den teknologiske udvikling, var relativ stor og der var således behov for grundlæggende grænser for brug af de forskellige teknikker. (Adrian og Tjørnhøj-Thomsen 2013:273)

I 1990'erne blev det politisk besluttet, at kunstig befrugtning ikke længere skulle reguleres af Sundhedsministeriet. Det skulle underlægges og reguleres af lovgivning. Politikernes behandling af lovforslaget førte til stramninger der betød, at læger ikke måtte behandle enlige kvinder og lesbiske (Adrian og Tjørnhøj-Thomsen 2013:273). Læger fik dog tilladelse til at behandle enlige kvinder og lesbiske i kraft af lovændringen der trådte i kraft i 2007 (Sundheds- og Ældreministeriet 2006). Andre lovgivningsændringer, såsom anvendelsen af ikke-anonym sæd og udvidede profiler, må tilskrives, "*... at opfattelser af slægtskab og familiedannelse er normative og kulturelt betingede og derfor er under konstant forandring*" (Adrian og Tjørnhøj-Thomsen 2013:273). Det er vanskeligt at regulere de reproduktive teknologier i praksis, idet de bliver genstand for normative forhandlinger om, hvorvidt det er etisk korrekt at lesbiske bliver forældre, eller om sæddonation bør være anonymt. Det Etske Råd har en vigtig rolle i vurderingen og udførelsen af normative forhandlinger. Lovgivning og regulering af reproduktive teknologier har været og vil fremadrettet være under forandring. (Ibid.:273-274)

Litteratur-review

Følgende afsnit vil præsentere den eksisterende forskning omkring specialets felt. Der vil blive taget udgangspunkt i, hvad der eksisterer i en dansk kontekst, idet specialet netop ønsker at undersøge SEM i Danmark. Præsentationen af eksisterende forskning

vil foregå i en kronologisk rækkefølge ift. hvilket årstal det blev udført i. Til sidst vil det blive klargjort, hvorledes dette projekt vil kunne udfylde eventuelle videnshuller, og hvorledes specialet afgrænses fra tidligere forskning.

Der eksisterer meget lidt forskning om SEM og deres motivation og erfaring med familiedannelse i en dansk kontekst. Jeg har dog fundet frem til en mindre undersøgelse udarbejdet af Marie E. Frederiksen m.fl. fra bla. Institut for Folkesundhedsvidenskab i 2011. Formålet var at belyse kvindernes ideer og forventninger om moderskab og deres motiver for at anvende donorinsemination. Empirien bestod af seks semistrukturerede interviews med kvinder fra fertilitetsklinikken på Rigshospitalet i København. Tre af kvinderne var gravide i interviewsituationen, så ingen af kvinderne havde fået børn. (Frederiksen et al. 2011:801)

Frederiksen m.fl. anvender, ligesom specialet, Giddens med fokus på selvidentitet og individet som reflektivt i det senmoderne samfund. (Frederiksen et al. 2011:805)

Studiet viste bla. at kvinderne ikke ønskede at leve et liv uden børn. Donorinsemination var ikke deres foretrukne valg. De ville helst have fået et barn sammen med en mandlig partner. Studiet viser, at kvindernes valg om at bruge en donor var fordi, at de var bange for, at de ville blive for gamle til at få børn, hvis de ventede for længe på at finde en mand. I forlængelse af dette, findes det relevant at måden, hvorpå disse kvinder beskrev børn som noget, de altid har ønsket at få, var et udtryk for de store forventninger de havde til udformningen af moderskab. (Frederiksen et al. 2011:804-806)

En anden relevant dansk undersøgelse er af Maria Salomon m.fl. fra fertilitetsklinikken på Rigshospitalet. Studiet har belyst sociodemografiske karaktertræk, familiebaggrunde, reproduktive historier og holdninger til moderskab blandt singlekvinder overfor kvinder der bor sammen med en partner. For at finde ud af, hvor de adskiller sig fra hinanden. Fra februar 2012 til juli 2013 besvarede 311 kvinder spørgeskemaundersøgelsen. Størstedelen af samplet var single kvinder, hvoraf en var lesbisk. De havde alle indledt assisterende reproduktiv behandling med donorsæd på en af de ni offentlige klinikker i Danmark. (Salomon et al. 2015:474)

Dette første nationale studie fandt nogle socioøkonomiske karaktertræk, der viste at single kvinderne var væsentligt ældre end de samlevende kvinder i begyndelsen af be-

handlingsprocessen. I henhold til uddannelsesniveau, erhvervsmæssig klasse, familiebaggrund, tidligere graviditeter eller samlede antal af tidligere længevarende forhold fandtes der ikke nogen forskelle mellem single kvinderne og de samlevende kvinder. Størstedelen af de deltagende kvinder kom fra en social klasse der dækker over medarbejdere på mellemniveau. (Salomon et al. 2015:475)

Resultater særligt ifm. single kvinders valg om at blive selvvalgt enlig mor, viser at flertallet havde ønsket at stifte familie med en partner. Ligesom det vises i studiet af Frederiksen m.fl. . I nuværende situation, hvis de havde skullet vælge mellem at få et barn eller at finde en partner, ville størstedelen vælge at få et barn. Ift. fremtiden, viser studiet, at størstedelen ønsker at finde en partner i fremtiden som det ligeledes vises i undersøgelsen af Frederiksen m.fl. (Salomon et al. 2015:476-477). Studiet konkluderer, at det at få et donorbarn, ikke var kvindernes foretrukne valg ift. forældreskab, men en "Plan B", en slags nødvendighed. De fornægter ikke den traditionelle familie, og et stort flertal af dem ønsker at finde og have en partner i fremtiden. (Salomon et al. 2015:479-480)

Den nyeste forskning i Danmark om SEM er udarbejdet af Tine Ravn som er tilknyttet Statskundskab ved Aarhus Universitet. Hendes Ph.D afhandling hedder således: "*Strategies for life: Lived realities of solo motherhood, kinship and medically assisted reproduction*" (Ravn 2017).

Ravn undersøger, hvilken indvirkning reproduktive teknologier har på sociale relationer og forståelser af nye familie- og slægtskabsformationer med solomorfamilier som fokus. Hun undersøger ligeledes, hvorledes den reproduktive teknologi påvirkes politisk og diskursivt. Ravns undersøgelse tager udgangspunkt i et individuelt (mikro), socialt (meso) og politisk (makro) niveau (Ravn 2017:18). Disse tre niveauer, anses ifølge Ravn, for at være tre analytiske niveauer, og hun har dermed belyst fænomenet solo moderskab via reproduktiv teknologi ud fra de sammenhænge der finder sted mellem niveauerne for at udvinde kompleksitet (Ravn 2017:59). Ravn har gjort brug af forskellige kvalitative metoder. Hun har udført observation og udarbejdet ekspertinterview, diskursanalyse og biografisk narrative interviews (Ibid.:63). Ravn har primært fokus på brugen af biografisk narrative interviews, idet hun undersøger komplekse sammenhænge mellem solomødrenes udførelse af deres personlige biografiske fortællinger og de sociale og strukturelle forhold de lever under (Ibid.:59). Empirien består af kvinder

der har fået donorbørn via medicinsk assisteret reproduktion og af kvinder der er i gang med en fertilitetsbehandling. (Ravn 2017:85)

Nogle af de teoretiske perspektiver Ravn anvender, er Donna Harraway og Charis Thompson som har fokus på at adressere reproduktive teknologiers, kropes og cellers materialitet (Ravn 2017: 113). David Morgan som har fokus på, hvordan vi gør familie og Judith Butler med fokus på hendes performativitetsteori ift. køn og identitet. Til sidst kan nævnes Giddens som har fokus på senmoderniteten og individet som et refleksivt projekt og Richard Jenkins som har fokus på narrativer, social identitet og individuel og kollektiv identifikation. (Ravn 2017:123 og 128-129)

Idet specialet arbejder med den biografisk narrative tilgang, findes det mest relevant at fokusere på empiriske fund ud fra Ravns biografisk narrative analyse. Empirien består af 22 kvinder hvoraf 6 har et barn, 8 er gravide og 8 er i behandling. Overordnet fandt Ravn ingen fælles karakterisering af single kvinderne. Gennem interviewprocessen, indsamlede hun narrative livshistorier som i højere grad viste mangfoldighed end homogenitet. De interviewede kvinders alder, geografiske beliggenhed, type og længde af uddannelse og civil status varierede. (Ravn 2017:259)

Ift. beslutningsprocessen, viser Ravns afhandling, at det at ikke have fundet den rigtige mand er et fælles plot i livshistorierne. Beslutningen om at vælge solomoderskab baseres på det aktive og positive valg om at få et barn og ikke på det aktive fravalg af en partner. Oplevelsen af en begrænsende udsigt til at finde en partner og stigende bekymringer om alder og svækket fertilitet anses som værende vigtige motiverende faktorer i beslutningsprocessen. (Ibid.:260)

Kvindernes overvejelser omkring at blive mor til et donorbarn, afspejler et fokus på to typer af ressourcer. Det er evnen til, som forældre, at sikre barnets psykologiske velvære og at kunne sikre barnet et trygt og stabilt miljø, ved at sikre sig et permanent arbejde og et hjem og at have et socialt netværk omkring dem. I henhold til faderrollen, viser undersøgelsen at kvinderne udlever et moralsk dilemma ift. manglen på en faderrolle. De er overbeviste om at ved at give deres barn en god og kærlig barndom omgivet af familie vil mindske skadeligheden ved ikke at have en far (Ravn 2017:261). Ift. den biogenetiske tilknytning, har det for de kvinder der tidligere har oplevet en skilsmisse, eller oplevet at skulle dele børn været en tryghed at de ved at barnet er deres. Det motiverer

dem til at anvende donorinsemination i stedet for en kendt donor eller at være en del af en regnbuefamilie. (Ravn 2017:264)

Opsamlende og præcisering af videnshul

Frederiksen m.fl. og Salomon m.fl. studierne er to mindre studier, hvor det ene har fokus på kvinder fra Rigshospitalets fertilitetsklinik og det andet omhandler kvinder som kommer fra de offentlige klinikker i Danmark. Dette giver et mere begrænset og ensidigt indblik i en gruppe af kvinder i modsætning til, hvis man udførte en landsdækkende undersøgelse hvor man inddrager offentlige såvel som private klinikker, som vil give et mere nuanceret resultat. Studiet af Frederiksen m.fl. var baseret på dybdegående interviews, og det kan dermed muligvis ikke bredes ud på samme måde, som studiet af Salomon m.fl. evt. ville kunne. En af styrkerne ved Salomon m.fl. studiet er bla. at de sammenligner solomødrenes svar med samlevende kvinder ift. sociodemografiske karaktertræk. Hvilket giver et indblik i, hvorledes SEM differentierer fra samlevende kvinder. Alder var således det eneste karaktertræk, hvor de differentierede fra hinanden. En af Ravns afhandlings styrker er bla. at fænomenet SEM belyses både ud fra mikro, meso og makro perspektiv. Dette udtrykker diversitet og vil kunne reducere kompleksitet i henhold til at undersøge, hvorledes at den reproduktive teknologi påvirker SEM på alle tre niveauer. Ravns brug af forskellige kvalitative metoder gør at hun omfavner SEM som felt meget bredt og har dermed bevæget sig udover kvindernes livsfortællinger.

Disse studier er alle udvalgt, fordi de alle på hver deres måde belyser nogle af de samme perspektiver, som specialet ønsker at undersøge. Man kan således sige, at specialet efterprøver hvad de andre har søgt at belyse og dermed ønsker specialet at supplere med ny viden til det eksisterende. Specialet ønsker ligesom Frederiksen m.fl. studiet at anvende Giddens. Specialet adskiller sig dog en smule, ved at brede Giddens modernitetsperspektiv yderligere ud ved også at have fokus på intimitetens forandring og begrebet *det rene forhold* for f.eks. at kunne belyse betydningen af tidligere parforhold ift. kvindernes motivation. Specialets metodiske ståsted er inspireret af den biografisk narrative metode, og i modsætning til Ravn, ønsker jeg ikke at anvende metoden i den reneste form, men dog have fokus på kanoniske narrativer jf. metodevalg og fremgangsmåde. I specialet ønsker jeg i modsætning til tidligere studier at belyse SEM udenfor fertilitetsklinikernes regi. Jeg har valgt kun at have fokus på kvinder der har fået børn og som er

heteroseksuelle. Jeg afgrænser mig fra at inddrage kvinder der er gravide eller er i behandling ligesom Ravn har valgt. Ved kun at have fokus på kvinder der har fået børn styrkes den retrospektive dimension der er essentiel når man anvender elementer fra den biografisk narrative metode. Jeg vil heller ikke foretage en sammenligning mellem singlekvinder og kvinder der bor med en partner ligesom Salomon m.fl. studiet.

Kapitel 2 – Metodevalg og fremgangsmåde

Dette kapitel vil omhandle specialets metodiske fremgangsmåde. Først vil specialets videnskabsteoretiske ståsted blive præsenteret og belyst og dernæst metodevalg. Efterfølgende vil udarbejdelsen af interviewguide, rekruttering af informanter, og etiske refleksioner ift. bla. anonymisering blive belyst. Efterfølgende belyses, hvordan data er blevet klar til analyse samt analysens opbygning præsenteres. Empiripræsentationen er vedlagt som bilag 1. Kapitlet afsluttes med et indblik i metodiske refleksioner ift. specialets udformning og resultater og specialets validitet, generaliserbarhed og reliabilitet belyses og diskuteres.

Videnskabsteoretisk ståsted

Specialets videnskabsteoretiske ståsted er inspireret af den fænomenologiske og hermeneutiske tilgang. Disse tilgange vil blive præsenteret i det følgende, og anvendelsen af disse vil ligeledes fremtræde.

Indenfor sociologien er fænomenologien blevet formidlet af mange forskellige såsom Alfred Schutz med inspiration fra Edmund Husserl, Peter Berger og Thomas Luckmann og Harold Garfinkel. Fænomenologien i almindelighed udtrykker en interesse for; *"... at forstå sociale fænomener ud fra aktørernes egne perspektiver og beskrive verden, som den opleves af informanterne, ud fra den antagelse, at den vigtige virkelighed er den, mennesker opfatter"* (Kvale og Brinkmann 2009:44). Specialet er inspireret af Husserl og hans begreber; intentionalitet, epoché og livsverden. Med udgangspunkt i hans førstepersons perspektiv centraliseres begrebet intentionalitet. Det dækker over, at subjektets bevidsthed i sig selv ikke er en ting, men den vil altid være rettet mod en bestemt genstand, hvilket betyder at subjektets forestillinger, opfattelser eller værdier er i stand til

at udforme det som subjektet netop erfarer og erkender. Den relation der skabes mellem et fænomen og bevidstheden er således afgørende i henhold til at forstå det egentlige fænomen. (Berg-Sørensen 2013:235)

Indenfor fænomenologien er man som forsker bevidst omkring begrebet epoché. Epoché oversættes direkte til afbrydelse. I vores dagligdag danner vi nogle grundantagelser, som vi ikke stiller spørgsmålstegn ved. Det er ifølge Husserl vores naturlige indstilling. Idet jeg udfører en analyse af SEMs motivationer og erfaringer med familiedannelse som fænomen, som det fremtræder for mig, skal jeg kunne være i stand til at sætte parentes om min naturlige indstilling i mødet med informanterne. Det betyder at jeg skal tilsidesætte den for at kunne skærpe koncentrationen omkring det egentlige fænomen og dets betydning ud fra relationen til subjektet. Dermed undersøges de grundlæggende betingelser for erfaring, erkendelse og meningsdannelse. (Berg-Sørensen 2013:236)

Det sidste begreb Husserl anvender indenfor fænomenologien er livsverden. livsverdenen betegnes for at være den dagligdagsverden individet befinder sig i og tager for givet. I denne dagligdagsverden gør vi os "*... vores daglige erfaringer af kropslig, social og praktisk karakter*" (Berg-Sørensen 2013:237). Livsverdenen er her på jorden, men den er ikke jorden i objektiv forstand, men derimod en mening som vi individer lægger ned over den. Skabelsen af mening anvendes som orienteringspunkter for vores handlinger og for at kunne forstå den verden vi lever i. (Ibid.:237)

Fænomenologien er nært beslægtet med hermeneutikken og indenfor begge positioner er meningsdannelse i fokus. Både den mening der tilskrives politiske begivenheder og sociale handlinger gennem fortolkninger i den offentlige debat og den mening individet skaber i kraft af fortolkning af udførte handlinger og interaktion med andre individer (Berg-Sørensen 2013:216). Hermeneutikken er ud fra et ontologisk perspektiv en tilgang der anser individet for at være et fortolkende væsen. Hans-Georg Gadamer er en af de centrale hermeneutiske tænkere og han er af den overbevisning at individet ønsker at forstå den verden det lever i gennem fortolkning af den. Forskeren møder dermed eksisterende fænomener i kraft af en forforståelse som er etableret ud fra gjorte erfaringer. (Berg-Sørensen 2013:220-222)

Idet jeg har en forforståelse dvs. fordomme og forhold til det jeg undersøger er det ifølge hermeneutikken muligt for mig at være åben over for det fænomen jeg studerer i form af en forståelses- og fortolkningsproces. Denne proces kaldes for den hermeneuti-

ske cirkel, hvor forskeren i samspil med forforståelsen må anskue fænomenet i den kontekst det indgår i. Det kan betyde at forforståelsen må revideres og konteksten må udvides. Det er dermed ud fra et nyt udgangspunkt, at fænomenet tilskrives mening og der kræves muligvis efterfølgende en revision af forforståelsen og sådan forekommer der en ustandselig bevægelse mellem del og helhed indenfor i kraft af cirklen. (Ibid.:222-223)

Specialets metodiske tilgang indeholder elementer fra både den fænomenologiske og hermeneutiske position. Den biografisk narrative forskning ønsker at generere ny viden og forståelse gennem samtale og den tekst der udformes i kraft af samtalen. Dette sker gennem skabelsen af meningsfortolkning i kraft af den hermeneutiske cirkel. For at kunne generere ny viden om SEMs sociale virkelighed finder jeg det essentielt, at jeg tilnærmer mig mit felt med en åben tilgang. Specialet bygger dermed på elementer fra både fænomenologien og hermeneutikken, idet jeg i mødet med mine informanter sætter min forforståelse i parentes. Jeg møder dem med et åbent sind og er modtagelig over for informanternes erfaringer og erkendelser og kan således fortolke disse og skabe mening (Antoft og Thomsen 2005:157-158). Inden og i løbet af specialeprocessen har jeg læst forskellige artikler hvor SEM udtaler sig om forskellige problemstillinger. Jeg har ligeledes set et dokumentarprogram og læst en bog om deres liv skrevet af en selvvalgt enlig mor og andre mødre deltager ligeledes i bogen. Dette indblik har skabt nogle forestillinger hos mig og det er således dem jeg sætter i parentes. Forestillinger såsom at de kvinder jeg ville komme til at tale med er ressourcestærke kvinder, som har en god økonomi og et socialt netværk og en familie der bakker dem op og hjælper dem. Ligeledes en forestilling om at lige så ofte er kvinder med fysiske begrænsninger dvs. underlivssygdomme som det er nogle der ikke har nogen fysiske begrænsninger, der vælger at få reproduktiv behandling. Disse forståelser vælger jeg at sætte parentes om idet jeg træder ind i informanternes sociale virkelighed.

Den hermeneutiske tilgang søger dermed, at inddrage makrohistoriske kontekster i fortolkningen af sociale handlingers meningsdannelse, hvorimod fænomenologien har fokus på social interaktion i et mikroperspektiv for at kunne belyse betingelserne for meningsdannelse (Berg-Sørensen 2013:217). De SEMs erfaringer og motivationer ift. familiedannelse belyses i lyset af den samfundsmæssige kontekst de lever i på baggrund af specialets valg af teoretiske og metodiske fremgangsmåder.

Kvalitativ forskningsdesign

Specialets problemformulering ønskes undersøgt ud fra en kvalitativ forskningstilgang. Denne tilgang giver forskeren mulighed for, at gå i dybden med det indsamlede empiri. Den giver mulighed for, at opfange nuancer og detaljer, idet forskeren vil kunne iagttage det menneskelige på et nært og intimt niveau (Antoft et al. 2007:11). Jeg er interesseret i den særlige mening, som SEM tilskriver deres holdninger og handlinger gennem livet, for at kunne afdække deres sociale virkelighed. Ved brug af en kvalitativ tilgang vil jeg dermed kunne komme til at forstå verdenen ud fra de SEMs eget perspektiv og meningsskabelse (Ibid.:13). Empirien består af semistrukturerede interviews. Ved brug af denne form vil forskeren kunne få indblik i informantens livsverden og dermed fortolke betydningen af beskrivende fænomener. Denne interviewform er præget af åbenhed, hvad angår struktur og spørgsmålsformulering, hvilket giver mulighed for at give plads til de fortællinger informanten udtrykker. (Kvale og Brinkmann 2009:143-144)

Specialets felt ønskes belyst ud fra en kvalitativ tilgang med inspiration af den biografisk narrative metode. Dvs. at forskningsdesignet vil bestå af udførelse af semistrukturerede interviews, hvor spørgsmålene udformes ud fra biografisk narrative elementer. En traditionel semistruktureret interviewguide vil ikke på samme måde kunne indfange SEMs livsfortællinger og dermed de kulturelle og sociale meningsstrukturer i det samfund de lever i (Carstensen 2016:221). Spørgsmålene i en traditionel semistruktureret interviewguide vil ikke kunne give den samme plads til at informanterne vil kunne udfolde deres livshistorie.

Det findes således essentielt i det følgende at introducere den biografisk narrative metode, og hvad den vil kunne bidrage med til specialet.

Biografisk narrativ metode

Den biografisk narrative metodes primære fokus er på individers liv i kraft af deres fortællinger, erfaringer og oplevelser. Hovedvægten er dermed på individets livsfortælling men ligeledes også på hvad der inddrages og fraselekteres i livsfortællingen (Thomsen et al. 2016:13). Generelt indeholder et individs biografi en livshistorie som udgør individets psyko-soziale udvikling. Indenfor biografiforskningen er individets biografiske fortid netop interessant fordi individets livshistorie præges af dets fortid, familiebag-

grund og historiske samfundsmæssige generationstilhørsforhold. Specialet lader sig inspirere af den biografisk narrative metode, fordi jeg vil kunne få indblik i, hvilke sociale forhold der præger individets livshistorie og netop derfor er denne metode sociologisk relevant. Jeg får indsigt i de SEMs levede liv dvs. deres livshistorie gennem deres livsfortælling som er deres fortalte liv. (Antoft og Thomsen 2005:158-159)

"Hændelser og begivenheder er centrale punkter i en livshistorie, og de finder ikke sted uden, at individet oplever og erfarer dem og gør dem til genstand for tolkning som en del af en kæde, hvor en hændelse altid vil følge tidligere hændelser i livshistorien" (Antoft og Thomsen 2005: 159). Disse hændelser og begivenheder tolkes af individet og struktureres i kraft af en begyndelse, en midte og en afslutning. Denne strukturering er netop det der gør, at livsfortællingen opnår karakter af at være et narrativ. Hvis en hændelse eller begivenhed får afgørende betydning for, hvorledes individets livsfortælling udfolder sig kan det betegnes som værende et vendepunkt. Individets håndtering af dette vendepunkt kan have betydning for det fremtidige livsforløb. (Ibid.:159)

Livsfortællingen karakteriseres ved at udtrykke et plot. Plottet eksisterer som en meningsskabende rød tråd for, hvordan handlingen udspilles gennem livsfortællingen. Mening dannes retrospektivt og den skaber en *"... sammenhængende forklarende logik af oplevede hændelser og begivenheder, hvorved fortid, nutid og fremtid kobles til en meningsskabende helhed"* (Thomsen et al. 2016:14). Denne meningsskabende helhed er et grundlæggende element i et individs identitetskonstruktion. Den er ligeledes essentiel i henhold til fortolkning og forståelse af den sociale verden individet lever i og for subjektivitet. (Ibid.:14)

Indenfor biografisk narrativ metode anvendes begreberne små og store fortællinger. En afgørende styrke ved at anvende en biografisk narrativ tilgang, er den forbindelse man kan skabe mellem *små* og *store* fortællinger. Der findes fire forskellige tilgange til at indfange de *små* og *store* fortællinger. I specialet vil fokus være på tilgangen *kanoniske fortællinger* (Thomsen et al. 2016:24).

Kanoniske narrativer

Inspireret af den narrative forsker Alexandra Georgakopoulous, præsenterer Ann Phoenix begreberne *big stories* og *small stories*. *Big stories* refererer til en tilgang, hvor den biografiske fortælling om et individs livsforløb og analyse af identiteten er i fokus. Med denne tilgang ønskes der ofte ud fra et kognitivt perspektiv at opnå en forståelse af meningen bag livsfortællingen. *Small stories* refererer til en tilgang, der fokuserer på individers fortællinger om afgrænsede udsnit i deres livsforløb og hverdagslivsmøder med andre mennesker. Den har ligeledes fokus på sociale interaktioner (Phoenix 2011:65). Der centrerer således omkring ”... *situerede og kontekstspecifikke begivenheder og praksisser ...*”, som finder sted løbende i livet. (Carstensen 2016:223)

Specialet lader sig inspirere af Phoenix's *små* fortællinger og har fokus på SEMs afgrænsede narrative fortællinger om beslutningsprocessen, moderskab, betydningen af familie og om hvorledes de oplever omgivelsernes reaktioner. Emnerne er med til at afgrænse deres fortællinger, men fortællingerne vil stadig kunne relateres til den samlede livsfortælling f.eks. ift. at opnå et indblik i mødrenes egen familiehistorie. Dette kan ske, fordi fortællingen, som er situeret på mikroniveau, kan afspejle den overordnede samfundskontekst på makroniveau. (Carstensen 2016:223)

Ved at have fokus på *små* fortællinger, er der i Phoenix's optik mulighed for at studere hverdagspraksis og sociale relationer. Fortællingerne bidrager samtidig med betydningsfulde indsigter i, hvad der afspejler den kontekst fortællingen fortælles i og hvilken betydning denne har for konstruktionen af fortællingen. Kanoniske narrativer søger netop at indfange, hvorledes individers små fortællinger rummer informationer om forskellige kulturelle og diskursive normer. (Carstensen 2016:224)

Et af Phoenix's eksempler på studier med fokus på kanoniske narrativer er et, hvor manden Ian deltager. Han er en hvid far fra den uddannede middelklasse og han bor sammen med et barn, der er af blandet etnisk herkomst og med et stedbarn der er sort. Studiet anlægger et intersektionelt perspektiv på yngre beboers sociale identiteter i London. Mange af denne type familier er ramt af diskriminerende adfærd. Det viste sig, at Ian ikke benyttede den *store* fortælling der nedtonede betydningen af racialisering og racisme i hans konstruktion af hans narrativ. Han trak derimod på den *store* fortælling om hans uddannelseshistorie, som havde gjort det muligt for ham at konstruere en

identitet som en mand der har kæmpet for at ændre hans socialstatus fra arbejderklasse til middelklasse. I dette tilfælde samkonstrueres lars små fortællinger om bla. hans oplevelse af racialisering og racisme og det kombineres med det selvbiografiske narrativ omkring hans uddannelseshistorie. Denne kombination giver et indblik i hvorledes meningsskabende processer belyser betydelige problemstillinger. (Phoenix 2016:65,78)

I specialet vil *små* fortællinger der rummer informationer om forskellige kulturelle og diskursive normer, kunne illustreres i de SEMs livsfortællinger idet de trækker på kulturelle normer og diskurser i samfundet, når de fortæller om deres liv.

Sammenfattende kan det siges, at idet jeg er inspireret af den biografisk narrative tilgang, med fokus på kanoniske narrativer, ønsker jeg at få indblik i, hvordan SEM konstruerer deres fortælling om, hvordan de oplever omgivelsernes reaktioner, samt hvorledes de møder fordomme i samfundet. Der vil ligeledes være fokus på at belyse centrale vendepunkter i deres livsfortælling, hvor f.eks. beslutningsprocessen omkring at blive selvvalgt enlig mor formodes, at have en central betydning for deres samlede livsfortælling.

Udarbejdelse af interviewguide

Specialets interviewguide er som tidligere nævnt en semistruktureret guide som er udarbejdet med inspiration fra den biografisk narrative metode. Det er først og fremmest informanternes livsfortællinger der er i fokus og der ønskes ikke direkte at foretage en teoritestning. Idet specialet kun lader sig inspirere af den biografisk narrative metode og har fokus på kanoniske narrativer, har guiden en semistruktureret struktur som er tematiseret i relation til problemformulering og forskningsspørgsmål. Interviewguidens spørgsmål bærer dermed præg af elementer fra den biografisk narrative metode og inspiration fra tidligere forskning jf. Ravns Ph.d. afhandling. Spørgsmålene er ligeledes inspireret af forudgående empirisk læsning og indblik i en dokumentarfilm om andre SEMs oplevelser og erfaringer fra deres liv. Interviewguiden indeholder dermed åbne spørgsmål som giver plads til refleksivitet og lægger op til at informanten kan konstruere en livsfortælling. Strukturen af temaerne bærer præg af et ønske om at fortid, nutid og fremtid skal kunne integreres i deres livsfortællinger.

Interviewguidens struktur begyndes med en intro omkring specialets formål, og brug af

diktafon. Temaerne forlyder: Personlig baggrund, beslutningsprocessen, moderskab, familie og netværk, omgivelsernes reaktioner og til sidst fremtidsperspektiver. Temaerne kan være med til at skabe fortællinger om centrale begivenheder og erfaringer fra det levede liv. Guiden har til hensigt at skabe mest mulig åbenhed og plads til livsfortællingen og mindre diktering. Jeg har således været åben overfor temaer som informanterne selv har fremdrevet og spurgt yderligere ind til disse uden for guidens rammer. Der er blevet etableret en intersubjektiv dannelse af viden imellem informant og jeg, hvilket lever op til fænomenologien. Jeg har undervejs taget spørgsmål med, som jeg er blevet inspireret til at udarbejde på baggrund af tidligere interviews. Jeg er dermed bevidst om, at ikke alle informanter har fået de samme spørgsmål, men intentionen var heller ikke at anvende guiden stringent.

Se bilag 12, for interviewguidens endelige udformning.

Rekruttering af informanter

I min søgen efter informanter, har jeg udarbejdet et opslag omkring specialets formål og hvilke informanter jeg er interesseret i jf. bilag 13. I min søgen har jeg fået hjælp af forskellige gatekeepers såsom administratorer for forskellige facebookgrp. og internetforummer. De har alle hjulpet med at få mit opslag ud på de digitale platforme. Der forekom desværre ikke den mængde respons som jeg ønskede, men jeg har således brugt mine informanter som gatekeepers. Det er dermed lykkedes at opnå ni udarbejdede interviews.

Etiske overvejelser

I specialet er alle informanter inden interviewstart blevet informeret omkring muligheden for anonymisering af deres navn, bopæl, arbejdsplads osv. Ingen har ønsket anonymitet, og det har dermed været op til mig, hvorledes det skulle finde sted. De har alle udvist åbenhed og tillid, så jeg har valgt at udvise respekt over for deres fortrolighed ved at anonymisere deres og deres børns navne. Når de nævner deres arbejdspladser har jeg indsat et X i transskriptionen. (Kvale og Brinkmann 2009:91)

Ift. informeret samtykke, er alle informanter blevet informeret om specialets formål inden interviewstart. De er blevet informeret om, at det er deres afgørelse, om de vil svare på spørgsmålene. Fokus har været på, at de skulle føle sig trygge ift. at fortælle deres

livsfortælling og lade mig få indblik i deres livsverden. Jeg har tilbudt dem alle at læse transskriptionen af deres interview og de har alle udvist stor tillid til mig og specialets formål ved at afslå at læse den. (Ibid.:89)

Forberedelse af data

Alle ni interviews er optaget på en diktafon, hvilket giver mig mulighed for at vende tilbage og lytte til det fortalte. Lydfilerne er blevet overført til en pc og efterfølgende blevet transskriberet til analyserbar tekst. Transskriptionerne er udarbejdet i så klar skriftsprogstil som muligt. Alle former for taleudbrud og sætninger der ikke færdiggøres, er fjernet således at transskriptionen forekommer i den reneste form. Nogle af informanterne har indimellem lagt tryk på nogle ord, eller udtrykt citationstegn med deres hænder, idet de har sagt noget. Disse elementer i interviewsituationen har jeg således skrevet ind som noter i en parentes. (Kvale og Brinkmann 2009:201-203)

Analysestrategi

Følgende afsnit vil belyse specialets analysestrategi, som skal fungere som rammen om besvarelsen af specialets problemformulering.

Specialets analyse fremtræder som to opdelte analysedele. Den første analysedel er empirisk funderet i kraft af en biografisk narrativ analyse og den anden analysedel er teoretisk funderet. Den empiriske analysedel har fokus på at belyse tre af de SEMs livsfortællinger, idet de udtrykker relevante tekstanalytiske biografisk narrative elementer i deres samlede livsfortællinger. Med fokus på kanoniske narrativer, bidrager en analyse med inspiration fra en biografisk narrativ tilgang med en forståelseskabende indgang til at belyse "*... de komplekse sociale og kulturelle meningsstrukturer ...*" (Carstensen 2016:221), som de SEMs fortællinger indgår i, og afdækker. Strukturen i den første analysedel baseres på først tre uddybende biografiske profiler om de tre valgte kvinder. Derefter vil hver af de tre livsfortællinger blive udfoldet, med fokus på at genskabe de tre kvinders narrativer og deres fortolkning af det levede liv, samt at udtrække biografiske hændelser, såsom væsentlige vendepunkter samt konstruerede små fortællinger. Til sidst vil livsfortællingernes plot blive belyst. Efter de tre narrativer, vil der forekomme

en opsamling i form af en delkonklusion som omhandler de væsentligste pointer og mønstre ift. konstruktionen af hver af de tre narrativer.

Strukturen i den anden analysedel baseres på en tematisk opdeling som belyses ud fra de valgte teoriperspektiver. Ifm. udarbejdelsen af interviewguiden blev der udformet nogle relevante temaer, som interviewene skulle afdække og belyse jf. afsnit om udarbejdelse af interviewguide. I kraft af gennemlæsningen og bearbejdningen af interviewene gennem analyseprocessen blev der ligeledes fundet andre essentielle temaer som i samspil med temaer fra interviewguiden vil kunne bidrage til den teoretiske forståelse af SEMs livsverden. I denne analysedel vil der ligeledes forekomme et intersektionelt perspektiv ift. hvilke sociale kategorier der spiller sammen ift. kvindernes livssituation og livsplanlægning. Temaerne i denne analysedel forlyder således: Beslutningsprocessen, Familie og netværks betydning, Relationer, Forældreskab og donors betydning og Omgivelsernes reaktioner og fordomme. Til sidst i denne analysedel vil der ligesom den første analysedel være et opsamlende afsnit i form af en delkonklusion som omhandler de væsentligste mønstre og perspektiver der afspejler interviewene ud fra en teoretisk forståelse.

Empiripræsentation

Se bilag 1-empiripræsentation.

Metodiske refleksioner

I mødet med informanterne har jeg mødt åbenhed og stor interesse. Kvinderne har været meget positive omkring specialets formål og størstedelen har inviteret mig indenfor i deres private hjem. Enkelte interviews er blevet udført på offentlige steder. De fleste af interviewene blev afholdt under rolige forhold og ikke indenfor en bestemt tidsgrænse. Der var dog to interviews, hvor rammerne var lidt stressede. Intersubjektivt påvirkede det min rolle som interviewer. Jeg mistede indimellem tålmodigheden og gav ikke informanten lige så meget tid til at reflektere over enkelte spørgsmål.

Generelt undervejs i interviewsituationerne har jeg haft fokus på at lade informanterne få tid til at reflektere over deres svar og ikke afbryde dem for ofte for at lade dem konstruere deres livsfortælling.

I brugen af interviewguiden har jeg været åben over for temaer der dukkede op undervejs. Det betød indimellem, at de fik plads til at snakke om nogle emner der ikke havde relevans. Det er en hårfin balance, man som interviewer bevæger sig omkring, ved at arbejde med en semistruktureret interviewguide med inspiration fra den biografisk narrative metode. Brugen af interviewguidens temastruktur har ikke været hæmmende ift. opnåelsen af individuelle livsfortællinger. De åbne spørgsmål har givet informanterne plads til at udtrykke hver deres livsfortælling med hver deres biografiske hændelser.

Nogle af informanterne har medvirket i et ugeblad/lokalavis. De har således tidligere fortalt om, hvordan de har oplevet at blive mor til et donorbarn og hvilke erfaringer de har opnået. De har således tidligere retrospektivt gennemlevet og udtrykt deres tanker og erfaringer. Det er vigtigt at være bevidst om dette ift. deres fortolkning af det levede liv og deres fortælling.

Validitet, generaliserbarhed og reliabilitet

Specialets troværdighed, styrke og overførbarhed i henhold til viden præsenteres og diskuteres i dette afsnit.

Reliabilitet vedrører hvor troværdigt et forskningsresultat er og det behandles ofte i relation til, hvorvidt at forskningsresultatet kan reproduceres på samme måde af andre forskere på et andet tidspunkt (Kvale og Brinkmann 2009:271). En ensartet og konsekvent transskribering af interviewene skaber gennemsigtighed og styrker specialets grad af reliabilitet. Muligheden for at andre kan gentage et lignende studie af SEM er til stede, idet der i høj grad forekommer gennemsigtighed omkring brug af forskningsmetode og udarbejdelse af interviewguiden i specialet. Man vil kunne sammenligne konklusioner på tværs af lignende studier og opnå viden om eventuelle mønstre, men idet det er personlige livsfortællinger, bliver det vanskeligt at genskabe forskningsresultater der er fuldstændig ens.

Validitet henviser til styrken af et forskningsresultat. Indenfor samfundsvidenskaberne har man fokus på, hvorvidt den metode man anvender undersøger det den skal. Det vurderes, i hvilken grad det kvalitative semistrukturerede interview med inspiration fra biografisk narrativ metode undersøger og afspejler fænomener dvs. de SEMs motivationer og erfaringer med familiedannelse (Ibid.:272). SEMs motivationer og erfaringer sø-

ges belyst i kraft af den samfundskontekst de lever i, på baggrund af Giddens' teoretiske perspektiv. Validiteten højnes således, fordi specialets forskningsmetode samt interviewguide skaber mulighed for at kunne kontekstualisere informanternes livsfortællinger ift. sociale og kulturelle samfundsforhold.

Generaliserbarhed vedrører hvorvidt forskningsresultaterne kan overføres til andre interviewpersoner og sammenhænge. Man vurderer, hvorvidt at resultaterne kan generaliseres (Ibid.:287). Specialets generaliserbarhed vurderes til at være lav idet det er vanskeligt at generalisere ni personlige livsfortællinger ift. SEM som samlet gruppe. Det er dog muligt at sammenligne mønstre og temaer som er dukket op i interviewene med andre empiriske fund i andre forskningssammenhænge. Interviewene kan ligeledes videregive viden omkring kvindernes sociale baggrund og status, hvilket vil bidrage til yderligere indblik i og forståelse for deres sociale virkelighed.

Kapitel 3 – Teoretiske perspektiver

Dette kapitel præsenterer specialets valgte teoretiske perspektiver. Anthony Giddens' modernitetsteori og centrale begreber vil blive præsenteret og operationaliseret. Ligeledes Judith Butlers kønsteoretiske perspektiv og centrale begreber vil blive præsenteret og operationaliseret.

Anthony Giddens – Modernitetsanalyse

I specialet finder jeg det relevant at anvende Giddens' modernitetsteori med fokus på det moderne individ. Giddens' samtidsdiagnose vil blive anvendt som en overordnet forståelsesramme i belysningen af specialets problemformulering og den samfundskontekst og sociale virkelighed SEM lever i. I dette afsnit, er der fokus på Giddens' forståelse af modernitetens reflektive karakter, forholdet mellem individ og samfund i kraft af aktør-struktur perspektivet, *livsplanlægning*, *intimitetens forandring* og *det rene forhold*.

Giddens' formål har været at udfolde en samtidsdiagnose, der inddrager en analyse af det særegne ved det moderne samfunds institutioner, og hvad der specifikt kendetegner det moderne individ, med fokus på selvidentitet og indbyrdes relationer. (Kasperen 2001:120)

Giddens' modernitetsprojekt afspejler en overordnet diskussion af samfundets institutioner og deres forandringsproces som har indvirkning på individet. Giddens forsøger med strukturationsteorien, at belyse en spænding som finder sted mellem individ og samfund. I Giddens' optik er individet en agent som udfører handlinger. Han omdefinerer de grundlæggende begreber, agent, handling, magt, struktur og system således at "*... den traditionelle aktør-struktur-dualisme i stedet tænkes som en dualitet*" (Kaspersen 2001:52). Dualiteten afspejler, at strukturen ikke længere bestemmer, hvorledes agenten handler. Omvendt udgør strukturen ikke længere summen af agenternes handlinger. Giddens tager dermed afstand til handlingssociologien og funktionalismen/strukturalismen idet Giddens ikke anskuer forholdet mellem aktør og struktur som værende en skarp opdeling af agent og samfundsstruktur (Kaspersen 2001:50-52). Ifølge Giddens skal samfundet i stedet for anskues som en strukturationsproces, hvilket betyder at agentens handlinger både strukturerer samfundet men ligeledes struktureres af samfundet. (Kaspersen 2001:53-54)

Hvis vi skal kunne forstå modernitetens natur, må vi kunne gøre rede for moderne institutioners dynamik i samfundet. I Giddens' optik baseres modernitetens dynamiske natur på tre elementer; *adskillelsen af tid og rum, udlejring* samt *refleksivitet* (Giddens 1994:22). SEMs valg om at få et donorbarn ønskes belyst ud fra begrebet *refleksivitet* som afspejler essensen af agentens handlinger, som det sociale liv bygger på i det senmoderne samfund.

Modernitetens reflektive karakter

Refleksivitet er et af modernitetens særegne træk. I et senmoderne samfund står agenten over for forskellige typer af valg, og for at kunne træffe disse valg, skal agenten besidde en selvidentitet (Kaspersen 2001:148). Selvidentiteten skaber en form for løbebane som individet følger gennem modernitetens mange forskellige institutionelle rammer. Ifølge Giddens har alle individer ikke blot en biografi, vi lever hver især en biografi. Individet skaber biografien om sig selv og den afspejler et individs identitet ved at opretholde og "*... holde en særlig fortælling i gang*". (Giddens 1996:70). Biografien må integrere begivenheder kontinuerligt og forbinde disse selektivt i historien om selvet. (Giddens 1996:25-26, 70)

Giddens skelner mellem to former for *refleksivitet*. Den ene afspejler al menneskelig handling. Hver gang en agent foretager en handling, foretages der automatisk en refleksiv handlingsregulering, som er en proces der hele tiden opretholdes, udføres og gentages af agenten (Kaspersen 2001:125 og 59). Agenten agerer dagligt ud fra spørgsmål såsom, hvordan skal jeg leve mit liv?, hvordan skal jeg opføre mig? og mere basale spørgsmål såsom, hvad skal jeg spise?, hvad tøj skal jeg have på? (Giddens 1996:25-26). I empirien vil det være væsentligt at indfange viden omkring SEMs tanker og oplevelser om deres refleksive handlingsregulering. Det kan bla. være tanker omkring deres forældreskab, hvordan kan jeg udfylde forældrerollen på bedste vis?, er jeg en god nok mor?. Ligeledes ift. familieliv, skal jeg have flere børn? hvordan skal mit familieliv være ift. en evt. partner? Selvidentiteten skal ikke anskues som værende en statisk størrelse. Derimod som en proces og dermed som et refleksivt projekt i kraft af agentens refleksive handlinger, der præges af hverdagsrutiner, produceres og reproduceres selvidentiteten. (Kaspersen 2001:148)

Den anden form afspejler et centralt træk ved moderniteten. Både på institutionelt- og individniveau finder en refleksivitetsproces sted. Den har afgørende betydning i henhold til frembringelsen af moderne systemer og sociale organisationsformer i samfundet. Processen har ligeledes indflydelse på forandringen af disse. I Giddens' optik defineres *refleksivitet* generelt som værende agenters og institutioners brug af viden, som foretages ift. betingelserne for forandring i samfundet og dets organisationer. Den øgede refleksivitet muliggøres bla. af kommunikationsmidler. (Kaspersen 2001:125-126). Ud fra dette refleksivitetsperspektiv er det interessant at undersøge, hvorvidt de SEM søger information og sparring, omkring f.eks. at blive alenemor i bøger, på hjemmesider osv. der specifikt henvender sig til kvinder der enten er, eller gerne vil have et donorbarn. Jeg finder det ligeledes interessant at forsøge at indfange viden om, hvilken rolle og betydning denne opnåelse af viden har for dem ift. deres familieliv og moderskab.

Ifølge Giddens er det med tiden blevet muligt at forstå tradition ud fra skriftsprog, idet den er i stand til, at udvide tid-rum-udstrækningen og skabe en forbindelse mellem fortid, nutid og fremtid (Giddens 1994:38-39). Udviklingen af kommunikationsmidler har gjort det muligt for samfundet at indfange og lagre store mængder af informationer.

Dette har resulteret i, at vi som agenter med tiden er blevet bedre til at reflektere over os selv idet vores sociale praksis hele tiden belyses og omformes ift. den ny erhvervede viden om selv samme sociale praksis. Der forekommer dermed en vekselvirkning mellem agentens tanker og handlinger. I det senmoderne samfund får historien en afgørende betydning. Den er bundet til moderniteten, hvilket betyder at refleksiviteten kan bruge historien til at skabe en ny historie med. (Kaspersen 2001:125-126)

I Giddens' optik anses tradition ikke for at være statisk, men derimod som værende noget der skal genopdages af den nye gældende generation, efterhånden som den kulturelle arv overdrages fra de tidligere generationer (Giddens 1994:38-39). Tidligere handlede agenten kun på baggrund af tradition. Dette har ændret sig og ifølge Giddens, afspejler det senmoderne samfund en form for aftraditionisering, hvor individet i større grad reflekterer over tradition og kun handler i kraft af traditionen, hvis det kan legitimeres på baggrund af refleksive tanker. Tidligere indgik en mand og en kvinde i et ægteskab, fordi traditionen bestemte at de på et passende tidspunkt i deres liv skulle gifte sig, bla. ift. at få børn. Traditionen omkring ægteskab eksisterer stadig i dag, men det indgås oftere på baggrund af høj refleksivitet. Vi kender hver især mennesker som lever i papirløse forhold, homoseksuelle forhold eller alene. Kendskabet til disse forskellige måder at leve på, tvinger individet til at reflektere over og forholde sig til dets handlinger. (Kaspersen 2001:126)

Adskillelsen af tid og rum og kroppen

Tidligere i de præ-moderne samfund smeltede tid og rum sammen. Det sociale livs rumlige dimension var for de fleste mennesker præget af ansigt-til-ansigt-interaktion og aktiviteter som fandt sted på samme tid og sted i lokalområdet. Med moderniteten er det blevet muligt at adskille tids- og rum dimensionerne. Vi behøver ikke at være i samme rum på samme tid, for at kunne snakke med hinanden. Teknologiske midler har været med til at skabe fundamentet for, kombineringen af tid og rum på en ny måde ift. sociale handlinger, idet det er blevet muligt at ringe til hinanden fra hvert sit sted. Adskillelsen af tid og rum gør det muligt for moderne organisationer at forbinde det lokale med det globale på måder som ikke tidligere har været muligt. De påvirker dermed mange agenter hverdagsliv. (Giddens 1994:24-25)

Adskillelsen af tid og rum kan perspektiveres til brugen af reproduktive teknologier. Kunstig befrugtning kan finde sted i kraft af, at det i dag ikke er afgørende at befrugtningprocessen finder sted på et bestemt tidspunkt og sted mellem en mand og en kvinde.

Ifølge Giddens skal forplantnings- og genteknologi anses for at være en proces, hvor naturen impliceres i den menneskelige handlen (Giddens 1996:17). I henhold til specialets felt er sæddonation et eksempel på ovenstående. Kvinden har således mulighed for at anvende denne sæd på et andet tidspunkt f.eks. i hjemmet eller også modtager hun sæddonationen på en klinik. Sædinsemination og kunstig befrugtning adskiller således i mere eller mindre grad selve reproduktionen og seksualiteten i selve forplantningsprocessen.

Agentens krop og psykiske processer påvirkes gennem selvets refleksivitet og af omkringværende abstrakte systemer³. Ifølge Giddens eksisterer der en indbygget sammenhæng mellem kropslig udvikling og valg af livstil. I specialet kan der muligvis forekomme en sammenhæng mellem de SEMs alder og fertilitet og dermed deres valg om at få et barn alene, fordi de i Giddens' optik muligvis føler sig presset til at vælge at blive mor på grund af kropslig udvikling. Kroppen og selvet betragtes ikke længere som et statisk fysiologisk væren, idet agenten lever på baggrund af modernitetens refleksivitet. Tidligere var kroppen givet, og bare et resultat af naturen, men i kraft af de abstrakte systemers indvirkning på kroppen, bliver kroppen nu ligesom selvet genstand for interaktion, tilegnelse og gentilegnelse. Kroppen sammenholder individets refleksive tanker og overvejelser i samspil med struktureret ekspertviden (Giddens 1996:253). Dette kan relateres til tilegnelsen af ekspertviden, som nogle kvinder søger ifm. at de skal være mor og gerne vil indfange viden omkring graviditetsforløbet og hvordan barnet udvikler sig i de forskellige stadier.

³ F.eks. ekspertsystemer, såsom kontrol af infrastruktur, når vi f.eks. tager bussen (Kaspersen 2001:124).

Livsplanlægning

Til at strukturere selvidentiteten med, vil agenten blive nødsaget til at anvende en reflektiv organiseret form for *livsplanlægning*. Det er vigtigt at agenten overvejer, hvilke risici der medfølger når man modtager ekspertviden (Giddens 1996:14). *Livsplanlægning* er et redskab til, at forberede fremtidige handlinger med, som med udgangspunkt i selvets biografi, skal mobiliseres. Agenten anvender livsplan-kalendere, hvormed væsentlige begivenheder i livet kan blive afpasset tidsmæssigt i en personliggjort kronologi. Ligesom livsplaner bliver disse livsplan-kalendere revideret og rekonstrueret i kraft af forandringer ift. agentens livssituation eller mentale tilstand. (Giddens 1996:104-105)

Agentens reflektive konstruktion af selvidentiteten afhænger af agentens egen fortolkning af fortiden. Livsplanlægningen indebærer ikke nødvendigvis, at agenten forbereder et helt fremtidigt liv. Det er dog af fundamental betydning for agentens selvrealisering, at han eller hun tænker så langt frem som til en forestillet afslutning af livet, hvor man overvejer de større og begivenhedsrige faser, som man kommer til at gennemleve undervejs (Giddens 1996:105). Agentens livsforløb forbindes først og fremmest med egne planer og projekter. Familiemedlemmer, børn, venner og kollegaer vil dog indtage indflydelsesrige roller ifm. livsplanlægningen. (Giddens 1996:175)

Intimitetens forandring og det rene forhold

Nedbrydelsen af traditionelle bånd har gjort det muligt for agenten at vælge egne intime relationer. I Giddens' optik frisættes menneskelige tillidsrelationer i større grad fra ydre mekanismer i samfundet. Individet forpligter sig oftere til abstrakte systemer. Vi bliver mere og mere afhængige af eksperter, som udvikler og styrer teknologierne bag de abstrakte systemer i samfundet. Den tvingende binding til familie, hjem og lokalsamfund svækkes dermed. Det ontologiske sikkerhedsnet, som tidligere var forankret i individets familie- og slægtskabsrelationer svækkes ligeledes (Kaspersen 2001:153, 124). Agenten har tillid til abstrakte systemer i samfundet, og det skaber en form for sikkerhed i hverdagen. Tilliden kan dog hverken erstatte gensidigheden eller intimiteten som personlige tillidsrelationer kan skabe (Giddens 94:101). Det er udelukkende op til den enkelte

agent, selv at skabe de intime tillidsrelationer som er essentielle ift. selvets udvikling. (Kaspersen 2001:153)

De nære og intime tillidsrelationer, som agenten skal forsøge at opretholde udnævner Giddens til at være *rene forhold*. Fremkomsten af dette begreb skyldes svækkelsen af eksterne faktorer dvs. familiens, hjemmets og lokalsamfundets betydning for forholdet. (Kaspersen 2001:153)

Begrebet *det rene forhold* dækker over, når to agenter indgår i et socialt forhold dvs. parforhold, venskab eller ægteskab, for agenternes egen skyld, med fokus på hvad de hver især kan få ud af at etablere en varig forbindelse med hinanden. *Det rene forhold* fortsætter kun, for så vidt at begge parter føler tilstrækkelig tilfredsstillelse ved at være en del af relationen. Tidligere var kærlighed og seksualitet, hos størstedelen befolkningen, forbundet via ægteskabet og underlagt traditionelle bånd. I dag indgår vi i højere grad i intime relationer, hvor vi hele tiden reflektivt skal forhandle os frem til, hvilke betingelser forholdet skal etableres og eksistere ud fra. (Giddens 1992:63; Kaspersen 2001:153)

Det rene forhold er kendetegnende ved, at en af parterne har mulighed for, at afslutte forholdet på hvilket som helst ønskeligt tidspunkt. Det er nødvendigt at forpligte sig til et forhold, hvis det skal kunne bevares (Giddens 1992:137). Tilliden der skabes i *det rene forhold* kan ikke støtte sig op ad norm- og værdisystemer, som det tidligere har kunnet. Nu må tilliden udvikles i kraft af intimitet. (Giddens 1992:137-138, Kaspersen 2001:153-154)

Jeg har således valgt at inddrage Giddens' modernitetsteori fordi hans begreber og perspektiver hjælper til at kunne forstå, hvad der kendetegner et moderne individ ud fra dets selvidentitet, refleksive handlinger og sociale relationer. Giddens er relevant fordi han bevæger sig imellem mikro/makro-teori f.eks. i form af aktør-struktur perspektivet, hvor agentens handlinger strukturerer samfundet men ligeledes omvendt. Han forsøger at iagttage forandringsprocesser som både præger samfundsmæssige institutioner og individet og dets selvidentitet. Dette perspektiv kan anvendes i belysningen af kvinders valg på baggrund af den samfundsmæssige kontekst de lever i. Giddens begreber såsom *livsplanlægning* og *refleksiv handlingsregulering* er relevante, fordi de kan være med til at indfange og belyse de SEMs motivation for deres valg, og de overvejelser og

argumenter som har været en del af beslutningsprocessen. Giddens' perspektiv på *det rene forhold* og hvorledes intimiteten har forandret sig i det senmoderne samfund kan belyse kvindernes tanker om og oplevelse af tidligere parforhold og familieforhold og værdier.

Operationalisering

Giddens' modernitetsteoretiske perspektiver er som helhed kompleks og bevæger sig på et højt makro- og abstraktionsniveau. Med henblik på at anvende disse perspektiver ift. at analysere de SEMs livsfortællinger og hvorledes de forholder sig reflektivt til de valg de har truffet ift. det liv de lever nu, finder jeg det relevant at anvende ovenstående udredning af Giddens' begreber analytisk. Dermed er målet ikke at presse Giddens' komplekse teori ned over empirien, men derimod at finde mønstre som kan belyses ud fra hans begrebsapparat.

I Giddens' optik kan det argumenteres, at specialets informanter lever i et senmoderne samfund, hvor der eksisterer mange livsstilsmuligheder. Det vil være muligt at have fokus på, hvordan disse SEM oplever den samfundskontekst de lever i, ift. at vælge, at skabe en familie ved brug af reproduktiv behandling.

Med udgangspunkt i begrebet *livsplanlægning*, finder jeg det interessant at have fokus på de til- og fravalg SEM har stået over for og taget som reflektivt projekt omkring familiedannelse i kraft af de argumenter og erfaringer de har gjort sig. Ligeledes fokus på de SEMs opretholdelse af deres selvidentitet og dermed selvfortælling, i kraft af deres reflektive konstruering af idealer og forventninger til moderskab og familiedannelse. Det findes ligeledes relevant at undersøge, hvilken indflydelse og betydning familie og netværk eller andre har ift. livsplanlægningen og struktureringen og opretholdelsen af selvidentiteten som mor.

Med brug af begrebet *det rene forhold* vil jeg belyse, hvorledes de SEMs tidligere parforholdshistorie og deres familie- og venskabsrelationer har betydning ift. skabelsen og opretholdelsen af deres selvfortælling. Ligeledes fokus på hvorledes disse relationer har betydning for kvindernes valg om at få et barn alene.

Judith Butlers kønsteoretiske perspektiv

Judith Butlers kønsteoretiske perspektiv vil blive præsenteret og skabe en overgang til begrebet *den heteroseksuelle matrice*. Til sidst vil intersektionalitetsbegrebet blive præsenteret bla. i samspil med Butlers syn og operationaliseringen af Butlers perspektiver vil blive belyst.

Judith Butlers teoretiske perspektiver omkring køn og dets performativitet har haft en afgørende indvirkning på store områder indenfor kønsteori og seksualitetsforskning. Hendes nytænkning har ført til nye indsigter i konstruktionen af køn således at vores opfattelser af mande- og kvindekønnet i høj grad bør dekonstrueres (Christensen 2006:381). Butler forstår køn som værende en social konstruktion som har indlejret sig i individet på baggrund af historisk og kulturelt funderet diskurser i samfundet. Butler repræsenterer dermed en poststrukturalistisk tilgang til køn og seksualitet. Butler forsøger at bevæge sig i mellemrummene mellem kønsteori og seksualitetsforskning for at udfordre de rodfæstede forestillinger om de *"... naturlige, adskilte og faste identitetskategorier"* (Stormhøj 1999:56) som eksisterer diskursivt i samfundet. Mænd og kvinder er ikke kun determineret af deres biologiske eksistens, men ligeledes af eksisterende samfundsnormer og traditioner. (Ibid.:56 og Ravn 2014)

Sex og gender

Butlers kønsteoretiske ståsted baseres på hendes dekonstruktion af den "klassiske" feministiske teoris traditionelle enhedsopfattelse af kønnet. I Butlers optik bygger et individs identitet på eksklusion af forskelle. Butler anser ikke identiteter for at være homogene, og hun slår dermed fast, at der forekommer forskelle kvinder imellem. Det er problematisk, at kategorien kvinde forudsætter lighed mellem alle som indgår i denne kategori. *"Årsagen til, at det er nødvendigt at gøre op med identitetskategorier som forskningens udgangspunkt, er, at kategorierne er effekter af diskurser, der altid implicerer magtforhold. Det betyder, at de altid indgår i hierarkiserings- og marginaliseringsprocesser"* (Stormhøj 1999:56). Det er således diskurser, der fastsætter hvorledes disse kønsidentitetskategorier udformes og skal fortolkes. Kategorierne vil altid indebære politiske disciplinerings- og normaliseringsprocesser. De vil altid afvise identitetens anden

side, og vil altid komme til at ekskludere nogen, som forskningen egentlig havde til hensigt at repræsentere. (Ibid.:56)

I kraft af Butlers kritik af identitetsbegrebet, forsøger hun at løse problemet ved at gøre op med sex/gender traditionen. "*Den analytiske kategori, gender, blev brugt til at betegne det socialt/kulturelt konstituerede køn i modsætning til sex, der henviste til det biologiske køn*" (Stormhøj 1999:56). Butler opløser grænsen mellem det sociale køn og det biologiske køn, hvilket strider imod den "klassiske" feministiske teoris implicite antagelse om, at det sociale/kulturelle køn afspejler det biologiske køn. Det biologiske køn forstås som værende prædiskursivt, nærmere sagt naturgivet. De sociale køn eksisterer således som tolkninger af det biologiske mande- og kvinde køn. (Stormhøj 1999:56-57)

I Butlers optik, kan køn anses for at være imitation. Individer forsøger at efterligne de rollemodeller som eksisterer i vores samfund, f.eks. medieskabte eller politiske rollemodeller. Ifølge Butler eksisterer de heteronormative kønsroller som noget der er socialt skabt og noget vi imiterer. Hun konkluderer dermed, at køn ikke er noget man er, men noget man gør. Køn afspejler ens handlinger, og skabes performativt. I Butlers optik konstrueres kønnets egentlige indre på baggrund af individets udførelse af gentagne handlinger i kraft af en kønsmærkning. (Ravn 2014; Butler 1990:viii)

Butlers opgør med den traditionelle opfattelse af kønnet fører videre til præsentationen af *den heteroseksuelle matrice*.

Den heteroseksuelle matrice

I Butlers optik eksisterer *den heteroseksuelle matrice* som et diskursivt filter hvor igennem kroppe, køn og begær bliver gjort forståelige (Stormhøj 1999:57). Denne matrice gør køn begribelig idet der opstilles to binære køns kategorier dvs. mand og kvinde. Matrizen etablerer en tvingende forbindelseslinje imellem det biologiske køn, det sociale køn og begærets retning. Dvs. at manden begærer kvinden og omvendt. Den ekskluderer således subjekter som ikke lever op til at forbinde det biologiske køn, det sociale køn og begærets retning. (Stormhøj 1999:57)

Kroppe i sig selv er ikke begribelige, men i kraft af kultur skabes der begribelige kroppe ud fra *den heteroseksuelle matrice*. Ifølge Butler spiller matrizen en central rolle ift. defi-

nitionen af noget værende det socialt acceptable og det socialt uacceptable (Rosenberg 2007:21). Butler ønsker at belyse og udfordre begrebet heteronormativitet, hvilket repræsenterer en forståelse af, at den "naturlige" måde at leve på er ved at være heteroseksuel, hvor en mand og en kvinde danner par. "*Med begrebet heteronormativitet menes de institutioner, strukturer, relationer og handlinger, der opretholder heteroseksualitet som noget ensartet, naturligt og altomfattende*" (Rosenberg 2007:21). Her kan der således drages parallel til idealet om kernefamilien, som gennem tiden er blevet forankret i samfundets kulturelle institutioner, strukturer og i sociale handlinger. Heteronormativitet anses for at være en aktiv normativ størrelse, dvs. at alt hvad der falder udenfor dette og ikke lever op til normerne, stemples som værende afvigende. Afstraffelsen afspejler alt fra håndgribelige former såsom fængselsstraf til udtryk som "*... marginalisering, usynliggørelse, stereotypisering, kulturel dominans og homofobi*" (Rosenberg 2007:21-22). Butler retter således en kritik imod den generelle diskursive heteronormative kønsopfattelse i samfundet som ligeledes eksisterer indenfor megen feministisk teori. Hun udfordrer de rodfæstede forestillinger og kønsidentitetskategoriernes indbyrdes afgrænsninger. (Stormhøj 1999:55)

Sammenfattende kan det siges, at jeg har valgt at anvende Butler, fordi hun netop problematiserer den naturgivne opdeling af kønsroller der kommer til udtryk diskursivt i kraft af *den heteroseksuelle matrice*. Butler anvendes, fordi hendes opgør med de heteronormative rodfæstede forestillinger er interessante at sammenholde med de SEMs oplevelse af omgivelsernes reaktioner og fordomme.

Det nævnes tidligere at Butler fastslår at der forekommer forskelle kvinder imellem og at identiteter dermed ikke er homogene indenfor kategorien kvinde. Dette har således inspireret mig til at anlægge et intersektionelt perspektiv på informanternes livsfortællinger og undersøge hvilken rolle sociale kategorier spiller f.eks. ift. kvindernes motivation for at vælge at blive mor til et donorbarn.

Intersektionalitetsbegrebet

Indenfor kønsforskningen har man udviklet intersektionalitetsbegrebet. Det har i de seneste årtier formået, "... at forny og nuancere det analytiske og metodiske perspektiv på køn" (Christensen og Thomsen 2016:260). I dette afsnit belyses begrebet ud fra et teoretisk perspektiv. Intersektionalitetsbegrebet har sit udspring i USA, hvor sorte feministiske forskere forsøgte at gøre op med den undertrykkelse som fandt sted blandt sorte kvinder. De rettede en kritik mod feministiske såvel som antiracistiske diskurser "... for at overse henholdsvis køn og race, hvilket betød, at sorte kvinder blev marginaliseret i begge diskurser..." (Christensen og Thomsen 2016:260). Grunden til dette var, at de sorte kvinders varierende undertrykkelse ikke umiddelbart kunne tematiseres og dermed afgrænses. (Ibid.:260)

Intersektionalitet bidrager med et sprog som anerkender at alle individer placeres indenfor sociale kategorier såsom, køn, klasse, alder, seksualitet og etnicitet. Med intersektionalitetsbegrebet er det målet, at kunne analysere sociale differentieringer og opnå en fuldendt forståelse af, hvorledes de sociale kategorier gensidigt konstituerer hinanden. Det er ikke muligt, kun at fokusere på én kategori og forstå denne isoleret. Det interessante er således den sammenvævning og meningsdannelse eller forskelssættelse der skabes og forekommer når de mødes. Dette kaldes for det *ikke-additive princip* (Christensen og Thomsen 2016:260). Indenfor samfundsvidenskaberne har man fremhævet intersektionelle analysers evne til at implicere flere analyseniveauer idet de sociale kategorier anses for at være gensidigt konstituerende både ift. at forstå identitet, og på et strukturelt- og institutionelt niveau. (Christensen og Thomsen 2016:260; Jensen og Christensen 2011:72-73; Jensen og Christensen 2012:274)

Butler læner sig op ad det ovenstående perspektiv omkring intersektionalitetsbegrebet. Hun udtrykker at der forekommer et politisk problem angående antagelsen om at kategorien kvinder betegner en fælles identitet. I Butlers optik, er det at være kvinde, ikke alt hvad man er. Køn er ikke altid fastsat kohærent eller konsekvent i forskellige historiske kontekster. Køn gennemkrydses derimod af identiteternes diskursive konstituerede sociale kategorier. Det er umuligt ifølge Butler, at adskille køn fra de politiske og kulturelle gennemkrydsninger, hvori det altid bliver produceret og opretholdt (Butler

1990:40). Butler forsøger at gøre op med kvindebevægelsens politiske selvforståelse. Hun finder det problematisk, at det for kvindebevægelsen er kvinden der er det selvfulgelige og centrale subjekt, fordi hun betragter kategorien kvinde som værende alt for alment formuleret og generaliserende. Butler er af den overbevisning, at et sådan begrebsbrug kommer til at overse forskelle kvinder imellem. I Butlers optik kan forskelle som seksualitet, klasse og etnicitet i visse sammenhænge have større betydning end køn som selvstændig kategori kan have. (Rosenberg 2007:20) Sammenfattende forekommer der således overensstemmelse mellem det *ikke-additive princip* og Butlers syn på sociale kategoriers betydning idet køn som isoleret kategori kan have mindre betydning ift. sammenvævningen mellem flere kategorier. Der forekommer ligeledes sammenfald mellem Butlers fokus på at der indenfor identitetskategorierne, såsom kvinde, altid indgår hierarkiserings- og marginaliseringsprocesser i kraft af effekterne af diskurser og intersektionalitetsbegrebets opståen i USA ift. sorte kvinders oplevelse af undertrykkelse.

Operationalisering

Butler anvendes i specialet, fordi det findes interessant at udforske hendes perspektiv omkring bruddet med heteronormativiteten. Når en kvinde vælger at få et barn alene, belyses denne handling i kontrast til eksisterende heteronormative familieidealer i samfundet.

Butlers introduktion til og forståelse af *den heteroseksuelle matrices* normative og diskursive rolle vil netop kunne anvendes i forsøget på at opnå et indblik i og en forståelse for, hvornår noget er socialt acceptabelt eller uacceptabelt. I analysen vil det således være interessant at indfange, hvorledes de SEM oplever omgivelsernes reaktion samt familie og venners reaktioner i henhold til deres valg. Det vil ligeledes være relevant at belyse, hvorledes de støder på fordomme blandt familie og venner og generelt i samfundet.

Ved brug af Butlers perspektiv omkring udfordringen af den traditionelle kønsorden, dvs. ophævelsen af de faste kønsidentitetskategorier, vil de SEMs erfaringer og oplevelser med forældrerollen forsøges at blive indfanget. Det er især perspektiver omkring, hvorledes de udfylder både en moder- og faderrolle og deres tanker og erfaringer omkring dette, der er relevante at undersøge.

Generelt er det interessant, at vurdere forklaringskraften af Butlers forsøg på at dekonstruere den traditionelle kønsorden ud fra de SEMs livsfortællinger ift. hvorledes de oplever at der eksisterer en heteronormativ diskurs ift. familiedannelse.

I henhold til Butlers perspektiv omkring intersektionalitetsbegrebet, vil det især være vigtigt at have fokus på de SEMs alder. Ift. hvorledes denne sociale kategori har betydning for og indvirkning på legitimiteten af deres valg om at få et barn alene. Det er ligeledes relevant at have fokus på deres alder ift. køn, idet jeg ønsker, at indfange viden omkring, hvorvidt fertiliteten har spillet en rolle ift. kvindernes alder, og om den har været begrænsende og/eller styrende.

Kapitel 4 - Biografisk narrativ analysedel

Jf. analysestrategi indeholder dette kapitel den ene analysedel som er empirisk funderet og har fokus på tre af de SEMs personlige livsfortællinger. Først vil mødrenes narrativer blive præsenteret enkeltvis og til sidst vil en opsamlende delkonklusion blive præsenteret.

Tinas fortælling

Før Tina blev mor, levede hun et liv der var centreret omkring dyrkelsen af tennis og mange udlandsrejser. Tina har stiftet mange bekendtskaber på hendes rejser og hun har haft mange kærester. Tina beskriver, de mænd hun har været sammen med på følgende måde: *"... det har altid været sådan en som var verdensmester i paragliding eller et eller andet, der bare aldrig realistisk kunne blive til noget, hvis man gerne vil have benene på jorden"* (Bilag 3 s. 2 l. 10-12). Det kan antages, at Tina ikke selv vurderer, at de forhold hun har været i gennem tiden har været seriøse og langvarige.

Retrospektivt lægger Tinas narrativ vægt på at hendes liv og kærlighedsliv før hun blev mor var: *"... enorm spændende, det har været nogle fede eventyr, og det har jeg brugt mit liv på kan man sige indtil jeg bliver oppe i trediverne ..."* (Bilag 3 s. 2 l. 12-13). Da Tina bliver ældre og er i trediverne reviderer hun sin livssituation ift. tanker om at få børn. Hun udtrykker: *"... jeg begynder at tænke åå ja, der var også noget med et biologisk ur og*

nogle børn og hvad gør vi lige nu" (Bilag 3 s. 2 l. 14-15). Tinas tanker om at få børn illustrerer, at hun foretager et biografisk arbejde i henhold til konstruktionen af hendes videre livsfortælling. Hun anser sig selv for at være meget pragmatisk, og undersøger hvilke muligheder der eksisterer ift. at få et barn alene. Det er vigtigt for Tina at: *"... det skal være noget der er ordentligt"*... *"I mit hoved var det ordentligt at begynde at blive godkendt til adoption"* (Bilag 3 s. 2 l. 16-17). Tinas oplevelse med adoptionssystemet er et afgørende vendepunkt i hendes livsfortælling. Hele adoptionsforløbet fik hende til at ændre hendes livsplaner. Hun fortæller således om forløbet: *"... jeg var igennem en proces til adoption og bliver godkendt til det og er i nogle forskellige forløb, hvor jeg møder andre der ønsker at blive godkendt til adoption og bliver godkendt og jo længere jeg kommer ind i det system der, kan jeg bare mærke at jeg syntes, at der står så mange på den der venteliste af forældre der ikke kan få børn at jeg faktisk ikke syntes at jeg hører til der"* (Bilag 3 s. 2 l. 17-22). Tinas oplevelse illustrerer, at det ikke var meningsskabende ift. hendes identitetskonstruktion som mor, at hun skulle adoptere et barn, da mange andre forældre, der ikke kunne få børn stod på ventelisten. Tina fortæller således, om det biografiske arbejde hun foretager sig: *"Jeg har jo ikke prøvet om jeg kunne blive gravid, så det kunne måske være mest fair, hvis jeg prøvede at søge en anden vej"* (Bilag 3 s. 2 l. 22-24). Oplevelsen af adoptionsforløbet har været et afgørende vendepunkt fordi, Tina reviderer hendes livssituation og ændrer hendes livsbane idet hun vil forsøge at få et barn på en anden måde. Hvorfor Tina stødte på muligheden for sædinsemination, kan hun slet ikke sætte ord på i hendes livsfortælling. Hun fortæller: *"Jeg aner virkelig ikke, hvordan jeg kom på det med donorbørn. Det ved jeg ikke engang. Jeg ved faktisk ikke hvordan det opstår..."* (Bilag 3 s. 2 l. 24-25). Selvom at dette citat udtrykker, at Tina ikke ved hvordan hun kom frem til, at hun gerne vil have et donorbarn, har adoptionsforløbet muligvis ubevidst ført hende i en retning af at anvende reproduktiv teknologi. Hun uddyber selv reflektivt til sidst i interviewet: *"Jeg har først tænkt over det i det øjeblik, jeg blev godkendt til adoption, før havde jeg aldrig tænkt over donormuligheden. Jeg aner ikke hvordan den er opstået. Jeg kan ikke engang genskabe situationen, hvor jeg siger, at det var der jeg fandt ud af det. Jeg aner ikke hvor jeg har hørt om det henne"* (Bilag 3 s. 23 l. 19-22).

Oplevelsen af at blive mor er et centralt vendepunkt i Tinas livsfortælling. For Tina var det en betydelig fysisk oplevelse. Hun fortæller således om at blive mor: *"... jeg føder en*

dejlig lille pige og det er dejligt at blive mor også sådan fysisk uden for kroppen fordi det er bare anerledes, at have et lille barn inde i kroppen og så kommer det ud og man kan holde det ... "Det er en stor oplevelse..." (Bilag 3 s. 3 l. 13-15). Det har altid været meningsskabende for Tina at hun skulle være mor. Hun fortæller, at hun altid har tænkt, at hun skulle have børn og hun har også altid tænkt at hun skulle have flere børn. Hendes retrospektive tanker omkring børn illustrerer, at det at skulle være mor altid har været en livsplan, som skulle være med til at konstruere hendes samlede livsfortælling. Dette perspektiv kan understøttes af, at Tina udtrykker: "... det tror jeg har været iboende altid. Jeg har altid taget mig af manges børn og har haft børn boende der ikke havde det godt og har altid hjulpet andre. Taget ansvaret eller tilbudt mig i perioder" (Bilag 3 s. 13 l. 18-20). Med denne udtalelse kan det siges, at Tina altid har draget moderligt omsorg over for andres børn. Det kan ligeledes påvises, at det moderlige instinkt og omsorg dermed altid har været fastgroet i hendes identitet, idet hun fortæller at tankerne om at blive mor altid har været iboende hos hende.

I forlængelse af ovenstående omkring Tinas oplevelse af at blive mor er det essentielt at belyse hendes tanker om at være mor til et donorbarn. Hun er meget konkret i hendes fortælling, da hun bliver spurgt ind til, hvorfor hun har valgt at blive mor til et donorbarn. Hun udtrykker sig således: "*Jeg har ikke valgt at blive mor til et donorbarn, jeg har valgt at blive mor*" (Bilag 3 s. 5 l. 8). Det kan muligvis antages ud fra dette citat, at Tinas narrativ lægger mere vægt på at fortælle om, hvorfor hun er blevet mor, og ikke hvorfor hun er blevet mor til et donorbarn.

Tinas refleksion over hendes livssituation, ift. at have et donorbarn, bærer præg af at hun har fokus på den tid vi lever i: "*Det er jo en anden tid. Mille går jo i en klasse hvor der er to donorbørn og der er flere donorbørn på årgangen. Det er jo mere normalt for mig end at det ikke er normalt. Det er jo min historie*" (Bilag 3 s. 9 l. 23-25). Med dette citat forsøger Tina at legitimere hendes datters eksistens som donorbarn med fortællingen om at der findes andre donorbørn i datterens klasse og på resten af årgangen. Hun forsøger ligeledes at legitimere hendes livssituation som mor til et donorbarn, idet hun udtrykker at det er mere normalt for hende end at det er unormalt at hun har et donorbarn.

Ifølge Tina er der i rigtig mange år blevet født donorbørn. Hun udtrykker yderligere: "*Det er der jo bare ikke nogen der snakker om. Jeg har kollegaer der har brugt donor til*

nummer to børn, eller nummer tre børn, men det snakker de først om, fordi jeg siger at jeg har et donorbarn. Det har jo været et tabu, fordi det har været brugt i, jeg kan ikke få børn, jeg må have hjælp" (Bilag 3 s. 9-10 l. 30-32 og 1-2). Dette citat er et udtryk for, hvad Tina opfatter som samfundets kanoniske narrativ omkring at få hjælp af reproduktive teknologier til at få børn. Det er først noget der bliver åbnet op om, idet hun selv fortæller om de livsbetingelser der har gjort det muligt for hende at blive alenemor til et donorbarn. At få hjælp til at få et barn harmonerer ikke med den kanoniske narrativ der opstilles i Tinas narrativ, idet hun opfatter det som værende et tabu der eksisterer blandt folk hun snakker med om det.

Tinas konstruktion af hendes narrativ bærer præg af fokus på selvstændighed og et individualistisk menneskeperspektiv. Tina fortæller således om hvordan hendes forældre har opdraget hende: *"De har jo selv opdraget mig til at være et frit menneske"* (Bilag 3 s. 7 l. 31). Citatet afspejler, at Tina konstruerer en form for modfortælling ift. det kanoniske narrativ hun skaber omkring, hvorledes hendes forældres generation vil vurdere hendes biografiske arbejde ift. skabelsen af identitetskonstruktionen som mor. Hendes tanker om hvad hun tror, at hendes forældre tænker om hendes valg om at få et donorbarn alene forlyder: *"Det er sikkert ikke noget drømmescenario men jeg aner det ikke, så er jeg ude i noget gætteri, men jeg tror da at mange forældre af den generation syntes at drømmescenariet, om det der er normalt, er det nemmeste"* (Bilag 3 s. 7 l. 27-29). Hun fortæller yderligere: *"Hvis du sad og interviewede mine forældre så syntes jeg da også at det var okay, hvis de sagde det, men jeg ser det jo ikke sådan"* (Bilag 3 s. 7 l. 29-31). Tidligere udtrykker Tina, at det for hende føles mere normalt end at det ikke føles normalt at hun har fået et donorbarn alene. Ud fra det ovenstående citat kan det dermed påvises, at der forekommer diskrepans mellem hendes meningskabelse omkring hvad der er normalt for hende, og hvad der er normalt for hendes forældre og deres generation ift. familiedannelse.

Tinas oplevelse af selvstændighed kan bla. påvises ud fra den måde, hvorpå hun reflekterer over hendes livsstilvalg ift. at være SEM. Hun fortæller: *"... jeg vil understrege at det er sjovt at opleve, og det kan jeg jo kun sige nu når jeg har prøvet at vælge et donorbarn, at det er sjovt at opleve hvor meget det er min historie og at jeg seriøst kan stå og kigge underligt på mennesker, der står og spørger ind til det, for jeg kunne ikke selv finde på at spørge ind til andres historier..."* (Bilag 3 s. 25 l. 9-12). Tina nævner flere gange i

løbet af konstruktionen af hendes narrativ, at hun betegner hendes valg og livssituation som værende hendes historie. Både i starten af konstruktionen og til sidst. Hun udtrykker bla. at: *"For mig er det stadigvæk den historie jeg kender bedst. Jeg har jo aldrig prøvet at føde et barn ind i en familie med en far"* (Bilag 3 s. 22 l. 30-31). Tina forsøger, at legitimere hendes egen forståelse af hendes sociale virkelighed som SEM, ved at påpege, at hun ikke har prøvet andet.

Tina er åben og modtagelig overfor, hvad fremtiden vil bringe. Hun reflekterer således over hendes fremtidsønsker: *"... hvis jeg bare bestemmer alt i den her verden, så ville jeg gerne være så heldig at jeg i morgen fødte et barn og at jeg ikke skulle være gravid og være så dårlig, fordi det tror jeg simpelthen ikke at jeg vil. Jeg går mere og mere fra den tanke og min alder går også længere og længere væk fra det. Jeg havde tænkt at der skulle være søskende i det her og det kommer bag på mig at der ikke allerede er det. Når det så er sagt så er der jo en mulighed for at jeg i morgen går ud og bliver forelsket i en der har børn eller at jeg lige pludselig bliver gravid og så er det en ny situation og den tager jeg bare imod som den er..."* (Bilag 3 s. 24 l. 16-23). Tinas tidligere retrospektive oplevelser med sygdom under og efter graviditeten påvirker hendes ønske om at få flere børn. Hun udtrykker i dette citat, at hun havde en forestilling om, at hun skulle have fået flere børn, så hendes datter havde nogle søskende. Hun finder det dog muligt, at hun en dag møder en mand som har nogle børn eller får børn med.

Tinas narrativ udtrykker en retrospektiv forståelse af, at hun aldrig har været en person der har ønsket sig noget. Hun fortæller: *"Jeg har jo aldrig været sådan en der har tegnet min brudekjole og har ønsket mig at jeg skulle have min familie og den skulle se sådan ud"* (Bilag 3 s. 24 l. 28-30). Tinas biografiske projekt har aldrig været rettet strategisk imod at møde en mand og blive gift og stifte en familie. Hun tænker derimod: *"Jeg vil ikke sige det som et ønske, jeg vil sige det som, at jeg vil glæde mig, til det der sker og at jeg håber, at jeg kan være i stand til, at skabe det der er godt for os"* (Bilag 3 s. 24-25 l. 32 og 1-2). Tina ser frem til, hvad livet har at byde på i fremtiden for hende og hendes datter.

Sammenfattende kan det siges, at hele vejen igennem Tinas narrativ påpeger og illustrerer hun eksempler på hendes impulsivhed, åbenhed over for individuelle muligheder og søgen efter ordentlighed ift. hendes identitetskonstruktion som mor, hun påpeger bla.: *"For mig er det en mulighed, en ordentlig mulighed hvor man tidligere ikke havde*

den mulighed” (Bilag 3 s. 5 l. 16-18). For Tina skulle skabelsen af et barn ikke være hemmeligt og gøres med en i byen.

Plottet i livsfortællingen bærer præg af, at Tina betragter hendes beslutning om at få et donorbarn, som værende hendes historie. Hun illustrerer i særdeleshed plottet ved at udtrykke: *”Det var jo bare den måde jeg fik barn på”* (Bilag 3 s. 7 l. 25). Dette citat illustrerer ligeledes en individualistisk karakteristik af hendes identitetskonstruktion. Det støtter op om det tidligere nævnte perspektiv omkring, at hendes liv som SEM til et donorbarn er mere normalt for hende, end at det ikke er normalt. Hendes forældre har opdraget hende til at være et frit menneske. Hun har rejst meget, og oplevet sit liv som nogle eventyr, både ift. hendes sport men ligeledes ift. parforhold. Impulsivheden hos Tina fremhæves bla. i samspil med de tanker hun gør sig om at skulle være mor: *”... så skal jeg så prøve at blive gravid med en donor og så er det jo et nyt eventyr...”* (Bilag 3 s. 2 l. 26). Ift. fremtiden vil Tina glæde sig til det der nu kommer til at ske, og hun vil forsøge via de livsstilsvalg hun kommer til at stå overfor at udføre et biografisk arbejde, som vil gøre hende i stand til at skabe noget godt for hende og hendes datters videre fælles livsfortælling.

Camillas fortælling

Camillas livsfortælling illustrerer at hendes tidligere parforhold aldrig har været længelevende og hun har kun været i et par stykker, hvor hun følte at det havde fremtidsudsigter. Camilla fortæller om, hvilke tanker hun gjorde sig omkring at få børn og stifte familie da hun var i et forhold: *”Jeg var i et forhold da jeg startede med at læse heroppe og jeg havde allerede dengang en ide om at nu skulle jeg bare lige være færdig med at læse og så skulle der børn til...”* (Bilag 4 s. 2 l. 20-22). Citatet afspejler, at Camilla retrospektivt i hendes livsfortælling erkender, at hun var overbevidst om at hun skulle uddanne sig først og derefter ville hun gerne have børn. Forholdet endte og hun reflekterer således videre retrospektivt over drømmen om at få børn: *”Den drøm blev ikke rigtig til noget ... jeg har ikke været ret meget mere end færdig med at læse inden jeg faktisk begyndte at tænke, hvad nu hvis jeg ikke finder ham der skal være far, for nu har jeg efterhånden været klar i rigtig rigtig lang tid, så jeg tror allerede dengang, der har jeg været lige knap 30 da jeg var færdig med at læse... at jeg begyndte at lufte muligheden for mig selv, at det faktisk kan lade sig gøre, ikke at have en far”* (Bilag 4 s. 2 l. 23-29). Ud fra citatet kan det påvises,

at det brudte forhold var et vendepunkt for Camilla, som betød at hun blev nødt til at revidere hendes livsbane og udføre biografisk arbejde i henhold til hendes ønsker og drømme omkring at få børn på en anden måde uden en far til barnet.

Camillas narrativ bærer præg af at moderskab tillægges stor betydning. Camilla fortæller således om hendes tanker om moderskab: *"Jeg kan slet ikke forestille mig et liv uden børn og det har jeg aldrig kunnet. Jeg har altid vidst at det bare var et spørgsmål om tid. Tanken om ikke at skulle have børn, den eksisterer slet ikke. Der er ikke noget alternativ inde i mit hoved. Jeg gik med lidt tanker i starten af den her proces, at hvad nu hvis jeg faktisk ikke kan blive gravid, hvad gør jeg så. Ikke at skulle prøve at være mor, det kunne jeg slet ikke holde ud til at tænke på, så det var ikke et liv jeg havde lyst til at leve, hvis jeg ikke kunne"* (Bilag 4 s. 3 l. 17-22). Camillas tanker illustrerer, at hun altid har været motiveret ift. at skulle være mor. Hendes søgen efter identitetskonstruktionen som mor, har ud fra citatet, altid været en forudsætning for udfoldelsen af hendes biografiske projekt, hvilket hun understøtter således: *"Det har bare været en naturlig del af mig, sådan er det bare" ... " ... det var bare et spørgsmål om tid, hvornår og så sidenhen hvordan"* (Bilag 4 s. 3 l. 30 og s. 8 l. 32).

Camillas mor døde for 16 år siden. Dette tab har haft afgørende betydning for, hvilke tanker hun har gjort sig omkring, hvilke værdier hun ønsker at give videre til hendes datter. Hun udtrykker følgende: *"Efter min mor er død, så har det fyldt lidt mere, og så har jeg tænkt rigtig meget over, hvilken slags mor hun var og mange af de gode ting jeg husker fra hende, er noget jeg gerne vil give videre til Ditte. Måden hun var på ville jeg egentlig også gerne være på"* (Bilag 4 s. 9 l. 4-7). Moderens død har været et eksistentielt vendepunkt i Camillas narrativ, som har fået hende til at reflektere over, hvorledes skabelsen af hendes identitetskonstruktion som mor og dermed rolle skal udfolde sig i hendes livshistorie. Det har været væsentligt for Camilla at overveje, hvilken slags mor hun gerne ville være. Citatet udtrykker at hun gerne vil være mor ligesom hendes egen mor, og at hun gerne vil kunne give nogle af de samme ting videre til hendes datter.

Camillas første graviditet endte med at barnet døde og hun fik efterfølgende fjernet barnet kirurgisk. Denne ulykkelige situation har haft betydning for hendes oplevelse af den biologiske tilknytning til hendes datter. Hun fortæller således om hvordan hun op-

levede graviditeten med hendes datter efter at hun aborterede: *"Den første halvdel af min graviditet med hende, der troede jeg slet ikke på det. Jeg vågnede næsten hver eneste nat og tænkte så nu er hun død, hvis hun ikke er død nu, så dør hun i hvert fald i morgen. Det fyldte rigtig meget af graviditeten. Jeg har aldrig nået at komme til at tro på at jeg ville gennemføre graviditeten, og hvis jeg gennemførte, så skulle der nok gå noget galt bagefter"* (Bilag 4 s. 10 l. 4-9). Det var svært for Camilla at turde, at tro på at hun skulle være mor og hendes meningsskabelse omkring hendes udfyldelse af rollen som mor blev udfordret og svækket, hvilket hun udtrykker således: *"Da hun så kom, var det simpelthen for stort til at det kunne være rigtigt. Det var så mærkeligt at jeg måtte tage hende med hjem. Jeg kunne godt tage mig selv i herhjemme flere dage efter at gå stadigvæk og tage mig selv i at tænke at nu kommer de nok snart og henter hende, for nu har jeg passet hende længe nok. Det kan ikke passe at jeg kan få lov til at beholde hende for evigt. Der gik rigtig lang tid inden det gik op for mig, at jeg faktisk var hendes mor og at hun skulle blive her"* (Bilag 4 s. 10 l. 9-15). Camillas tanker om og oplevelse af aborteringen er et væsentligt vendepunkt i hendes narrativ, som har haft betydning for hendes videre biografiske arbejde i henhold til at opnå en erkendelse af, at hun er blevet mor og identificere sig med den rolle.

Generelt har Camilla oplevet positive reaktioner på hendes valg om at være SEM. Hendes tanker om hendes livsførelse harmonerer dog ikke med, hvad hendes omgivelser tænker. Hun fortæller: *"Det har været, ej hvor godt, eller godt gået. Der er mange der syntes at det er lidt mere sejt, end hvad jeg selv opfatter"* (Bilag 4 s. 15 l. 28-30). Hun forsætter: *"Jeg tror ikke at jeg tænker over det som noget særligt som sådan. Det kan jeg godt mærke at det er der nogle andre der gør. Også den der med at puha hvor må du have det dobbelt hårdt, ej hvor er det sejt at du gør det alene. Det tænker jeg bare ikke selv om det, men det er jo dejligt at det er positivt at de tænker det sådan"* (Bilag 4 s. 15-16 l. 31-33 og 1-2). Camillas narrativ afspejler hvorledes hun oplever de positive reaktioner. Reaktionen omkring at hun må da have det dobbelt så hårdt, bliver efterfulgt af udsagnet om, at det er sejt, at hun gør det alene. Hun får dermed hurtigt vendt en negativ reaktion til, at nogen tænker at det er sejt, at hun gør det alene. Hendes meningsskabelse omkring hendes egen livssituation harmonerer ikke med det kanoniske narrativ der skabes ud fra, hvad hendes omgivelser tænker og udtrykker omkring hendes livsførelse og det biografiske arbejde hun har udført ift. opnåelsen af moderskab.

I forlængelse af det ovenstående er det relevant at belyse Camillas oplevelse af fordomme blandt hendes omgivelser. Hun er umiddelbart ikke stødt på nogen, men hun frygtede hvad hun ville støde på indenfor kirkeligt regi, da hendes datter skulle døbes. Hun fortæller således om hendes frygt: *"Jeg kender ikke rigtig ret mange præster her i Holstebro. Jeg går ikke i kirke hver søndag, skal jeg være ærlig og indrømme, men er troende nok til at jeg gerne ville have hende døbt. Der var jeg da lidt betænkelig ved, hvordan ser præsten det her, fordi det er jo ikke lige efter bogen, at jeg har gjort det her. Der er måske nok nogen af de der meget traditionelle præster der ville syntes at det er lidt forkert..."* (Bilag 4 s. 16 l. 19-23). Hendes frygt for at en præst ville være betænkelig ved at døbe hendes datter illustrer, hvad hun opfatter som en form for religiøs og kulturel kanonisk narrativ. Det kanoniske narrativ omfatter, hvad der anses for at være rigtigt eller forkert ift. forplantning i meget traditionelle præsters optik. Da Camilla finder ud af, at det er en kvindelig præst der vil være tilstede under dåben, bliver hun fortrøstningsfuld, idet hun tænker, at kvindelige præster ikke er lige så fordomsfulde som garvede mandlige præster.

I fremtiden har Camilla lyst til at møde en mand. Hun udtrykker f.eks. tidligt i hendes livsfortælling: *"... jeg tænker jo også at han stadig kan nå at dukke op. Jeg har ikke opgivet håbet fuldstændigt..."* (Bilag 4 s. 8 l. 22-23). Hun udtrykker yderligere om hendes og hendes datters fremtidige liv: *"Håbet om søskende er der stadigvæk. Jeg tænker stadig at det optimale for os, vil være at møde en der kan få den her farrolle på et tidspunkt..."* (Bilag 4 s. 14 l. 21-22). At møde en mand og få en far til hendes datter er ikke altafgørende for at de vil komme til at trives. Hun udtrykker følgende der støtter op om den pointe: *"... men sker det ikke, så er det jo bare sådan det er, så må vi jo bare gøre det så godt som vi kan, og det skal nok også være ok"* (Bilag 4 s. 14 l. 22-24). Hun fortæller yderligere: *"så er det ikke fordi at vi har et dårligt liv af den grund, vi har bare et anerledes liv"* (Bilag 4 s. 15 l. 4-5). For Camilla er det meningssskabende at leve alene sammen med hendes datter, hvis hun ikke møder nogen mand. Det er bare et anerledes liv end hvis hun mødte en mand hun kunne dele familielivet med.

Camillas narrativ udtrykker, hvilke overvejelser hun gør sig omkring at skulle have flere donorbørn: *"... jeg vil heller ikke afvise, at jeg kan finde på at gøre det. Inden jeg fik hende, troede jeg at jeg var afklaret med at jeg kun skulle have hende, også da jeg var gravid med hende. Jeg har hele tiden tænkt at hvis jeg skal have søskende til hende, så bliver det med*

en far. Jeg skal ikke stå alene med to børn, men jeg kan godt mærke efter at hun er kommet til, så er jeg ikke så afklaret med den tanke, som jeg troede at jeg var..." (Bilag 4 s. 17 l. 29-33). Citatet illustrerer Camillas refleksion omkring at få flere børn og at hun retrospektivt var afklaret med at hun kun skulle have Ditte men nu når hun er blevet mor føler hun ikke den samme afklaring. Det behøver ikke nødvendigvis at være med en mand, hvis hun gerne vil have flere børn. Det er datterens velbefindende der betyder mest for Camilla ift. hvis hun skulle have et donorbarn mere alene. Hun udtrykker dog bekymringer derom: *"Det der afholder mig fra at gå i gang med én mere nu, det er at jeg er ræd for at hun skal lide under det, fordi der kun er mig, fordi vi har ikke ret meget netværk"* (Bilag 4 s. 18 l. 1-2). Camillas største bekymring der afholder hende fra at få et barn mere alene, er at hun er bange for om hun kan være en tilstrækkelig nok mor for hendes datter, når der er to der kræver hendes nærvær. Hun ønsker ikke at hendes datter skal lide under, at hun har valgt at være alene med to eventuelle børn. Afslutningsvist konkluderer Camilla i hendes livsfortælling: *"... jeg ville da ønske at jeg møder én at gøre det sammen med. Dukker han op, så vil jeg også sige at jeg er klar til at gå i gang i morgen. Jeg er klar til at blive gravid igen, så længe at jeg bare ikke skal stå alene med det og jeg risikerer at hun lider under det"* (Bilag 4 s. 19 l. 5-7). De ovenstående citater illustrerer at gennem hendes fremstilling af hendes narrativ, veksler Camilla imellem at have lyst til at få et barn mere alene, og at være afklaret med ikke at skulle have flere børn medmindre at hun møder en mand hun vil få barnet sammen med.

Sammenfattende kan det siges, at plottet i Camillas narrativ afspejler at med tiden er hendes valg om at få et donorbarn og deres liv blevet naturligt for hende. Hun udtrykker følgende: *"Jeg tror at det er blevet lidt naturligt for mig, fordi jeg har gået med det så længe og fordi at det bare er det der har været min mulighed"* (Bilag 4 s. 15 l. 30-31). Før Camillas mor døde talte de om, hvad hun gerne ville gøre som mormor, og i denne sammenhæng udtrykker Camilla således: *"... det har allerede dengang været naturligt at det bare var et spørgsmål om tid inden at der ville komme børnebørn"* (Bilag 4 s. 9 l. 12-13). Camilla har altid vidst at hun skulle have børn og har altid haft ønsket om at få børn. Hun konkluderer således i hendes narrativ: *"Det har bare været en naturlig del af mig..."* (Bilag 4 s. 3 l. 30). Det kan antages, at i kraft af at Camillas narrativ har fokus på naturligheden omkring at få børn, så forsøger hun at forbinde dette med den måde hun har fået et barn på. Det er med tiden blevet naturligt for hende at være SEM.

Et andet altoverskyggende plot i Camillas narrativ, er hendes bekymring for om hun kan gøre det godt nok som mor. Kan hun give hendes datter det hun har brug for, og kommer hun til at mangle noget på bekostning af, at hun er alenemor. Denne bekymring udtrykkes dog kun ift. hvad hun kan fysisk, idet hun påviser, at hun ikke er i tvivl om, hvad hun følelsesmæssigt kan give til datteren: *"Jeg er ikke i tvivl om at jeg kan give hende nok kærlighed..."* (Bilag 4 s. 6 l. 13). Hendes evner og rolle som mor fylder ligeledes meget ift. hendes refleksion omkring, om hun skal have flere børn alene. Det er afgørende for hende at hun kan være tilstrækkelig over for hendes eventuelle børn, hvis hun får flere.

Sabines fortælling

Sabine har tidligere arbejdet som designer og brugt meget tid på at rejse rundt i Europa med hendes arbejde. Det var essentielt for hende, at vurdere om hun skulle ændre livsbane ift., at hverdagen skulle kunne fungere for hende som alenemor. Hun fortæller således om de retrospektive tanker hun gjorde omkring hendes arbejdsliv: *"... det arbejde jeg havde, kunne simpelthen ikke lade sig gøre. Det har jo haft en konsekvens, at jeg har været nødt til at sadle om, men det har til gengæld også haft den positive indvirkning at jeg gerne ville sadle om i forvejen. Den branche vidste jeg godt at jeg ikke skulle blive ved med at være i. Det var jo bare det der gjorde, at det var meget let at tage beslutningen og sige at nå så er det jo bare det vi gør"* (Bilag 5 s. 13 l. 4-9). Ud fra citatet kan det påvises, at valget om at stoppe med at arbejde som designer var et positivt vendepunkt i Sabines narrativ. Hendes efterfølgende biografiske arbejde baserede sig på, at hun godt vidste at hun ikke kunne være i den branche og hun startede således på universitetet i stedet for, så hendes hverdag sammen med sønnen kunne fungere. Hun reflekterer over, hvad det betød for hende, som forældre at tage dette arbejdsmæssige valg: *"Jeg syntes egentlig at det faktisk har haft flest positive konsekvenser, fordi sådan er det jo generelt når man bliver forældre, at man får øjnene op for hvad der er vigtigt. Hvad er det jeg skal prioritere, hvad giver mening at prioritere i den her sammenhæng"* (Bilag 5 s. 13 l. 13-16). Sabines meningsgæbelse omkring hendes rolle som forælder afspejler, at hun fokuserer på hvad der er vigtigt og handler derudfra ift. hendes livssituation sammen med hendes søn.

Et meget afgørende vendepunkt i Sabines narrativ omhandler, at hun har en underlivs-sygdom, som har gjort at hun er blevet opereret mange gange. I denne henseende er hun af lægerne blevet stillet over for kendsgerningen omkring, at hun blev nødt til at tænke på om hun gerne ville have børn, og hvorledes det skulle ske. Idet Sabine får denne melding fra lægerne, reflekterer hun over ønsket om at få børn. Hun fortæller således om hendes tanker omkring at skulle have børn og hvilke muligheder hun har: *"Jeg blev bare enig med mig selv om, at det helt centrale spørgsmål blev lidt, vil du gerne, kan du leve uden at få børn, vil du gerne det, nej det vil jeg faktisk ikke, og så må man jo gøre det selv"* (Bilag 5 s. 3 l. 14-16). Hendes ønske om at få børn er så stort, at hun ser det som en mulighed, at gøre det selv og modtage hjælp til at blive gravid. Sabine reflekterer ligeledes over, om hun ville få et barn alene, hvis hun ikke havde nogen fysiske begrænsninger. Hun fortæller: *"Ja det tror jeg. Fordi at det netop ligger så meget til mig som person. For mig er der ikke et behov for at man skal, nu siger jeg binde sig til et andet menneske. For mig ville det nok være et meget naturligt valg alligevel, det tænker jeg"* (Bilag 5 s. 3 l. 26-28). Med dette citat forsøger Sabine, at udtrykke meningsskabelse omkring hendes valg om at få et barn alene. Hun søger ikke at binde sig til en mand, for at kunne udføre biografisk arbejde ift. opnåelsen af at blive mor. Hendes identitetskonstruktion som mor ligger ikke til grund for, at hun skal skabe den sammen med en mand, idet behovet for at binde sig ikke eksisterer.

Tabet af hendes morfar er et relevant vendepunkt i henhold til, hvilke tanker Sabine har omkring at få børn. Hun udtrykker sig således om, hvad hans sygdom betød ift. ønsket om at få børn: *"... da min morfar blev syg for 8 år siden ... der gik det op for mig at jeg egentlig gerne ville have haft børn inden at mine bedsteforældre ligesom ikke var her længere"* (Bilag 5 s. 2 l. 31-33). Disse tanker fik Sabine til at kontakte hendes læge for at få hjælp til at blive mor.

Sabine har haft mange overvejelser omkring moderskab og hendes rolle som mor. Hun udtrykker således retrospektivt, hvilke overvejelser hun har haft: *"Hvad er det egentlig at man kan give videre. Har man selv haft en god opvækst, er det det man gerne vil give videre. Hvad for nogle af de ting, vil man ikke give videre..."* *"Jeg har egentlig aldrig tvivlet særlig meget på at der var masser at give videre og det var egentlig det jeg syntes var det vigtigste. Det var afgørende for, at jeg også kunne tage den beslutning om at blive alene-mor. Det at jeg syntes at jeg har noget at give videre. Jeg har jo haft en god opvækst med*

en god mor og en god far, der virkelig har sørget for os, selvom at der har været bump på vejen, ingen tvivl om det, så har der været enorm meget stabilitet. Jeg syntes at jeg havde en ret god baggrund for at sige at jeg kan også give nogle af de her værdier videre” (Bilag 5 s. 9 l. 11-21). Sabines meningsskabelse omkring hendes udfyldelse af moderskabet og rollen som mor bærer præg af, at hun reflekterer over hendes egen opvækst, og hvilke værdier hun kan give videre til hendes kommende børn. Citatet udtrykker, at det således har været essentielt ift. hendes beslutningstagning, at hun har kunnet give noget videre i kraft af hendes rolle som mor.

For Sabine har oplevelsen af at blive forælder været fantastisk, hun uddyber: *”Det er jo fantastisk at se sådan et lille barn vokse op og det er fantastisk at man kan forme sådan et lille menneske til at blive en god person. Den her udvikling fra at de er helt små, det er jo fantastisk. Det er utroligt at det kan lade sig gøre. Jeg tror at det er fuldstændig det samme som hos alle mulige andre. Der ligger ikke noget specielt bag udover at man virkelig godt kunne tænke sig den her følelse af at blive forælder”* (Bilag 5 s. 10 l. 5-10). Sabine har glædet sig til at kunne forme et lille barn, og følelsen af at blive forælder har været et biografisk projekt, hun har ønsket skulle være med til at forme hendes narrativ. I Sabines narrativ har vigtigheden af at blive forælder til hendes eget barn ikke været væsentlig. Hun udtrykker således omkring dette: *”For mig var det vigtigt at blive forælder, men ikke ift. at det skulle være min egen ...”* *”Naturligvis er det dejligt at kunne se at han ligner sin mor, det er der ingen tvivl om. Der er en enorm glæde over at han også kan se at han ligner hans mormor. Det er da fantastisk, men jeg tænker ikke at det havde været meget anerkendes, om jeg så havde adopteret Adam fra Afrika”* (Bilag 5 s. 10 l. 18-19 og 21-24). Sabine anså adoption som en mulighed på lige fod med at få hjælp af reproduktiv behandling. Det var dog dyrere og mere besværligt at adoptere som alenemor.

Sabine opstiller et kanonisk narrativ omkring at få et barn alene i forlængelse af hendes tanker omkring beslutningsprocessen. Hun udtrykker således om narrativet: *”Så er der selvfølgelig nogle andre ting samfundsmæssigt, som at selvfølgelig bliver vi flere og flere singlemennesker i Danmark, men det er stadigvæk usædvanligt at have fået børn alene og det har jeg redegjort for rigtig mange gange”* (Bilag 5 s. 4 l. 11-14). Sabine har mødt mange reaktioner på hendes valg, bla. ift. arbejde. Hun fortæller om, hvad hun har oplevet andre mennesker har sagt eller tænkt: *”Folk tænker, ahh men kan jeg nu ansætte hende fordi at hun har børn alene. Hun har fået dem helt alene, har hun netværk nok. Det*

*er nogle andre ting der spiller ind, når man f.eks. går til jobsamtale eller hvis man bare møder nye mennesker” (Bilag 5 s. 4 l. 14-17). Dette kanoniske narrativ har påvirket Sabine i henhold til hendes tanker omkring at tage et valg der går imod strømmen dvs. imod hvad alle andre mennesker gør ift. familiedannelse. Hun fortæller således om, hvad hun har oplevet folk har sagt, og hvad hun retrospektivt har tænkt omkring beslutningsprocessen: *”Folk bliver meget overrasket over, gud har du fået barn selv, hvordan kan du overhovedet finde på det”... ”Det er da klart at når man går så meget imod strømmen, så tænker man virkelig over er det nu også en god ide. Jeg vidste godt at det i den forstand, ville være en god ide, jeg ville jo gerne have børn, men hvor meget gider man at der bliver stillet spørgsmålstejn ved det man egentlig gerne vil” (Bilag 5 s. 4 l. 18-22). Sabine er stødt på normer og værdier ved at tale med hendes søster og ligeledes når hun taler med andre mennesker omkring familiedannelse. Hun fortæller således: *”... huha der ligger mange normer og værdier i det der med at man får børn sammen og samfundet forventer at det er det man leder efter, det er at man skal være to. Når man så har gjort det, så skal man have et barn og når man så har fået et barn, så spørger folk, skal i så ikke snart have nummer to. Det ligger helt inde i det indre, og det gør det også når jeg selv spørger andre mennesker” (Bilag 5 s. 5 l. 12-16). Sabines narrativ strider imod disse normer og værdier, idet hendes egen meningsskabelse omkring hendes livsførelse er meget mere åben overfor, hvad der byder sig i livet. Hun uddyber selv: *”Nogle gange skal man lade være med at være så kassetænkende. Det er lige meget om vi snakker familie eller snakker alt muligt andet. Vi er nødt til nogen gange at prøve at mærke efter i stedet for” (Bilag 5 s. 16 l. 9-11). Sabine har mere fokus på at lytte til hendes egne følelser og ikke leve efter nogle bestemte normer og værdier der eksisterer i samfundet.****

I hendes narrativ reflekterer Sabine over, hvorledes reaktionerne på hendes valg om at få et donorbarn alene har ændret sig fra dengang hun overvejede til hun fødte hendes søn. Hun fortæller således om forandringen: *”Det var meget usædvanligt da jeg gjorde det. Der var det mange lesbiske par der valgte at få den hjælp og selvfølgelig par som ellers skal have hjælp fordi at de ikke selv kan få børn. Fra at hele tiden at skulle stå til regnskab for, er du lesbisk, det er så ikke tilfældet, okay, hvordan kan du overhovedet finde på at tage de valg, fordi at det er så radikalt anerledes end det så mange andre gør, til at det i dag er, at folk bare siger det er da bare fedt at du kan få det til at hænge sammen. Der bliver stadig stillet spørgsmålstejn, og folk er stadig overrasket over det, men det er en an-*

den reaktion i dag" (Bilag 5 s. 19 l. 1-8). Sammenfattende udtrykker Sabine, at der dog stadig stilles spørgsmålstejn ved hendes valg, men at hun i dag møder en anden form for reaktion. Ud fra fortællingen skabes der et kanonisk narrativ omkring, at det tidligere oftere var lesbidske par og heteroseksuelle par der fik hjælp og der var dermed mange der troede at Sabine var lesbisk, fordi hun havde valgt at få hjælp til at få et barn.

Sabines narrativ udtrykker, at hun ofte bliver udfordret og konfronteret ift. hendes valg. Hun opstiller et kanonisk narrativ omkring samfundets reaktion på hendes valg. Eksempel på dette er følgende: *"... man bliver hele tiden udfordret, med børnehavederen, jamen jeg skal bare lige høre, er det rigtigt at Rasmus ikke har nogen far, fordi det går han rundt og siger, og ja den er god nok"* (Bilag 5 s. 17 l. 28-30). Et andet eksempel er: *"Når man f.eks. er i kontakt med kommunen, de sender jo breve ud i tide og utide, nu skal du blive ved med at erklære at du er enlig mor" "... jeg skal bekræfte hvert år, at jeg stadig er alene, fordi det er et utraditionelt valg"* (Bilag 5 s. 17 og 18 l. 30-32 og 6). Sabines oplevelse med kommunen var i særdeleshed noget hun frygtede. Hun var bange for at blive stemplet af andre mennesker. Hun fortæller følgende omkring hendes frygt: *"Jeg var jo ikke så gammel da jeg gjorde det, da jeg startede. Jeg var faktisk selv bange for at blive proppet ind i den der kasse som ung mor, enlig mor, å gud ..."* (Bilag 5 s. 19 l. 12-14). Det kan dermed siges, at hendes frygt for at komme i en begrebskasse er blevet understøttet af eksemplet med kommunen som kræver at hun bekræfter hendes status som alene-mor hvert år.

Sabines tanker om fremtiden bærer præg af at hun tidligere, da hun fik hjælp til at få hendes søn, fik lagt nogle æg til siden. For to år siden blev hun kontaktet, og hun skulle tage stilling til om, hun gerne ville have flere børn. Hendes tanker heromkring var: *"Min krop skal ikke udsættes for det én gang mere. Jeg skal ikke stå med det hele selv én gang til. Ikke med to"* (Bilag 5 s. 20 l. 7-8). Hun uddyber yderligere omkring muligheden om flere børn: *"Det skaber selvfølgelig en tanke om, skal jeg, skal jeg ikke og det kunne da være dejligt, hvis man skulle have to børn at det var med den samme donor. Der blev jeg ligesom enig med mig selv om, hvordan hulan skal det kunne lade sig gøre, at arbejde og være på skolen og så ikke få sin nattesøvn. Jeg kunne simpelthen ikke se hvordan det skulle kunne hænge sammen. Det er jo et valg der er taget på grund af praktik, fordi det er jo ikke fordi at jeg ikke kan lide børn, og ikke ville have haft flere, men det hænger bare ikke*

sammen" (Bilag 5 s. 20 l. 11-17). Sabine har reflekteret over både for og imod at skulle have flere børn og de ovenstående citater illustrerer at, hun ikke vil udsætte sin krop for endnu en behandling, og at hun ikke magter fysisk at få et barn mere. Hendes valg er taget på grund af praktik og hun udtrykker ligeledes i hendes narrativ, at hun gerne vil møde en mand der evt. har børn.

Angående at møde en eventuel kæreste i fremtiden, tænker Sabine: *"Et eller andet sted tænker jeg, at der ikke umiddelbart er en chance for at jeg møder nogen. Det er ikke fordi at jeg ikke gerne vil, det er ikke fordi at jeg tænker at det er jeg fuldstændig afvisende overfor. Mere fordi, at når jeg så har mødt folk, så er min holdning til hvordan familie hænger sammen og mine lidt skæve normer og værdier ift. at man ikke behøver at passe ind i alle de her kasser, de passer ikke altid med alle andre folks holdninger om hvordan det skal være"* (Bilag 5 s. 20-21 l. 30-33 og 1-2). Sabine er ikke optimistisk omkring at møde nogen. Hun har en fastholdt mening omkring hendes normer og værdier ift. familieliv og livsførelse.

Sammenfattende kan det siges at plottet i Sabines narrativ afspejler at hun har skullet kæmpe for at legitimere og forsvare hendes beslutning om at blive SEM. Sabine beskriver hendes beslutning som værende at hun er gået imod strømmen og således imod andre menneskers og samfundets normer og værdier omkring familiedannelse. Hun udtrykker f.eks. konkluderende: *"Det er jo ikke en let beslutning at tage, når man går imod den måde som samfundet egentlig er indbygget"* (Bilag 5 s. 4 l. 24-25).

Et andet relevant plot i Sabines narrativ er at hun har en underlivssygdom, som har haft betydning for, at hun har været nødt til tidligt at overveje, om hun gerne vil have børn og hvordan det skulle ske. Hendes fysiske begrænsninger har været skelsættende ift. Sabines biografiske arbejde ift. hendes livsplaner, fordi hun bliver tvunget til at stille sig selv et centralt spørgsmål omkring, om hun ville kunne leve et liv uden børn eller ej.

Delkonklusion

Disse tre ovenstående livsfortællinger er konstrueret ud fra tre individuelle kvinders narrativer. For dem alle har det, at blive mor til et donorbarn været et skelsættende vendepunkt i deres livsfortælling. De har oplevet det på hver deres måde. For Tina var det en betydelig kropslig oplevelse at føde hendes datter og holde hende i armene. For Camilla vakte det bekymring og frygt for at datteren ikke ville overleve, og at hun ikke var hendes. I Sabines narrativ havde hun fokus på hendes udfyldelse af rollen som mor, hvor hun reflekterede meget over, hvad hun kunne give videre til hendes søn fra hendes egen opvækst.

Plottet i Tinas narrativ bærer præg af at hendes livsførelse er impulsiv. Hun tager det der kommer til hende i livet. Ligeledes at hun søgte at blive mor på en ordentlig måde. At blive mor ved hjælp af reproduktiv behandling anså hun får at være en ordentlig mulighed. Plottet bærer ligeledes præg af, at Tina har fokus på, at hendes beslutning om at få et donorbarn virkelig er hendes egen historie. Det var den måde at hun fik et barn på. Det er mere normalt for hende, end at det er unormalt at hun er mor til et donorbarn.

Plottet i Camillas narrativ bærer præg af at hun har fokus på om hun er en tilstrækkelig nok mor for hendes datter. Camilla reflekterer meget over, om hun kan give hendes datter det hun har brug for som alenemor. Disse bekymringer er især fremtrædende når hun tænker på fremtiden og ønsket om at få flere børn. Plottet i narrativet bærer ligeledes præg af, at hun har fokus på naturligheden i at få børn og ligeledes at det er en naturlig del af hende at hun skal have børn. Det har det altid været. Hendes valg om at få et donorbarn og deres livsførelse sammen er blevet naturligt for hende.

Plottet i Sabines narrativ bærer præg af, at hun har måttet kæmpe for at legitimere og forsvare hendes valg om at blive SEM til et donorbarn. Hun er gået imod strømmen og har taget et utraditionelt valg. Plottet bærer ligeledes præg af at Sabine har kæmpet med en underlivssygdom i mange år, og hun blev nødsaget til tidligt at overveje, hvorvidt hun gerne ville have børn og hvorledes dette skulle ske. Hun er på sin vis blevet tvunget til at træffe valget om, om hun kunne leve et liv uden børn eller ej.

Kapitel 5 – Tematisk analyse

Denne analysedel vil belyse udvalgte relevante empiriske tematikker ud fra Giddens teoretiske modernitetsbegreber og perspektiver. Ligeledes Butlers kønsperspektiv og begrebet heteroseksuelle matrice vil være i fokus i belysningen og forståelsen af tematikkerne.

Beslutningsprocessen

Generelt kan det siges, at der for alle kvinderne i specialet har været mange forskellige afgørende faktorer og perspektiver som har haft betydning for dem i beslutningsprocessen. Mange af de samme faktorer og perspektiver har haft betydning i beslutningsprocessen.

Det biologiske ur tikker

Det er karakteristisk for størstedelen af kvinderne, ud fra et intersektionalitetsperspektiv, at alder og således deres biologiske ur har haft en afgørende betydning for dem i beslutningsprocessen. Den biologiske alder har været særligt udslagsgivende ift. at tage det endelige valg om at blive selvvalgt enlig mor til et donorbarn. Anette udtrykker hvorledes hendes alder havde en betydning, ved at anvende en metafor. Hun fortæller således: *"... min historie er lidt den der med hønen og æggene, der er ikke noget i vejen med hønen men æggene var ved at nå udløbsdatoen, så jeg var nødt til at gøre noget"* (Bilag 6 s. 2 l. 14-16). Ligesom Anette bruger Charlotte udtrykket at nå udløbsdatoen når hun fortæller om beslutningsprocessen: *"Jeg var nået helt til udløbsdatoen før at jeg gjorde noget ved det selv. Jeg syntes ikke rigtig at jeg kunne have gjort det bedre"* (Bilag 11 s. 17 l. 28-29). I Rikkens interview forekommer der et samspil mellem de sociale kategorier alder og køn. Hun fremstiller samspillet således, at de gensidigt konstruerer hinanden ift. hendes tanker om at få børn. Hun udtrykker således: *"Ja så vende det på hovedet i stedet for og få de børn man gerne vil have mens man kan som kvinde. Fertiliteten udløber jo, så vi kan ikke bare blive ved"* (Bilag 9 s. 3-4 l. 33 og 1-2). Rikke sætter lighedstegn mellem det at være kvinde og at kvindens fertilitet med årene udløber, dvs. jo ældre kvinden bliver jo mere udløber den. Sammenfattende kan det siges, at størstedelen af kvinderne har været nødt til at revidere deres livsplaner omkring at blive mor. På grund

af alder og fertilitet har de set sig nødsaget til at tænke alternativt og set reproduktiv behandling som et aktivt tilvalg.

I modsætning til de andre kvinder, har Sabine været fysisk begrænset på grund af en underlivssygdom. Hun har således været nødt til tidligt at vurdere om hun gerne vil have børn, og hvorledes hun skulle få et barn. På trods af de fysiske omstændigheder, vurderer Sabine at muligheden for at få et donorbarn ville være noget hun ville gøre. Hun fortæller: *"For mig er der ikke et behov for at man skal, nu siger jeg binde sig til et andet menneske. For mig ville det nok være et meget naturligt valg alligevel..."* (Bilag 5 s. 3 l. 26-28). Dette citat afspejler i Giddens' optik, at Sabines livsplanlægning ikke umiddelbart er blevet revideret på baggrund af hendes fysiske muligheder for at blive mor. Det har således været et naturligt valg for Sabine at få et barn uden en partner. Hun udtrykker dog, at hun er blevet tvunget ud i at skulle tænke alternativt, så det kan argumenteres at hun på sin vis har været i gang med at revidere hendes livsplaner ift. at blive mor idet hun bliver klar over hendes fysiske begrænsninger.

Plan b

For et par af kvinderne har beslutningsprocessen været præget af, at de har følt at det ville være tidskrævende at finde en mand at få et barn sammen med. Charlotte fortæller således: *"Jeg har ikke haft tid til at prøve at finde en mand"... "Allerede der da jeg blev single, så lå jeg og tænkte, når jeg ikke kunne sove om natten, åå så skulle man møde en ny og der går et år og skal man lære ham at kende, så går der nok to år og så tager det et år at blive gravid og uha så er jeg allerede 36 år"* (Bilag 11 s. 1 og 4 l. 18-19 og 9-12). Citatet udtrykker, at Charlotte har bekymret sig over tidspresset omkring at møde en mand og således lære ham at kende og dermed blive gravid. Dette er ligeledes endnu et eksempel på at den sociale kategori alder spiller en betydelig rolle i henhold til Charlottes beslutningsproces. Camilla har ligesom Charlotte været reflektiv omkring hvorledes det ville være muligt at møde en mand inden for en begrænset tidsperiode. Camilla har således tænkt: *"Jeg tror at jeg har været i starten af trediverne, da jeg tog beslutningen, at hvis jeg ikke møder den rigtige indenfor en overskuelig årrække, så gør jeg det selv"* (Bilag 4 s. 2 l. 30-32). Citatet afspejler, at Camillas refleksive handlingsregulering bærer præg af, at hun selv har sat en tidsgrænse for, hvor længe hun er villig til at vente på at møde den rigtige mand hun gerne vil have børn med.

For flere af kvinderne er valget om at blive selvvalgt enlig mor til et donorbarn blevet associeret med at være en form for plan b. Charlotte udtrykker således om hendes tanker om hendes beslutning: *"Det var plan b, det var det, men som jeg har snakket med nogen om, mit barn er plan a. Hun er virkelig et ønskebarn, det skal hun aldrig være i tvivl om"* (Bilag 11 s. 3 l. 5-6). Charlotte udtrykker hermed, at måden hvorpå hun blev mor var en plan b, men hendes datter, som hun fik i kraft af plan b, var en plan a for hende og således et ønskebarn. For Sarah har det helt bestemt været en plan b, at få et barn som selvvalgt enlig mor. Hun fortæller således: *"Det havde jeg jo ikke regnet med, det var nok bare min Contingency plan" ... "min b plan, eller backup plan om du vil. Den endte jeg med at bruge, min backup plan og det er jeg jo rigtig glad for, fordi jeg fik jo Mathias og jeg syntes at jeg har fået et rigtig lykkeligt liv sammen med Mathias"* (Bilag 8 s. 2 l. 21-23). Det var tydeligvis ikke en del af Sarahs livsplanlægning at hun skulle skabe en familie alene. I henhold til hendes konstruktion af hendes selvidentitet fortolker hun netop at denne b plan eller backup plan alligevel har gjort hende rigtig glad, og har betydet at hun har et rigtig lykkeligt liv sammen med hendes søn. Dorte udtrykker ligeledes et perspektiv omkring hvordan hun opfatter hendes valg som en bestemt type plan. Hun fortæller: *"... det er jo ikke en plan A man vælger det er jo lidt en plan B eller plan C"* (Bilag 8 s. 3 l. 26-27). Dorte udtrykker ligesom Sarah at det er en plan b hun har valgt, eller sågar en plan c. Det har dermed heller ikke været et aktivt tilvalg ift. hendes livsplanlægning, at få et barn alene.

I forlængelse af ovenstående er det relevant at belyse at for Sarah og Rikke har beslutningsprocessen været præget af nødvendigheden af, at vende det hele på hovedet og ikke nødvendigvis følge sine livsplaner i en bestemt rækkefølge. Sarah reflekterer således over hvorledes hun blev nødt til at revidere hendes livsplaner omkring familiedannelse: *"Jeg vidste godt at okay mit fokus for at skabe det liv jeg gerne ville have lige som alle andre, det er at få det her barn og så kan manden komme senere. Det var aldrig et fravalg af mænd, aldrig. Jeg var simpelthen nødt til at redigere lidt i den her drøm jeg havde om kernefamilien og sige at vi starter med børnene og så finder vi manden bagefter. Sådan blev det. Jeg var nødt til at fokusere på det her med at få børn"* (Bilag 8 s. 3-4 l. 31-33 og 1-3). Rikkens refleksion omkring at vende det hele på hovedet forlyder således: *"Sandsynligheden for lige at møde ham(tryk på ham), som man syntes at det skal være og han syntes omvendt, og at han så også lige gider at starte forfra med et barn, det tænker*

jeg, ej den plan den tror jeg lige at jeg må droppe lidt. Ja så vende det på hovedet i stedet for og få de børn man gerne vil have mens man kan som kvinde" (Bilag 9 s. 3-4 l. 30-33 og 1). I modsætning til Sarah og Rikke, har Betina ikke håbet på at møde en mand efterfølgende. Hun reflekterer således om hendes valg: *"Det er den her konstellation jeg har valgt, at det skulle være mig og ham. Det er ikke sådan at jeg har valgt at gøre det og så håber jeg på at der kommer en mand senere. Jeg har valgt det ud fra at jeg ville føle mig godt tilpas med at bare være mig og ham. Det er vigtigt for mig, at han ved at jeg har valgt ham til, at det er mig der har valgt, at jeg rigtig gerne ville have den her lille tottenok..."* (Bilag 10 s. 23 l. 18-22). Betina udtrykker dermed i kraft af dette citat, at hun ikke har taget hendes valg om at blive selvvalgt enlig mor med et håb om at møde en mand efterfølgende. Hendes livsplanlægning bærer præg af, at hun har foretaget et aktivt tilvalg af hendes søn, og at hun har haft fokus på det liv hun skulle skabe sammen med hendes søn.

Betina betragter hendes valg som værende et der differentierer fra hvorledes andre vælger at stifte en familie. Hun udtrykker således: *"... selvfølgelig falder det uden for normen stadigvæk, at man gør det selv"* (Bilag 10 s. 6 l. 6-7). Hun udtrykker yderligere: *"... jeg har valgt helt uden for standardkonceptet"* (Bilag 10 s. 10 l. 17). Ud fra Giddens' perspektiv omkring aktør-struktur dualiteten, kan det således, ud fra citaterne, påvises at Betinas valg, dvs. handling som falder uden for normen, nærmere er struktureret af samfundets normer omkring, hvad der er mest almindeligt ift. familiedannelse. Dvs., at der umiddelbart ikke finder en gensidig strukturering mellem aktør og samfundet sted ift. normer omkring familiedannelse.

Impulsivitet eller eftertænsomhed

Hos nogle af kvinderne, har beslutningsprocessen været præget af impulsivitet og for andre har det været en længere proces der indebar adskillige overvejelser. Tinas og Anettes overvejelser har været præget af impulsive tanker. Tina fortæller: *"... åå ja, der var også noget med et biologisk ur og nogle børn og hvad gør vi lige nu"...* *"Jeg ved faktisk ikke hvordan det opstår men pludselig så skal jeg så prøve at blive gravid med en donor og så er det jo et nyt eventyr..."* (Bilag 3 s. 2 l. 14-15 og 25-26). Anette anser det at få et donorbarn som en mulighed, der lige pludselig bød sig, fordi det offentlige kunne betale. Et eksempel på hvad der havde betydning for at Anette hurtigt gik i gang: *"Det var efter en*

nytårsaften, at så tænkte jeg, nu går jeg op og siger det til min læge..." "Det er bare det der med nytårsfortsæt, så blev det mit at det skulle være i år, at det skulle være" (Bilag 6 s. 4 l. 18-19 og 27-28).

Betinas, Sabines, Dortes og Sarahs beslutningsproces har været præget af eftertænk-somhed og været undervejs i rigtig lang tid, for nogle er det flere år. Det nævnes tidlige-re, at Sabine har været påvirket af hendes underlivssygdom. Sarah og Betina har beslut-tet sig tidligere i deres liv, men dog set tiden an. De har især haft fokus på hvornår de aldersmæssigt har tænkt at de gerne ville få et barn selv. Et eksempel på dette er når Sarah fortæller om de tanker hun havde omkring hvornår hun ville gøre det selv: *"Jeg tror, at jeg egentlig havde taget den på det tidspunkt, hvor jeg blev 30 år. Da jeg lige var blevet skilt fra Lars, som jeg var gift med, hvor jeg sagde, ej hvis jeg blev 35 år og jeg sta-dig ikke havde fundet en kæreste, så ville jeg nok gøre det alene. Det var sådan en diffus løssluppen tanke der havde strøget henover min bevidsthed nogle gange, hvor jeg tænkte det gør jeg bare det er langt ude i fremtiden, og så var jeg lige pludselig 35 år"* (Bilag 8 s. 2 l. 5-10). For Sarah har det været en latent beslutning hun ifølge Giddens således har handlet ud fra refleksiøst idet hun bliver ældre. Citatet afspejler ligeledes at hun har sat en ramme for hvornår hun ville gå i gang, dvs. at hendes livsplanlægning ift. opnåelsen af at hendes biografi afspejler, at hun bliver mor, har været tidsmæssigt mobiliseret. Be-tinas lignende tanker lyder således: *"Jeg har altid sagt i mine unge dage at når jeg blev 30 år og hvis jeg stadig var single så ville jeg få børn selv. Det har jeg hele tiden sagt, men så bliver man 30 år og så er der egentlig meget fest og ballade og gang i den. Nå men så bli-ver man 35 år og det kører sku egentlig meget godt, der er gang i den. Da jeg så lige plud-selig nåede de der 39 år så kunne jeg godt se at nu begyndte tiden at være lidt snæver"* (Bi-lag 10 s. 3 l. 5-9). Betinas beslutningsproces bærer præg af at hun havde svært ved at tage en aktiv beslutning selv: *"Det der var svært, det var at skulle tage beslutningen om at det var det man gjorde, fordi hvis jeg var blevet gravid tilfældigt, så var der ingen tvivl. Det at skulle gå ud aktivt og søge den beslutning, det er nok det der har trukket det i for lang tid, fordi ahh men så, det var en meget aktiv beslutning at tage. Det var lidt svært fordi så begynder man med det samme at tænke over de ting der følger med"* (Bilag 10 s. 3 l. 13-17). Det har således taget længere tid for Betina at nå frem til en beslutning og dermed et aktivt tilvalg at få et barn alene. Hun ville hellere ønske at det skete tilfældigt, så hun ikke skulle reflektere over om hun skulle gøre det. Hun begyndte at spekulere over hvil-ke praktiske ting der skulle være på plads idet det blev en aktiv beslutning.

Sorgproces

Det er meget få af kvinderne der har været igennem en sorgproces ift. at give afkald på drømmen om en kernefamilie. Dorte og Charlotte har været igennem en sorgproces. Dorte fortæller: *"Jeg har altid tænkt at jeg skulle være gift først også fik jeg børn osv. det kunne jeg jo godt se at det nok ikke lige var det der kom til at ske for mig. Så jeg skulle have noget tid til at bearbejde og det er også en proces at skulle igennem, at de drømme du havde det bliver ikke lige sådan..."* (Bilag 7 s. 3 l. 27-30). Dorte søgte efter materiale på internettet som kunne hjælpe hende og rådgive hende i beslutningsprocessen. Hun fandt en bog skrevet af en selvvalgt enlig mor, som hjalp hende rigtig meget især ift. sorgprocessen. Hun fortæller således om bogen: *"Den fik mig faktisk igennem en del, ved at jeg faktisk både sad og græd og grinte for det var faktisk mange af de tanker man havde omkring det. Netop det der med at man skal igennem det, at det godt kan være en form for sorgproces du skal igennem, at det du måske har set som dit billede, dit fremtidige liv, at det ikke kommer til at ske for dig"* (Bilag 7 s. 17 l. 2-6). Idet Dorte søger viden på internettet ift. at få indblik i andres erfaringer illustrerer, at hun ifølge Giddens har haft tillid til et ekspertsystem dvs. internettet og ligeledes til forfatterne af bogen og bogens indhold ift. at hjælpe hende igennem en meget personlig refleksiv sorgproces.

Charlottes oplevelse af sorgen forlyder således: *"... jeg tog den der tudetur den sommer før, at jeg besluttede mig, før at jeg gik i gang. Der fik jeg den der sorg over ikke at have fået den der kernefamilie, den fik jeg ligesom ud og igennem"* (Bilag 11 s. 6 l. 9-11). Begge kvinder har taget afsked med forestillingen og drømmen om at skabe en kernefamilie. De har, i Giddens' optik, som refleksive projekter været nødsaget til at revidere deres livsplanlægning som de tidligere har struktureret og dermed revidere deres livsplaner omkring opnåelse af moderskab og familiedannelse.

Afslutningsvis kan det påvises, at alle ni kvinder ikke efterfølgende har fortrudt deres valg. Nogle lægger vægt på, at det er hårdt at være alene og hele tiden skal være den der gør alting, men ingen af kvinderne har på nogen måde fortrudt, at de har fået et barn alene.

Familie og netværks betydning

For én af kvinderne har familiens opbakning været en afgørende og udslagsgivende faktor ifm. beslutningsprocessen. I Tinas situation er det hendes mors støtte der har været udslagsgivende. Hun fortæller: *"Jeg har en aftale med min mor om at hvis jeg fik et barn, så ville hun altid bakke mig op..."* *"Jeg havde ikke gjort det hvis jeg havde boet i København, så hun er afgørende for at jeg gør det lige i den kontekst som jeg sidder i, lige da jeg beslutter det..."* (Bilag 3 s. 5 l. 27-28 og 31-33). Den hjælp og støtte Tina har kunnet få fra hendes mor, har haft afgørende betydning. Ud fra Giddens' perspektiv, kan det påvises, at Tinas mor har haft en indflydelsesrig rolle ift. hendes livsplanlægning omkring at få et barn.

Idet de resterende kvinder ikke har oplevet at venner og især familiens støtte har været afgørende og udslagsgivende for deres valg kan der argumenteres for, at Giddens' perspektiv omkring aftraditionalisering er relevant i denne sammenhæng. Individet forpligter sig, i følge Giddens, i højere grad til abstrakte systemer i samfundet, end til familie og venner. Hos flere af kvinderne forekommer der eksempler på, at kvinderne ikke nødvendigvis behøver deres families støtte når de vælger at få lægehjælp til at få et barn alene. Et eksempel på dette er når Sabine fortæller om, hvorledes hun har snakket med hendes familie om hendes beslutning: *"De har nogle af de samme, nu kalder jeg det for fordomme, tvivl omkring er det nu en god ide. Vi har kunnet have nogle gode snakke omkring det, men vi blev aldrig enige."* *"Det tror jeg virkelig, at når man tager sådan en beslutning, der skal man være helt afklaret med, at det handler ikke om at blive enig med familien om at det er det man skal, fordi det er ikke deres valg. Det er mit valg og så må de hoppe med på vognen eller også må de hoppe af"* (Bilag 5 s. 5 l. 4-9). Et andet eksempel er Betinas tanker om, hvorfor hun ikke har diskuteret hendes beslutning med nogen: *"Jeg har aldrig gået ind i en tæt diskussion med nogen, fordi jeg har altid ment at det var min holdning. Jeg har ikke behov for at pådutte andre folk min holdning, og jeg har heller ikke behov for at andre pådutter mig deres holdninger"* (Bilag 10 s. 8 l. 23-25). Dette er eksempler på, hvorledes Sabine og Betina ikke har haft brug for deres families eller netværks holdninger eller støtte ift. deres livsplanlægning omkring at få et barn. Netværk og familie har dermed ikke nogen stor betydning for deres konstruktion af deres biografi ift. fremtidige livsplaner.

Familieværdier

Det har været interessant at belyse, hvilke familiebaggrunde informanterne har og er opvokset i bla. ift. at opnå en forståelse af, hvilke familieværdier de har og hvem de opfatter som værende familie. Ud fra empirien kan det påvises, at størstedelen af kvinderne er opvokset i en kernefamilie med en mor, en far og søskende.

Lige knap halvdelen af kvinderne oplever og har en forståelse af, at de sammen med deres datter eller søn, er en familie. Charlotte fortæller eksempelvis om, hvilke tanker hun gør sig omkring familie: *"Der er det jo at jeg umiddelbart syntes at det er sådan noget mor, far og børn, hvor jeg skal lærer at sige at vi er en familie, for vi er jo lige så meget en familie som andre familier"* (Bilag 11 s. 15 l. 1-3). Citatet afspejler, at Charlottes grundlæggende familieværdi og forståelse af hvad familie er, er baseret på det traditionelle kernefamilieideal. I dag findes der mange forskellige familieformer, og Charlotte sammenligner hendes familie med alle andre familieformer der eksisterer i dag i vores samfund. Charlottes måde at tænke på familie på og forståelse af hvad familie er, har ændret sig refleksivt gennem årene fra hun var yngre. Hun fortæller: *"Netop at det ikke behøver at være mor, far og barn eller børn. Man behøver heller ikke at bo i en villa og have hund og kat og bil"* (Bilag 11 s. 15 l. 8-9). Citatet illustrerer, at på trods af at Charlotte selv er vokset op i en kernefamilie, og at hendes egen forståelse af at en familie umiddelbart er en kernefamilie, så har hendes opfattelse dog ændret sig gennem tiden.

I forlængelse af Charlottes eksempel er det ligeledes relevant at belyse Betinas tanker om familie ift. hende og sønnen. Hun fortæller: *"... så behøves den nødvendigvis ikke at være en far, mor og børn. Det kan være mig og Martin eller den kan være som mine venner Lotte og Rikke som har deres. Det kan også være to mænd. Det kan være sammen og det kan være hver for sig"* (Bilag 10 s. 17 l. 4-6). Ligesom Charlotte har Betina en forståelse af familie som at det ikke nødvendigvis behøver at være far, mor og børn. Begge eksempler støtter op om Giddens' perspektiv omkring, at vi lever i et samfund, hvor der forekommer mange til- og fravalg og at vi som individer refleksivt navigerer rundt i utallige af muligheder. Såsom hvad vi hver især opfatter som familie, og at der er mange forskellige måder at være familie på, fordi vi ikke længere er bundet af slægtsbånd, som man var i tidligere samfund.

Et andet perspektiv som støtter op om Giddens' teori er, at nogle af kvinderne betragter deres venner som værende familie. Eksempler på dette er Tinas og Sabines fortællinger om deres syn på, hvem der er familie udover deres biologiske familie. Tina fortæller: *"... familie for mig kan lige så godt være nogle gode venskaber"* (Bilag 3 s. 18 l. 28). Sabine fortæller således om hendes syn på venskabelige relationer og deres familiære betydning: *"Jeg har helt sikkert venner som er meget firkantet i den sammenhæng, men vi formår så at finde noget andet vi er fælles om. At vi er glade for vores børn f.eks. Det er jo mindst lige så vigtigt, eller at vi kun har fået et barn og derfor syntes at det er rigtig rart at vores børn kan have nogle tætte relationer med nogle andre mennesker som vi også selv er glade for. På den måde får man skabt mere familie. Jeg har måske, ja masser af sociale relationer, men meget få tætte venner og de tætte venner det er familie"* (Bilag 5 s. 15 l. 8-14). Sabine udtrykker et eksempel omkring, at hende og hendes venner samles om deres børn og det skaber nogle familiære relationer. Disse citater er et eksempel på at nogle af kvindernes forståelse af, hvad der er familie for dem, ikke nødvendigvis kun er baseret på slægtskab og biologiske relationer. Familie for dem er i lige så høj grad, ifølge Giddens, udvalgte intime relationer med deres venner.

I empirien kan der drages parallel mellem, at et par af kvinderne der er vokset op i en skilsmissefamilie eller lignende altid har haft et mål om at skabe en kernefamilie. Et eksempel på dette er Anettes fortælling om, hvad hun tidligere har forestillet sig ift. familiedannelse: *"Det er nød der gør at jeg sidder i den her situation i dag. Det er ikke nødvendigvis lysten. Det er aldrig det der har været målet i mit liv, det var da far, mor og børn altid. Jeg håber da også at det kommer en gang, at der kunne være en mand som kunne være noget for Line også"* (Bilag 6 s. 15 l. 19-22). Anette ønsker dermed at finde en mand i fremtiden, som kan påtage sig en farlignende rolle og dermed blive en del af familien. Et andet eksempel er Betinas fortælling: *"Der er da ingen tvivl om at hvis jeg havde haft muligheden for det, at jeg nok stadigvæk helst havde valgt far, mor og børn, fordi det er jo egentlig det som er den måde vi er vokset op med, at det er sådan at det skal hænge sammen"* (Bilag 10 s. 17 l. 9-11). Betina er vokset op i en sammenbragt familie med en far som ikke er hendes biologiske far. I eksemplet udtrykker hun, at den måde hun er vokset op har afspejlet sig i hendes tanker om familiedannelse. Hun havde helst valgt at leve i en kernefamilie, hvis hun havde haft muligheden. Grunden til dette er, at hun er vokset

op med et familie billede af en mand som har påtaget en farrolle og en kvinde, dvs. hendes mor, som bor sammen med deres børn.

Det interessante ved denne ovenstående parallel er, at den forekommer hos meget få af kvinderne. Dvs., at hos størstedelen af kvinderne i specialet, har der ikke været en sammenhæng mellem, hvordan de selv er vokset op og hvorledes de lever deres familieviv sammen med deres børn.

Lige knap halvdelen af kvinderne har i højere grad fokus på de menneskelige værdier de forbinder med familie end på hvilke og hvor mange mennesker der er familie. Et eksempel på dette er Rikkens fortælling om, hvad hun føler er det vigtigste ift. familie og hvad hendes børn har brug for: *"Jeg har det sådan lidt, at hvis man er elsket, det er da det vigtigste. Man kan have alt den familie det skal være og alle de rigtige etiketter at sætte på, men hvis der ikke er kærlighed og omsorg, så får man jo alligevel et barn som får nogle hak i sjælen, hvis man ikke er god ved det"* (Bilag 9 s. 18 l. 5-8). Et andet lignende eksempel er Sarahs tanker om familie: *"Det er jo den der base, den der kerne, den tryghed man har. Den ubetingede kerne i ens liv. Hvor mange medlemmer der er i den, er ikke så vigtigt for mig. Det vigtigste for mig, er at det er trygt og fuld af traditioner og rutiner og nærvær"..."Det jeg ligger i familie, er tryghed, nærhed og base. Det var hele kernen der var med til at give en den ballast, man får i sin barndom"* (Bilag 8 s. 15-16 l. 28-30 og 5-7). Citatet illustrerer tydeligt, at for Sarah er familie tryghed, nærvær og sociale sammenkomster i kraft af f.eks. traditioner.

Det ovenstående perspektiv omkring at venner også er familie for nogle af kvinderne afspejler, ifølge Giddens, at vi lever i et senmoderne samfund, hvor vi i højere grad end tidligere, som individer hele tiden har mulighed for reflektivt at vælge, hvem vi betragter som familie. Vi er ikke bundet af slægtsbånd som tidligere. Dette afspejler Tinas og Sabines tanker netop. Idet SEM står over for mange valg i deres hverdag, kan det ifølge Giddens skabe usikkerhed hos dem. Denne fokus på menneskelige værdier kan således være et udtryk for, at familien dog er et trygt sted, hvor man får støtte, nærvær og kærlighed fra familiemedlemmerne i en usikker hverdag.

Relationer

Idet jeg i specialet har valgt at belyse SEM som sociologisk fænomen, finder jeg det relevant at belyse deres relationer ud fra Giddens' teoretiske perspektiv omkring intimitets forandring og hans begreb *det rene forhold*.

Tidligere partnerhistorie

Ved at undersøge hvad der afspejler kvindernes tidligere parforhold, forekommer der nogle fælles mønstre nogen steder.

For nogle af kvinderne har deres tidligere partnerhistorie været præget af at de har været i forhold med mænd, som enten ikke ville have børn eller ikke ville have flere børn. Eksempler på begge scenarier er Anettes og Betinas fortællinger. Anette fortæller: *"Da jeg var noget yngre, der var jeg i et forhold, hvor jeg troede at det var "forholdet" og vi skulle have børn og sådan noget. Vi var langt inde i forholdet da min kæreste siger, at han slet ikke vil have børn og så bliver jeg jo helt slået ud" ... "så brugte jeg lang tid på at kape det og så fandt jeg ud af at det duede jo ikke og der har jeg været femogtyve eller sådan noget, fordi jeg skulle da have børn og så var det forhold slut"* (Bilag 6 s. 1-2 l. 28-31 og 1-2). Betina har modsat Anette været i et forhold, hvor manden ikke ville have flere børn. Hun fortæller: *"Han havde to børn med to forskellige og havde egentlig sagt på forhånd at han egentlig ikke var interesseret i at få flere børn, men man tænker jo altid som pige ja ja det kan vi godt lave om på. Det kunne vi så ikke helt og så begyndte det lige så stille efter halvandet år, ikke at fungere specielt godt, fordi vi kom ikke nogen vegne med noget"* (Bilag 10 s. 2 l. 21-25). Eksemplerne illustrerer, at både Anette og Betina har i Giddens' optik været i nogle rene forhold som er gået i opløsning, idet en af parterne ikke har følt tilstrækkelig tilfredsstillelse i kraft af deres relation. Idet Anette opnår vished omkring at den mand hun er sammen med ikke ønsker at få børn, slutter forholdet efterfølgende. I kraft af deres forhandlinger, eller mangel på disse, omkring fremtidsønsker om opnåelse og etablering af forældreskab har de ikke kunnet nå til enighed. Betinas eksempel illustrerer, at hun har forsøgt at etablere en form for refleksiv forhandling, idet hun har forsøgt at ændre ved hendes kærestes holdning. Forholdet ender, idet de ikke finder frem til fælles betingelser omkring at få børn, og generelt at skabe en fremtid sammen. For både Anette og Betina har ønsket om at få børn været så stort og vigtigt for deres

livsplanlægning og konstruktion af deres selvidentitet, at deres intime relationer ikke har kunnet leve op til dette.

Fællesskab blandt SEM

At vælge at blive alenemor til et donorbarn er et individualistisk valg. I empirien forekommer der dog et klart mønster der illustrerer, at størstedelen af kvinderne vælger et socialt fællesskab til i kraft af grupper på Facebook, forummer på nettet, eller ved at mødes socialt.

Et eksempel på hvordan nogle af kvinderne bruger fællesskabet de er en del af, er Camillas fortælling om den facebookgruppe hun er en del af: *"Facebookgruppen bruger hinanden rigtig meget. Jeg er ikke så aktiv derinde med selv at ligge ting og tanker op, men jeg syntes at jeg får meget ud af at læse de andres opslag og jeg kan sagtens blande mig i, hvis de slår noget op eller spørg om vores erfaringer med et eller andet, så blander jeg mig også gerne. Det får jeg jo også en masse ud af selv"* (Bilag 4 s. 12 l. 26-30). Charlotte fortæller, at der er sket en ændring ift. hvad de snakker om, når hun mødes med to andre solomødre hver måned: *"Da vi startede med at mødes, snakkede vi meget om det der med at være alene, beslutningen, anonym donor og hvad siger vi med deres far og alle de der ting. Også om nogle af de der praktiske ting med så skal barnet til lægen og så er vi de eneste der kan tage med" ... "Nu når vi mødes, så er det faktisk bare børnene vi snakker om, ligesom med alle mulige andre forældre, hvor der også er en far"* (Bilag 11 s. 12 l. 22-28). Anette er en del af det der hedder SEM-forummet, og hun giver nogle eksempler på hvordan hun oplever fællesskabet derinde: *"Det der er det gode ved SEM, er at der er en stor støtte i det. Det er helt vildt. Der var en der skulle til lægen midt om natten med sit barn, men det skulle være med taxa og hun havde ingen penge, så tutututu mobilepay og så havde hun et kæmpe overskud og hun sagde tusind tak. Folk stiller bare op. Der var en der mistede sin dreng og der var begravelse og så sendte folk en hel masse penge hvor hun skulle bruge lidt på sig selv, for at forkæle sig selv, nu hvor hun lige havde mistet. Der kan man bare få hjælp hvis man vil, og det er sku lige meget om de sidder på Sjælland, hvis de kunne komme havde de gjort det, og ellers så sender de en økonomisk hjælp, hvor jeg tænker Wauw" ... "Man stiller simpelthen op for hinanden"* (Bilag 6 s. 16 l. 11-19 og 21). Hun fortæller videre om, hvad fællesskabet bidrager med: *"... så syntes jeg, at man kan vende nogle ting som man ikke ville have sagt til andre fordi der er en stor stor forståelse. Den er*

fantastisk” (Bilag 6 s. 17 l. 2-3). Disse tre kvinders eksempler på hvordan de forskellige slags fællesskaber anvendes, giver et indblik i den sparring og forståelse der etableres og eksisterer blandt SEM i forskellige fællesskaber.

Camillas eksempel omkring facebookgruppen afspejler at der er skabt en fælles social digital platform, hvor man ikke nødvendigvis behøver at bidrage lige meget til fællesskabet, for at være en del af det, så længe at alle parter føler tilstrækkelig nok tilfredsstillelse ved at være en del af det. Camilla bestemmer ligeledes selv, på hvilke vilkår og betingelser hun er en del af fællesskabet. Hun får meget ud af at læse andres opslag og deler gerne ud af erfaringer hvis andre søger dem. Man kan således, ud fra Giddens’ perspektiv omkring intime relationer, argumentere for at hendes forhold til de andre i gruppen kan karakteriseres som et rent forhold, hvor fællesskabet er skabt ud fra agenterne dvs. de SEMs egen skyld. De behøver dog ikke at bidrage med lige meget for at opretholde forholdet.

I modsætning til det ovenstående, giver Anettes eksempel på fællesskabet i SEM-forummet⁴ et indblik i, at hun har fokus på den hjælp der er til rådighed når nogen står i nød. I dette eksempel er det økonomisk hjælp der bliver bidraget med. Fællesskabet i forummet bygger på, at man deltager for sin egen skyld, men ift. hvad de hver især kan få ud af det, illustrerer Anette, at fællesskabet ikke kun baseres på egennyttighed, men lige så meget ift. at støtte og hjælpe hinanden. Relationerne baseres i højere grad på menneskelige værdier end på reflektiv forhandling af betingelser som forholdet skal eksistere ud fra. Fællesskabet lever dermed ikke helt op til Giddens’ definition af det rene forhold, og bidrager dermed med nogle flere nuancer ift. den måde, hvorpå SEM skaber og bevarer intime relationer med andre i stedet for med en partner der er far til deres barn.

⁴Et forum på internettet for selvvalgte enlige mødre, der forkortes til SEM.

Forældreskab og donors betydning

I dette afsnit vil forældreskab blive belyst i kraft af, hvilke forståelser og oplevelser de SEM har af far- og morroller i et kønsperspektiv.

Kønsroller

Kvinderne reflekterer over faderrollen og mangel på denne i empirien, og i kraft af dette fremkommer der nogle perspektiver omkring kønsroller ifm. forældreskab.

Flere af kvinderne har fokus på udfyldelsen af far- og morroller. Tina tænker således om far- og morroller f.eks. ift. hvad hendes datter har brug for: *"Hvis hun har brug for det, som hendes hoved danner som noget man skal have fra sin far, så tror jeg at hun går ud og skaber det. Vi har jo alle sammen far- og morroller i vores liv og det vi ikke får fra vores biologiske forældre går vi jo ud og enten projicerer over på andre mennesker eller også hiver vi det til os"* (Bilag 3 s. 13 l. 7-10). Citatet giver indblik i, at Tina udtrykker, at i kraft af at hendes datter mangler en biologisk faderrolle, vil hun kunne skabe den rolle ved at søge en social forælder-rolle. I Butlers optik kan denne forælder-rolle afspejle en mand eller en kvinde alt afhængig af, hvorledes mennesket gør køn.

I forlængelse af Tinas eksempel, udtrykker Betina følgende forståelse af far- og morroller: *"Jeg er selvfølgelig opmærksom på at der er en rolle, som jeg ikke kan udfylde" ... "Selvom jeg har valgt helt uden for standardkonceptet, så tror jeg egentlig stadigvæk at jeg tror meget på at der skal være begge dele til stede på et eller andet niveau"* (Bilag 10 s. 10 l. 8-9 og 17-19). På trods af at Betina har valgt at blive alenemor, så har hun en forståelse af, at begge kønsroller bør være integrerende i et barns liv, på et eller andet niveau. I hendes optik er hun ikke i stand til at udfylde en faderrolle, men hun er meget opmærksom på at andre mænd i hendes liv kan introducere sønnen til: *"... de der typiske drengeting"* (Bilag 10 s. 10 l. 1-2). Betina er umiddelbart afgrænset i hendes konstruktion af identitetskategorien mand ved at have fokus på, hvad mændene i hendes liv kan bidrage med ift. hendes søn.

Rikke er af den overbevisning, at det ikke er vigtigt, om vi har de helt rigtige roller. Hun fortæller: *"... jeg syntes ikke nødvendigvis at det er så vigtigt at man har de der roller, som de rigtige klistermærker man kan sætte på folk"* (Bilag 9 s. 9 l. 10-12). Hun har dog fokus på, hvilke roller de mandlige og kvindelige pædagoger repræsenterer nede i institutio-

nen: *"... jeg er glad for at der er mandlige pædagoger nede i institutionen, fordi mænd kan selvfølgelig nogle andre ting, end hvad kvinder kan helt sikkert. Jeg syntes godt at man kan se, som udgangspunkt i institutionen, at kvinderne er jo de mest empatiske og kærlige, mens jeg kan se at mændene spiller guitar og de spiller fodbold og har et snitteværksted og sådan nogle forskellige ting. På den måde kan man jo spejle sig lidt i, når man er en dreng, at der er en mand"* (Bilag 9 s. 9 l. 21-26). Rikke er meget fastlåst i hendes kategorisering af mænd og kvinder, og ser en klar sammenhæng mellem det biologiske og sociale køn hos de to identitetskategorier. Hendes søn kan bla. spejle sig i, hvad de mandlige pædagoger laver. Rikke differentierer således mellem, hvad mænd og kvinder kan. Sabine deler samme opfattelse, hun fortæller: *"Generelt, hvis man skal være helt firkantet, så syntes jeg jo at, det tror jeg vi alle sammen kan blive enige om, at en mor og en far det er et fantastisk godt startsted. Fordi vi kan noget forskelligt som køn og det syntes jeg naturligvis er vigtigt"* (Bilag 5 s. 8 l. 25-28). I kraft af forståelsen af at vi som køn kan noget forskelligt, føler Sabine at hun har en dobbeltrolle: *"Det er klart at jeg har jo et eller andet sted en dobbeltrolle. Jeg skal også være den der kan være vild eller der gider at spille fodbold eller den der kan nogle andre ting..."* (Bilag 5 s. 8 l. 10-12). Dorte kan ligeledes relatere til at udfylde en dobbeltrolle. Hun fortæller således om de roller hun føler hun skal udfylde: *"Jeg tror bare at når du er alenemor så påtager du dig en del flere forskellige roller for du skal udfylde lidt flere ting. Det kan godt være at jeg normalvis ikke ville spille fodbold eller et eller andet, men det gør man fordi man har et barn der måske interesserer sig for det..."* (Bilag 7 s. 10-11 l. 31 og 1-3). Sabine og Dorte oplever således en sammensmeltning mellem deres biologiske køn som kvinde og det sociale køn som mand i deres udformning af deres forældreskab, idet de har fokus på at lave ting med deres børn, som ifølge dem selv oftere udføres af mænd.

Donorvalg og donors rolle

I henhold til kvindernes tanker omkring donorvalg, fremtræder et mønster flere gange i interviewene. Flere af kvinderne sammenligner donorvalg med dating. Tina fortæller om, hvordan hun oplevede at vælge en donor: *"... så blev jeg egentlig røv træt af at søge, for jeg er heller ikke sådan en der kan gå på dating og sådan noget. Jeg kører simpelthen surt i profiler..."* (Bilag 3 s. 11-12 l. 31-32 og 1). Rikkens fortælling afspejler ligeledes sammenligningen med dating. Hun fortæller: *"Jeg syntes at dem, som jeg har hørt om,*

som sidder og vælger ud fra kriterier og bladrer igennem sådan en bank, jeg kommer til at syntes at det minder meget om når man sidder inde på et datingsite og skal sidde og vælge ud fra noget. Det er jo ikke en mand jeg skal på date med” (Bilag 9 s. 8 l. 5-8). Disse to eksempler illustrerer, hvordan der indenfor både netdating og donorvalg i dag er et utal af muligheder når man som individ sidder og bliver nødt til at handle reflektivt og udvælge profiler som kunne være interessante.

I forlængelse af det ovenstående finder jeg det essentielt at påvise, at nogle af kvinderne har fokus på, at den donor de vælger også er en de kan se sig selv være i et forhold med. For særligt Sarah har donorens værdisæt været vigtig: *”Det skulle være en jeg kunne forestille mig at jeg selv havde været kærester med, fordi mine præferencer var jo ikke forsvundet bare fordi at jeg var kæresteløs” ... ”Jeg vil ikke sige at vi får et barn sammen men jeg fik jo et barn og jeg tror at, ubevidst var det for at gøre processen menneskelig. Det er en meget kold proces at skulle ud og finde en donor, syntes jeg, fordi man sidder og bliver præsenteret for et menukort af mænd”... ”Ovenpå det parforhold jeg havde haft med en enorm uempatisk mand, søgte jeg meget bevidst efter en der scorede højt på empatien. Der var det en ren gave at kunne få lov til at læse en psykologisk profil af de her donorer. En af de klart udslagsgivende for ham her var helt klart at han scorede rigtig højt på empati. Han var uddannet politimand og det er min eksmand, som er et enormt empatisk menneske” (Bilag 8 s. 8 l. 9-11, 13-16 og 19-24). Citatet giver et indblik i, at det for Sarah var vigtigt at valget faldt på en donor som hun kunne se sig selv være kærester med. Hun er blevet præsenteret for et større udbud af donorer, som hun associerer med et menukort, som hun må forsøge reflektivt at navigere i. Ligesom Sarah har Dorte oplevet donorvalgsprocessen som værende en markant udvælgelsesproces. Hun fortæller således: *”... man føler man sidder med en shopping liste der og så skulle du sidde og vælge” ... ”... så har jeg taget lidt ud fra hvad jeg ellers sådan normalvis ville gå efter. Jeg synes det er rigtig svært når man sidder og læser det hele igennem” (Bilag 7 s. 8 l. 7-8 og 23-24). Begge kvinders oplevelse afspejler, at de begge har skullet navigere i et større udbud af mulige donorer. De har som agenter haft tillid til de eksperter der udbyder donorer. Idet Sarah forsøger at gøre processen menneskelig, og at Dorte føler at hun sidder med en shoppingliste kan umiddelbart illustrere, at de har oplevet en usikkerhed omkring at udvælge den mest passende donor. De forsøger muligvis på baggrund af oplevelsen af usikkerhed, at skabe en intimsfære omkring udvælgelsen og skabe en form for relation til donoren de får et barn sammen med.**

I modsætning til Sarah og Dorte viser det sig at flere af kvinderne distancerer sig fra donoren. Eksempler på dette er Rikkens og Betinas fortællinger. Rikke som tidligere sammenlignede donorvalg med dating fortæller: *"Jeg er ligeglad, hvad han laver i sin fritid" ... "Så kommer de for tæt på, så kommer han til at være en del af historien og det er han ikke"* (Bilag 9 s. 8 l. 8-10). Betina har valgt en anonym donor og har fraskrevet hendes søn at få mulighed for at opsøge donor når han bliver atten år. Hun fortæller således om hendes tanker omkring donors rolle: *"... hvis det skulle gøres selv så skulle det gøres hundrede procent selv. Han er hundrede procent min. Der er ikke nogen der kan komme ind og sige at det er mig der er donoren så nu vil jeg. Der er lukket fuldstændig"* (Bilag 10 s. 9 l. 11-14).

Charlotte udtrykker refleksiivt en bekymring omkring, at hvis hun skulle sidde og vælge imellem donorer, så ville hun have svært ved at distancere sig: *"Jeg syntes at det blev lidt datingagtigt. Det skræmte mig lidt, jeg var bange for at jeg selv havde svært ved at distancere mig fra det. Han bliver aldrig en far"* (Bilag 11 s. 7 l. 1-3). Charlotte har valgt en anonym donor, og hendes eksempel kan modsat Sarahs og Dortes anskues som at hun afgrænser hendes tillidsrelation til donoren og de eksperter der uddeler sæddonationen til kun at basere sig på sikkerhed og tillid.

Omgivelsernes reaktioner og fordomme

Størstedelen af kvinderne oplever generelt at de er blevet mødt med opbakning og positive reaktioner fra mennesker i deres omgivelser i henhold til deres valg. Et eksempel på positive reaktioner, er Camillas fortælling: *"Jeg kan simpelthen ikke huske andet end positivt, at nå ja fedt, selvfølgelig skal du det" ... "Det har været, ej hvor godt, eller godt gået. Der er mange der syntes at det er lidt mere sejt, end hvad jeg selv opfatter"* (Bilag 4 s. 15 l. 27-30). I modsætning til de andre kvinder, har Sabine generelt mødt negative reaktioner og fordomme, og hun har hele tiden følt, at hun skulle legitimere og forsvare hendes valg. Hun fortæller således om hvad hun har oplevet: *"Da jeg var tidligt ude ift. at få børn selv, der blev jeg jo udfordret hver dag, hvordan kan du finde på det, har du tænkt det ordentligt igennem, man kan da ikke have børn når man ikke har nogen far"* (Bilag 5 s. 15 l. 19-21). Blandt Sabines netværk har reaktionerne været kraftigst, de har udtalt sig således: *"... ej det mener du ikke, kan du virkelig finde på det, fordi at man netop går ind og udfordrer nogle normer og værdier"* (Bilag 5 s. 17 l. 26-27). Sabines oplevelser kan mu-

ligvis være præget af, at hun har fået hjælp til at få et barn tidligere end de andre kvinder. Hun har i højere grad skullet stå ved og forsvare hendes livsstilsvalg, fordi det har været et meget nyt fænomen at være selvvalgt enlig mor da hun blev mor. Sabine er opmærksom på, at hendes valg udfordrer normer og værdier, og således den heteroseksuelle matrice. Sabines netværk og omgivelser er umiddelbart af den overbevisning, at den heteroseksuelle matrices kønsorden har en central rolle i definitionen af, hvad der er socialt acceptabelt. Det er ifølge dem ikke socialt acceptabelt, at få et barn uden en far. Sabines eksempel kan være med til at stadfæste den heteroseksuelle matrices diskursive eksistens og dermed svække Butlers forsøg på opløsningen af matrixens kønsorden.

Fordomme i medierne

På trods af at størstedelen af kvinderne generelt har oplevet positive reaktioner, har flere af dem fokus på at der forekommer fordomme i medierne, debatter, artikler og online. Betina fortæller om en overlæge der udtaler sig i medierne: *"... det var en overlæge over fra rigshospitalet som udtalte sig om, at det her med at der var så mange der blev solomødre, det skulle man lukke for, fordi det var simpelthen folk som naturen havde selekteret fra, fordi vi ikke var i stand til at have et forhold og vi var det ene og vi var det andet, virkelig virkelig negativt"* (Bilag 10 s. 5 l. 25-29). Overlægens udtalelser kan relateres til at man gennem begrebet heteronormativitet opretholder en forståelse af, at idet en mand og en kvinde lever sammen, er det den mest naturlige måde at leve på og være til stede i samfundet. SEM skiller sig ud fra den naturlige måde at få børn på, og overlægen mener at de er unaturlige og bevidst selekteret fra. De lever ikke op til normerne og stemples dermed som afvigere i dette eksempel.

Udover Betina har nogle af de andre oplevet, at fokus har været på, manglen på en far og at det er et egoistisk valg i forskellige debatter. Sarah har medvirket i en artikel i Familie Journalen og hun fortæller således om reaktionerne: *"... der var lige en enkelt der syntes at jeg havde brug for bekræftelse og at det var noget man ikke kunne være bekendt over for sine børn og at det var egoistisk. Det klassiske som man hører"* (Bilag 8 s. 17 l. 30-32). Anette har et lignende eksempel: *"... jeg har jo så også efterhånden set det på tv, hvor debatterne har kørt og hvor man kan mærke at nogen syntes at det er ganske forfærdeligt at tage det valg, at et barn ikke skal have en far"* (Bilag 6 s. 19 l. 6-8). Ifølge Anette er det

selvfølgelig et egoistisk valg, og hun sammenligner det med når andre får børn. Anette og Sarahs eksempler afspejler at der i samfundet forekommer en forståelse af at SEM fravælger en far og at det dermed er et egoistisk valg. Ligeledes at fokus ofte er på barnets tarv, når SEMs valg diskuteres.

I forlængelse af det ovenstående er det relevant at belyse, at et par af kvinderne oplever, at reaktionerne og debatten har ændret sig gennem tiden. Anette fortæller: *"... i dag kan jeg mærke at folk er meget mere forstående og har kendskab til det, hvor før der var det sådan noget, nej(tryk på nej) er du alene..."* (Bilag 6 s. 18 l. 20-22). Sabine har ligeledes oplevet en forandring: *"Det var meget usædvanligt da jeg gjorde det. Der var det mange lesbiske par der valgte at få den hjælp og selvfølgelig par som ellers skal have hjælp fordi at de ikke selv kan få børn. Fra at hele tiden at skulle stå til regnskab for, er du lesbisk, det er så ikke tilfældet, okay, hvordan kan du overhovedet finde på at tage de valg, fordi at det er så radikalt anerledes end det så mange andre gør, til at det i dag er, at folk bare siger det er da bare fedt at du kan få det til at hænge sammen. Der bliver stadig stillet spørgsmålstejn, og folk er stadig overrasket over det, men det er en anden reaktion i dag"* (Bilag 5 s. 19 l. 1-8). Eksemplerne illustrerer, at der med tiden muligvis er kommet mere fokus på fænomenet SEM, idet flere kvinder vælger det og det har umiddelbart skabt en større grad af forståelse i samfundet. Ifølge Giddens lever vi i et samfund, hvor individet hele tiden står over for livsstilsvalg, og det kan muligvis antages ud fra Giddens' perspektiv, at muligheden for at få et donorbarn alene umiddelbart er én mulighed ud af mange, som individet kan vælge ift. at få børn i dag. Vi som individer bliver mere forstående overfor, at der er flere måder at foretage livsstilsvalg på, f.eks. også ift. de forskellige måder at danne familie på jf. de 37 familieformer der omtales tidligere i specialet.

Reaktioner fra mænd

Flere af kvinderne har oplevet negative reaktioner fra det modsatte køn. Tina oplever, at en mand kommer op til hende til en fest og spørger ind til, hvilket slags barn hun så venter. Hun fortæller således om situationen: *"Han sagde nå har du så lige valgt at du skal have sådan en lille Brad Pitt eller hvad?"* (Bilag 3 s. 22 l. 3-4). I Rikkens tilfælde, var det hendes ekskæreste der fortalte, hvad han syntes om hendes valg: *"Det var noget andet vi diskuterede, men så kom han lige med den, at ja det var synd for mit barn"* (Bilag 9

s. 17 l. 16-17). Dorte har et lignende eksempel med en ekskæreste: *"... han ville ikke kunne være kæreste med en der gjorde det, for han synes det var vildt forkert at barnet ikke havde en far til at starte med"* (Bilag 7 s. 7 l. 7-8). Alle disse eksempler illustrerer et mønster, der afspejler at nogle mænd i kvindernes liv har en forståelse af, at barnet evt. bærer præg af at være en designerbaby der er blevet skabt ud fra nogle bestemte kriterier som den almindelige mand på gaden ikke kan leve op til. Ligeledes en forståelse af, at det er synd at man frarøver barnet en far. Fokus er dermed i høj grad på barnets tarv.

Åbenhed omkring brug af reproduktiv behandling

Afslutningsvis finder jeg det interessant, at det i empirien kan påvises, at flere af kvinderne har oplevet at italesættelse af deres valg og livssituation overfor andre, har åbnet op for at mange andre fortæller, at de ligeledes kender nogen der lever som SEM. Der er flere eksempler på, at par der har fået hjælp til at få børn har åbnet op omkring deres livssituation, idet der tales om muligheden for at få et donorbarn alene. Betina reflekterer således over hvad hun har oplevet: *"Når man snakker med nogen personligt ... så finder man pludseligt ud af at der er rigtig mange som både par og enlige der er inde omkring. Jamen de kender også lige en der også, og så kender jeg også lige en der, som kender nogen. Det er faktisk ikke så ualmindeligt, for inden der kendte jeg ikke nogen der havde været inde og få hjælp, hverken par eller alene, men så hører man lige pludselig om, jamen vi fik faktisk også hjælp til vores, nåå okay. Det breder sig"* (Bilag 10 s. 5-6 l. 32-33 og 1-4). Det er en naturlig biologisk del af det at være kvinde og mand at man får børn sammen, og muligvis i kraft af den heteroseksuelle matrice oplever nogle par at det at få hjælp til at få børn bliver et tabu, fordi det grundlagt er så naturligt og kulturelt at vi mennesker kan og får børn sammen. Ud fra Giddens' perspektiv vil kendskabet til at andre også har fået hjælp via reproduktiv behandling resultere i at både kvinderne i specialet og andre par reflekterer over og forholder sig til deres handlinger.

Delkonklusion

Det kan hermed sammenfattes, at SEM som socialt fænomen er komplekst og i empirien fremtræder mange perspektiver og nuancer i de interviewede SEMs sociale virkelighed. Der forekommer dog nogle fælles mønstre som vil blive belyst i dette afsnit.

Hvorledes at kvinderne har oplevet beslutningsprocessen, bærer præg af at hos størstedelen har deres biologiske alder været en afgørende faktor. Flere af kvinderne oplever, at deres valg kan betegnes som en plan b. Nogle af kvinderne har en forståelse af, at de har været nødt til at vende det hele på hovedet og således få børn imens de stadig har kunnet. De har dermed efterfølgende været åbne overfor at møde en mand. For nogle af kvinderne har beslutningsprocessen båret præg af at være et impulsivt forløb på grund af alderen, hvor det for andre har været en længere igangværende proces. Generelt kan det siges, at de fleste kvinder har måttet revidere deres livsplaner og få de børn de gerne ville have på en anden måde end med en mand.

Størstedelen af kvinderne er selv opvokset i en kernefamilie, og flere af dem anser deres liv sammen med deres søn eller datter for at være et familieliv lige som mange andre familieformer i samfundet. Flere af kvinderne anser i høj grad deres venner for at være en del af deres familie. I stedet for at have fokus på hvem der er familie, har mange af kvinderne i højere grad fokus på menneskelige værdier. Det er ikke så vigtigt hvem der er familie, så længe at man føler tryghed og omsorg i familiekonstellationen.

Generelt har størstedelen mødt positiv opbakning og positive reaktioner ift. deres valg. Med undtagelse af en enkelt, som har mødt meget negative reaktioner og fordomme. Det forekommer oftere at de støder på fordomme og negative reaktioner i medierne end i hverdagen. Nogle har oplevet at reaktionerne har forandret sig gennem tiden, hvilket giver et indblik i, at der antageligvis er mere fokus på muligheden i dag og det skaber mere åbenhed og indsigt omkring SEM som socialt fænomen.

Kapitel 6 – konklusion

I dette afsnit vil specialets konklusion blive præsenteret og sat i relation til tidligere forsknings resultater. Problemformuleringen som ønskes besvaret forlyder: *"Hvilke motivationer og erfaringer har selvvalgte enlige mødre ift. familiedannelse og hvilke forventninger og idealer har de til moderskab og familie?"*

Personlige livsfortællinger er individuelle og udviser mangfoldige tematikker. Der forekommer dog fælles mønstre som vil blive præsenteret. Ligesom det vises i Ravns afhandling og i studiet af Frederiksen et al. har beslutningsprocessen hos størstedelen af kvinderne været præget af deres biologiske alder. For flere af dem, har det været en afgørende faktor som har fået dem til at vælge at få hjælp. Flere af kvinderne føler, at de har været nødt til at vende det hele på hovedet og få børn imens de kan og efterfølgende møde en mand. Det er, modsat Salomon studiet, få af kvinderne der har en forståelse af, at deres valg er en plan b. Det har for mange af dem været deres mulighed og dermed ikke en nødplan. For nogle har det været en beslutning der har båret præg af impulsivitet pga. alder og for andre har det været en beslutning der har været undervejs i flere år. Nogle af kvinderne søger aktivt en faderrolle, hvor det ofte er mandlige venner der kan træde til nogen gange. Et par af kvinderne er opmærksomme på at de har en dobbeltrolle ift. fader- og moderrollen i familielivet.

Ift. forventninger og idealer omkring moderskab udtrykker flere af kvinderne overensstemmende med tidligere forskning jf. Frederiksen et al., at de altid har tænkt og vidst, at de skulle have børn. Ligeledes at det at få børn er noget af det mest naturlige i livet. To af de tre narrativer har fokus på deres rolle som mor. Camilla har fokus på om hun kan gøre det godt nok som mor, og om hun er tilstrækkelig for hendes datter ift. trivsel nu når hun er alene. For både Camilla og Sabine har det været essentielt for dem at reflektere over, hvad de som mor kan give videre til deres børn fra deres egen opvækst. I narrativerne forekommer der et lignende mønster omkring tanker om fremtiden. De er alle åbne over for, hvad fremtiden bringer ift. en evt. partner. Både Tina og Sabine er afklaret med at de ikke skal have flere børn pga. især fysiske grunde. Camilla er klar til flere børn, hvis der hurtigt dukker en mand op.

De fleste af kvinderne er opvokset i en kernefamilie. Der kan drages parallel mellem, at nogle af kvinderne er opvokset i en skilsmissecfamilie, eller anden form og at de altid har haft et mål om at skabe en kernefamilie. De har dermed i deres forestilling om familieliv været bevidste omkring kernefamilieværdier på trods af deres egen baggrund. Flere af kvinderne betragter deres liv sammen med deres børn som et familieliv ligesom andre familieformer. Flere af kvinderne betragter deres venner som familie på lige fod som biologisk familie. Det er ikke så vigtigt hvem der er familie, flere af kvinderne har i højere grad fokus på menneskelige værdier.

Afslutningsvis kan det konkluderes, at specialet bidrager med flere nuancerede perspektiver ift. at belyse og forstå SEMs sociale virkelighed og deres forestillinger omkring moderskab, forældreskab og familieværdier. Specialet bidrager ligeledes med supplerende perspektiver ift. eksisterende viden.

Litteraturliste

- Adrian, Stine og Tjørnhøj-Thomsen, Tine (2013): *"Reproduktive teknologier"*, kap. 11 i *"Teknologi i sundhedspraksis"*, af Huniche, Lotte og Olesen, Finn, Munksgaard, Kbh. K
- Antoft, Rasmus og Thomsen, Trine Lund (2005): "Når livsfortællinger bliver en sociologisk metode. Introduktion til det biografisk narrative interview" Kap. 6 i "Liv fortælling og tekst" af Jacobsen, Kristiansen og Prieur, Strejftog i kvalitativ sociologi
- Antoft, Rasmus, Jacobsen, Michael Hviid, Jørgensen, Anja og Kristiansen, Søren (2007): *"Kvalitativ sociologi: Renæssance, særegenhed, mangfoldighed"*, Indledning i *"Håndværk og Horisonter – tradition og nytænkning i kvalitativ metode"* af Antoft, Rasmus, Jacobsen, Michael Hviid, Jørgensen, Anja og Kristiansen, Søren, Syddansk Universitetsforlag, Odense M
- Berg-Sørensen, Anders (2013): *"Hermeneutik og fænomenologi"*, Kap. 6 i *"Videnskabsteori i Statskundskab, Sociologi og Forvaltning"* af Jacobsen, Michael Hviid, Lippert-Rasmussen, Kasper og Nedergaard, Peter, 2. Udgave, Hans Reitzels Forlag, Kbh. K
- Biener, Mads (2016, 1. Juni): "9 måneder efter "knaldekampagner" er overraskende mange nu gravide", TV2, Besøgt d. 25/11-2017 <http://nyheder.tv2.dk/samfund/2016-06-01-9-maaneder-efter-knaldekampagner-er-overraskende-mange-nu-gravide>
- Borchorst, Anette og Siim, Birte (1984): *"Kvinder i velfærdsstaten – mellem moderskab og lønarbejde gennem 100 år"*, Serien om kvindeforskning nr. 16, Institut for samfundsudvikling og planlægning, Aalborg Universitetsforlag, Aalborg
- Butler, Judith (1990): *"Kønsballade – Feminisme og subversionen af identitet"*, 2. Udgave, Forlaget THP, Kbh.
- Bäck-Wiklund, Margareta (2001): *"Moderne moderskab"* i *"Børn og familie i det postmoderne samfund"* af Dencik, Lars og Jørgensen, Per Schultz, Hans Reitzels Forlag, Kbh. K
- Carstensen, Kathrine (2016): *"Narrative fortællinger om moderskab – små fortællinger situeret mellem kanoniske narrativer og individuel hverdagspraksis"*, Kap. 11 i *"Narrativ forskning – Tilgange og metoder"* af Bo, Inger Glavind, Christensen, Ann-Dorte og Thomsen, Trine Lund, Hans Reitzels Forlag, Kbh. K
- Christensen, Ann-Dorte (2006): *"Kønssociologi: Fra kønsroller til kønskonstruktioner"*, kap. 19 i *"Tradition og fornyelse – en problemorienteret teoriehistorie for sociologien"* af Jacobsen, Michael Hviid, Carleheden, Michael og Kristiansen, Søren, Aalborg Universitetsforlag, Aalborg Ø
- Christensen, Ann-Dorte og Thomsen, Trine Lund (2016): *"Fortællinger om migration og skiftende betydninger af klasse, etnicitet og køn"*, kap. 13 i *"Narrativ forskning – Tilgange og metoder"* af Bo, Inger Glavind, Christensen, Ann-Dorte og Thomsen, Trine Lund, Hans Reitzels Forlag, Kbh. K
- Christoffersen, Mogens Nygaard (2004): *"Familiens udvikling i det 20. Århundrede – demografiske strukturer og processer"*, Socialforskningsinstituttet, Kbh.
- Dahl, Anne-Marie og Vangsø, Grete (2016): *"#tvivl – Modet til at vælge i et turbosamfund"*, Turbine, Aarhus C
- Danmarks Statistik (2017, 22 februar): *"Fertiliteten steg for tredje år i træk"*, nr. 69, Fertilitet 2016 – Befolkning og valg, Kbh. Ø, Besøgt d. 10/2 – 2017

<https://www.dst.dk/da/Statistik/nyt/NytHtml?cid=23528>

- Dencik, Lars, Jørgensen, Per Schultz og Sommer, Dion (2008): *"Familie og børn i en opbrudstid"*, Hans Reitzels Forlag, Kbh.
- Elmeskov, Jørgen (2017): *"Danmark i tal 2017"*, Danmarks Statistik, Kbh. Ø
- Fenger-Grøndahl, Malene (2011, 26. marts): *"Kernefamilien er stadig idealernes motorvej"*, Kristeligt Dagblad, Kbh. K, Besøgt d. 25/11-2017
- <https://www.etik.dk/kunstig-befrugtning/kernefamilien-er-stadig-idealernes-motorvej>
- Frederiksen, Marie Engholm, Christensen, Ulla, Tjørnhøj-Thomsen, Tine og Schmidt, Lone (2011): *"Solo mother by donor – the plan B of motherhood. A perspective on person-centered reproductive medicine"*, The International Journal of Person Centered Medicine Volume 1 Issue 4 pp 800-807
- Giddens, Antony (1992): *"Intimitetens forandring – Seksualitet, kærlighed og erotik i det moderne samfund"*, Hans Reitzels Forlag, Kbh. K
- Giddens, Anthony (1994): *"Modernitetens konsekvenser"*, Hans Reitzels Forlag, Kbh. K
- Giddens, Anthony (1996): *"Modernitet og selvidentitet"*, Hans Reitzels Forlag, Kbh. K
- Giese, Suzanne (2004): *"Moderskab – en rejse i moderskabets kulturhistorie"*, Tiderne skifter, Kbh. K
- Hestbæk, Anne-Dorthe (2001): *"Forældreskab i det moderne samfund"* i *"Børn og familie i det postmoderne samfund"* af Dencik, Lars og Jørgensen, Per Schultz, Hans Reitzels Forlag, Kbh. K
- Jensen, Sune Qvotrup og Christensen, Ann-Dorte (2011): *"Intersektionalitet som sociologisk begreb"* Dansk Sociologi, Nr. 4/22, Kbh. K
- Jensen, Sune Qvotrup og Christensen, Ann-Dorte (2012): *"Intersektionalitet og kvalitativ samfundsforskning"* i *"Kvalitative udfordringer"* af Jacobsen, Michael Hviid og Jensen, Sune Qvotrup, Hans Reitzels Forlag, Kbh. K
- Kaspersen, Bo Lars (2001): *"Anthony Giddens – introduktion til en samfundsteoretiker"*, Hans Reitzels Forlag, Kbh.
- Knudsen, B. Lisbeth (2009): *"Fertilitet og familiedannelse – et felt mellem valg og skæbne"*, Tiltrædelsesforelæsning d. 10. Oktober, 2008 (1. Udg.) Aalborg Universitet, Aalborg
- Kofod, Else Marie (2007): *"Fortiden som ideal"*, i *"En rigtig familie – Mellem nye og gamle idealer"* af Andersen, Lene og Christiansen, Per Ove, C.A. Reitzels Forlag, Kbh.
- Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend (2009): *"Interview – introduktion til et håndværk"*, 2. Udgave, Hans Reitzels Forlag, Kbh. K
- Kvininfo (2015): *"Fertilitet gennem 100 år"*, Kbh. K, Besøgt d. 10/3-2017
- <http://kvininfo.dk/2015/fertilitet-gennem-100-aar>
- Laneth, Pia Fris (2014): *"Moderskab og mødrehjælp – Otte portrætter og 100 års historie"*, Kristeligt Dagblads Forlag A/S, Kbh. K
- Lemmen, Fieneke og Erb, Karin (2013, 2014, 2015 og 2016): *"Årsrapporter"*, Dansk Fertilitetsselskab, Besøgt d. 18/1-2017
- <http://www.fertilitetsselskab.dk/images/2016/dfs2013-rettet.pdf>
- <http://www.fertilitetsselskab.dk/images/2016/dfs2014-rettet.pdf>
- <http://www.fertilitetsselskab.dk/images/2016/dfs2015.pdf>
- <http://www.fertilitetsselskab.dk/images/2016/dfs2015.pdf>

- <http://www.fertilitetsselskab.dk/images/2017/dfs2016ny.pdf>
- Løgstrup, Henriette og Sørensen, Astrid Elkjær (2012, 5. november): *"Rødstrømperne og den nye kvindebevægelse, ca. 1970-1985"*, danmarkshistorien.dk, Aarhus Universitet, Aarhus C, Besøgt d. 29/1-2018
http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/roedstroemperne-og-den-nye-kvindebevaegelse-ca-1970-1985/?no_cache=1&cHash=cb3823731ab7e5f641d1c7c0fa9dcadf
- Nielsen, Mathias (2015, 4. oktober): *"Nye kampagner skal få de unge til fødestuerne"*, Berlingske, Kbh. K, Besøgt d. 25/11-2017
<https://www.b.dk/nationalt/nye-kampagner-skal-faa-de-unge-til-foedestuerne>
- Ottosen, Heide Mai (2011): *"Familien"*, kap. 9 i *"Sociologi – en grundbog til et fag"* af Andersen, Heine, Hans Reitzels Forlag, Kbh.
- Phoenix, Ann (2011): *"Analysing Narrative Contexts"*, i *"Doing Narrative Research"* af Andrews, Molly, Squire, Corinne og Tamboukou, Maria, SAGE Publications, Californien, USA
- Phoenix, Ann (2016): *"Narrativ praksis og identitetskonstruktioner"*, kap. 3 i *"Narrativ forskning – Tilgange og metoder"* af Bo, Inger Glavind, Christensen, Ann-Dorte og Thomsen, Trine Lund, Hans Reitzels Forlag, Kbh. K
- Ploug, Niels (2011): *"Kvinder og mænd"*, TemaPubl 2011:7, Danmarks Statistik, Kbh. Ø
- Rasmussen, Søren Hein og Brunbech, Peter Yding (2018): *"Familieliv og kvindefrigørelse"*, danmarkshistorien.dk, Aarhus Universitet, Aarhus C, Besøgt d. 29/1-2018 <http://danmarkshistorien.dk/perioder/kold-krig-og-velfaerdsstat-1945-1973/familieliv-og-kvindefrigoerelse/>
- Ravn, Flemming (2014, 2. november): *"Hvad er heteronormativitet?"*, (ver. 2.44), Besøgt d. 15/12-2017 <http://neft.dk/heteronormativitet.htm>
- Ravn, Tine (2017): *"Strategies for life: Lived realities of solo motherhood, kinship and medically assisted reproduction"*, Forlaget Politica, Aarhus C
- Restrup, Anne Katrine (2014, 5. September): *"Der er 37 versioner af familien Danmark"*, Kristeligt Dagblad, Kbh. K, Besøgt d. 11/4-2017
<https://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-sj%C3%A6l/2014-09-05/s%C3%A5danser-familien-danmark-ud>
- Rosenberg, Tiina (2007): *"Introduktion"* i del 1 i: *"Feministiske tænkere – en tekstsamling"*, af Søndergaard, Dorte Marie, Hans Reitzels Forlag, Kbh. K
- Røndal, Marianne Luna (2013, 3. august): *"Forventningerne til moderrollen har ændret sig markant"*, Kristeligt Dagblad, Kbh. K, Besøgt d. 29/1-2018
<https://www.kristeligt-dagblad.dk/familieliv/forventningerne-til-moderrollen-har-%C3%A6ndret-sig-markant>
- Salomon, Maria, Sylvest, Randi, Hansson, Helena, Andersen, Anders Nyboe og Schmidt, Lone (2015): *"Sociodemographic characteristics and attitudes towards motherhood among single women compared with cohabiting women treated with donor semen – a Danish multicenter study"*, Acta Obstet Gynecol Scand 2015; 94: 473–481.
- Schultz-Jørgensen, Per og Christensen, Rikke Skovgaard (2011): *"Den fleksible familie"*, kap. 2 i *"Små og store forandringer – Danskernes værdier siden 1981"* af Gundelach, Peter, Hans Reitzels Forlag, Kbh.

- Stormhøj, Christel (1999): *"Kønnetts regerende dronning – en introduktion til køn og krop i Judith Butlers forfatterskab"*, Kvinder, køn og forskning nr. 2 s. 53-66, Sociologisk Institut, Kbh.s Universitet, Kbh. K
- Sundhedslex (2018): *"Kunstig befrugtning"*, Besøgt d. 5/2-2018
- <http://www.sundhedslex.dk/kunstig-befrugtning.htm>
- Sundheds- og Ældreministeriet (2006): *"Bekendtgørelse af lov om kunstig befrugtning i forbindelse med lægelig behandling, diagnostik og forskning m.v."* BEK. Nr. 923 af 04/09/2006, Kbh.
- Sørensen, Astrid Elkjær (2012, 2. november): *"Kvindekamp og kønsroller, 1960-1985"*, danmarkshistorien.dk, Aarhus Universitet, Aarhus C, Besøgt d. 29/1-2018 http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/kvindekamp-og-koensroller-1960-1985-1/?no_cache=1&cHash=3d902727e0dd3cfa8549afb75ea70757
- Thomsen, Hanne (2007): *"Familien under forandring"*, *Magasinet Humaniora*, vol. 4, 32-35, Kbh. K
- Thomsen, Trine Lund, Bo, Inger Glavind og Christensen, Ann-Dorte (2016): *"Narrativ forskning: Tilgange og metoder"*, kap. 1 i *"Narrativ forskning – Tilgange og metoder"* af Bo, Inger Glavind, Christensen, Ann-Dorte og Thomsen, Trine Lund, Hans Reitzels Forlag, Kbh. K

Bilagsoversigt

Bilag 1 – Empiripræsentation

Bilag 2 – Biografiske profiler

Bilag 3 – Tina interview, vedlagt på CD

Bilag 4 – Camilla interview, vedlagt på CD

Bilag 5 – Sabine interview, vedlagt på CD

Bilag 6 – Anette interview, vedlagt på CD

Bilag 7 – Dorte interview, vedlagt på CD

Bilag 8 – Sarah interview, vedlagt på CD

Bilag 9 – Rikke interview, vedlagt på CD

Bilag 10 – Betina interview, vedlagt på CD

Bilag 11 – Charlotte interview, vedlagt på CD

Bilag 12 – Interviewguide, vedlagt på CD

Bilag 13 – Opslag til rekruttering af informanter, vedlagt på CD

Bilag 1 - Empiripræsentation

I dette afsnit vil specialets informanter blive præsenteret. I dette speciale består det empiriske materiale af ni udarbejdede semistrukturerede interviews, som er inspireret af biografisk narrative elementer i forhold til udformningen af åbne spørgsmål, der ligger op til en fortælling jf. afsnit om udarbejdelse af interviewguide. Informanterne består af ni kvinder, hvor tre af dem vil blive præsenteret uddybende i den empiriske analysedel. Disse tre hedder Tina, Camilla og Sabine.

Anette er 47 år gammel og bor ligeledes i Holstebro i Vestjylland alene sammen med hendes datter Line, som er 7 år gammel. Anette er vokset op i en skilsmissefamilie, hvor hun har en tvillingsøster, en lillesøster, en halvbror og nogle bonussøskende. Anette er uddannet folkeskolelærer og har arbejdet som dette i 20 år. Anette har fået hendes datter via insemination. Først var hun ved en selvstændig fertilitetsklinik i Skive og derefter blev hun henvist til sygehuset i Skive. Anette har ikke haft mulighed for at få en ikke anonym donor, så det er en anonym donor der er blevet anvendt.

Charlotte er 43 år gammel og bor på Østerbro i København. Hun bor alene sammen med hendes datter Stine som er 4 ½ år gammel. Hun er vokset op i en kernefamilie med en mor, en far og en storebror udenfor København. Charlotte er uddannet Cand. Merc. Mat fra Handelshøjskolen og arbejder til dagligt som analytiker for en større virksomhed. Charlotte har fået hendes datter via insemination på privatklinikken Trianglen i København. Charlotte har valgt en anonym sæddonor og hun har selv betalt for sæddonationen.

Rikke er 42 år og bor i Søborg udenfor København. Hun bor alene sammen med hendes to sønner Lasse på 6 år og Mads på 1 år. Hun har fået Lasse sammen med en tidligere kæreste og hun har fået Mads med en donor. Rikkes forældre blev skilt da hun var 2 år, og hun har således primært boet hos hendes mor. Hendes mor var gift med en anden mand fra Rikke var 10 år og frem til at hun var i tyverne. Hendes far giftede sig ligeledes igen og er det stadig. Hendes far fik en søn og Rikke har dermed en halvlillebror.

Rikke er uddannet fysiurgisk massør, social og sundhedshjælper, social og sundhedsassistent og har en professionsbachelor i ernæring og sundhed. Lige nu arbejder hun i en

hjemmepleje. Hun har tidligere haft stillinger som mellemlider og gruppeleder, hvor hun arbejdede mere end fuldtid. Rikke har fået hendes søn via sædinsemination på en privatklinik. Hun har valgt en ikke anonym donor.

Sarah er 38 år og bor i Tilst ved Aarhus. Hun bor alene sammen med hendes søn Mathias som er 18 måneder gammel. Sarah er vokset op i en kernefamilie med en mor, en far og en storebror. Hun har tidligere været gift og blev skilt fra hendes mand efter fem års ægteskab. Sarah har en teknisk uddannelse indenfor Supply Chain Management, men arbejder nu indenfor IT i en større virksomhed. Sarah har modtaget både IUI og IUF behandling og fået foretaget ægudtagning og taget hormoner. Hun er både blevet behandlet i det offentlige og igennem det private, hvor hun til sidst bliver behandlet i det offentlige og bliver gravid med hendes søn. Hun rykkede frem og tilbage på grund af økonomiske omstændigheder i det offentlige. Sarah har valgt en ikke anonym donor.

Dorte er 37 år og bor i Vodskov ved Aalborg. Hun bor alene sammen med hendes datter som er 2 år gammel. Dorte er vokset op i en kernefamilie med en mor, en far og to ældre søskende. Hendes forældre blev dog skilt da hun gik i 10. Klasse. Hendes far har efterfølgende fundet sammen med en anden kvinde. Hun har et godt forhold til den ene søster som også bor i samme by. De snakker sammen hver dag. Den anden søster har hun dog ikke et så godt forhold til. Lige nu er Dorte i gang med en STX uddannelse og ellers har hun været butikschef i rigtig mange år. Hun er uddannet salgsassistent og har været det i 10 år. Dorte blev behandlet på Dronninglund Hospital hvor hun modtog en sædinsemination. Dorte har valgt en ikke anonym donor.

Betina er 44 år og bor i Malling syd for Aarhus. Hun bor alene sammen med hendes søn Martin som er 2 ½ år gammel. Betina er vokset op i en defamilie. Hendes mor er gift med en mand som Betina betragter som hendes far. Han har en datter som Betina betragter som hendes storesøster. Hendes mor og hendes mand har fået en datter sammen som er Betinas halvlillesøster. Hendes forhold til hendes biologiske far fungerer ikke, og de ses ikke og snakker ikke sammen. Betina er uddannet kontorassistent og hun har efterfølgende taget nogle efteruddannelser indenfor det samme. Hun har nærmest altid arbejdet som kontorassistent. Betina har modtaget behandling gennem det offent-

lige i Horsens. Betina har modtaget både sædinsemination og reagensglas behandling. Betina har valgt en anonym donor.

Bilag 2 – Biografiske profiler

Disse profiler vil give læseren indblik i faktuelle forhold såsom alder, uddannelse, arbejdsliv, børn, familiebaggrund, tidligere parforhold, behandlingsforløb samt hverdagsliv.

Tina

Tina er 41 år gammel og bor i Holstebro i Vestjylland sammen med hendes datter Mille på 6 år. Hun er født og opvokset i Holstebro i en patriciavilla sammen med hendes mor, far og en bror. Tinas mor er pensioneret pædagog. Hun har hjulpet med at passe Tinas datter indtil hun blev 5 år. Hendes bror er handicappet og hendes far har været igennem sygdomsforløb og fået triple bypass. Tina fortæller at de er en tæt familie og at hun har et tæt forhold til familien. Tina er uddannet folkeskolelærer og har arbejdet som dette siden år 2000. Som en del af hendes arbejde er hun adfærdskontakt og trivselslærer. Udover dette, har hun yderligere uddannet sig indenfor tennissporten som international coach og hun er uddannet mindfulness instruktør og sessionstræner. Tina fortæller, at hun har levet meget af hendes liv i en sportstaske. Hun har dyrket tennis både i Danmark og i udlandet og har dermed rejst meget. Årene inden trediverne har været enorm spændende og ifølge Tina har hun haft nogle fede eventyr.

Efter at have været i adoptionssystemet, kontakter Tina en speciallæge i Skive og kommer i et behandlingsforløb hos ham. Hun har selv betalt for en anonym sæddonation og for insemineringen af sæden. Da Tina valgte en donor, måtte læger i Danmark ikke inseminere med ikke anonyme donorer. Tina har dog valgt en donor, som har givet tilladelse til, at barnet må kontakte ham når det er atten år. Hendes behandlingsforløb var en hurtig proces og hun bliver gravid indenfor tre forsøg. Generelt anser Tina behandlingsforløbet for at være ordentlige forhold i modsætning til at vælge at gå i byen og blive gravid ved at have et engangsknald med en tilfældig mand. Under graviditeten bliver Tina ramt af en sjælden sygdom og bliver meget syg. Hun var glad for, at hun ikke havde andre mindre børn hun skulle tage sig af i denne sygdomsperiode.

I hverdagen forsøger Tina at skabe ro ift. hende og hendes datter. Hun er bevidst gået ned i tid på arbejdet, så hun har mere tid med datteren. Hun laver legeaftaler for datteren og tager gerne med til Legoland sammen med datterens veninde og far, så børnene kan få en oplevelse sammen. I hverdagen har Tina fokus på, hvad datteren gerne vil og kan overskue. De tager på ferie og mødes med venner, som også har børn, som hun har haft i mange år.

Camilla

Camilla er 38 år og bor ligeledes i Holstebro i Vestjylland sammen med hendes datter Ditte som er 8 måneder gammel. Hun er opvokset i Grindsted og boede sammen med hendes mor, far, lillebror og to lillesøstre. Hendes forældre blev skilt efter at hun flyttede hjemmefra. Hendes far bor stadig i Grindsted og hendes mor døde for 16 år siden. Camilla er den ældste i søskendeflokken. Hun fortæller, at hun altid har haft et tæt forhold til hendes to søstre som begge har børn. Søstrene bor begge i Grindsted ligesom Camillas far. Hendes lillebror bor i Aarhus.

Camilla har haft mange sabbat år inden at hun gik i gang med uddannelsen som fysioterapeut. Hun arbejdede som handicaphjælper og på et plejehjem for at kunne samle erfaring til at starte på uddannelsen. Hun arbejder på et sygehus og har været der i 8 år siden at hun blev uddannet. Lige nu har hun barselsorlov.

Kort tid efter et endt parforhold, bliver Camilla henvist af hendes læge, og hun bliver hurtigt indkaldt til en startsamtale. Forløbet går dermed i gang og indenfor et år bliver hun gravid. Camillas oplevelse af forløbet var, at det gik hurtigt, endda hurtigere end hun havde regnet med at det ville gøre. Camillas behandling bestod af tre sædinseminationer som blev fuldført i det offentlige. Camilla blev gravid med datteren ved tredje og sidste forsøg. Efter at Camilla havde taget beslutningen om at få et barn alene, skulle man selv betale for behandlingen. Hun havde således forberedt sig på egenbetaling og begyndte at spare op til det, idet at det igen kunne blive betalt af det offentlige. Camilla havde først valgt en anonym donor, fordi hun ikke havde lyst til at vide noget om donoren. Hun ombestemte sig efterfølgende, og valgte en ikke anonym donor, idet at hun følte, at det var et egoistisk valg. Datteren skulle have mulighed for at træffe valget om, om hun vil kontakte donoren når hun bliver atten år.

Efter at Camilla har født hendes datter, har hun haft lidt svært ved at tro på at hun er hendes. Hun blev gravid ved første insemination, men barnet dør og hun får det fjernet

kirurgisk. Hun gik hurtigt i gang igen med behandlingsforløbet efter den endte graviditet, og det lykkedes dermed ikke anden gang, muligvis fordi kroppen ikke var klar.

Inden at datteren kom til verden, havde Camilla forberedt rigtig meget, fordi hun var klar over, at det ville blive svært at få tingene til at fungere i hverdagen. Hun fortæller at hun er praktisk anlagt, og at hun forbereder alting. Hverdagene flyver afsted, og Camilla ville ønske at de havde to af hver dag, så de kunne nyde hverdagen noget mere. Hun er opmærksom på, at hende og datteren kommer ud og mødes med andre, både for at få noget socialt men ligeledes fordi at datteren skal møde andre mennesker. Derhjemme er der kun de to, og datteren skal vænne sig til andre mennesker udenfor hjemmet.

Sabine

Sabine er 37 år og bor i Aalborg i Nordjylland sammen med hendes søn Rasmus som er 6 ½ år gammel. Dette beskriver hendes familie som værende en meget lille familie. Hun har haft en god opvækst, og der er virkelig blevet sørget for hende og hendes søster. Hendes far har tidligere været gift to gange og har børn fra disse ægteskaber. Han døde for fire år siden. Sabines mor bor tæt på, hvor hun og sønnen bor, og hendes søster bor på Sjælland. Hun har tæt kontakt med hendes søster og de snakker sammen flere gange om dagen, hvor hun deler begivenheder omkring hendes søn med hende. Sabine beskriver selv hendes søster for at være en god søster.

Sabine har i næsten ti år arbejdet som designer, hvor hun rejste meget i Europa. Da hun fik hendes søn, tog hun beslutningen om at hun ikke kunne være enlig mor til en lille dreng og samtidig rejse rundt i Europa. Hun starter således i 2012 på Aalborg Universitet og læser en bachelor i Sociologi og en kandidat i Socialt arbejde. Hun blev færdiguddannet i sommeren 2017. Sabine har tidligere arbejdet, som underviser på en sprogskole i et par år, hvor hun underviste voksne flygtninge og udenlandske arbejdstagere.

Sabine har ikke været i så mange parforhold. Hun boede sammen med en fyr da hun var 21 år, men det fungerede slet ikke, til trods for at de var glade for hinanden. Generelt har hendes parforhold ikke været særlig langvarige. Sabine fortæller, at det ikke er noget hun har prioriteret gennem tiden. Hun har mødt forskellige mænd, men det har bare aldrig rigtig været første prioritet i hendes liv.

Da Sabine var yngre, havde hun mange problemer med sit underliv. På daværende tidspunkt troede man at hun led af endometriose, da hun havde nogle cyster i underlivet. Hun overvejede både adoption og at få et donorbarn alene. Sabine fortæller at adoption

er enormt dyrt og derfor faldt valget ikke på at adoptere et barn. I starten af behandlingsforløbet fik Sabine hormoner og blev stillet over for valget, om de skulle gå mere drastisk til værks og dermed ikke kun anvende insemination. Hendes søn kommer til verden gennem kunstig befrugtning, der er blevet foretaget gennem det offentlige på Dronninglund Hospital. Det var meget bevidst at Sabines behandling blev foretaget gennem det offentlige og ikke på en privat klinik, da hun ikke kan se, hvad hun skal bruge de mange muligheder til, som det private tilbyder ift. donorvalg. Donor er dermed anonym og Sabine ved kun hvad hans fysiske fakta er.

Sabines hverdag har båret præg af, at hun har haft et fuldtidsstudie og været fuldtidsmor. Ved siden af, har hun også arbejdet. Hun fortæller, at koordinering med andre er hun fri for, idet at hun bare selv gør tingene i hverdagen. Før hun fik arbejde, havde hun ikke økonomi til at gå i byen og lave forskellige ting. Hun føler heller ikke, at hun har haft tid til at være en del af det sociale liv på universitetet. Hverdagen har været præget af mange begrænsninger, men ifølge Sabine har det været aktive fravalg.